

Begroting 2017

'AAN DE SLAG MET 'ZEELAND IN STROOMVERSNELLING'

In deze begroting geven wij voor 2017 inzicht in de beleidsvoornemens en de daarvoor beschikbare financiële middelen. Tevens geven we inzicht in het financiële meerjarenperspectief.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Beleidsbegroting - Programmaplan	6
1.1 Programma Investerings, Opgaven en Grote projecten	8
1.1.1 Investerings	9
• Campus Zeeland!	10
• Economische Innovatie/Innovatiefondsen	11
• Zuidwestelijke Delta	12
• Wegeninvesteringen	14
• Impuls Bedrijventerreinen	15
1.1.2 Opgavegericht werken	17
• Aantrekkelijk Zeeland: leefbaarheidsagenda	18
• Beleef Zeeland	19
• Zichtbaar Zeeland	20
• Circulaire Economie en Energietransitie	22
• Havensamenwerking	23
1.1.3 Grote projecten	25
• Sloeweg N62	26
• Tractaatweg N62	27
• Waterdunen	28
• Natuurpakket Westerschelde	29
• Thermphos	30
• MAR-kazerne	31
• Perkpolder	32
1.2 Programma Fysieke omgeving	34
1.3 Programma Natuur en platteland	40
1.4 Programma Regionale economie	44
1.5 Programma Regionale bereikbaarheid	48
1.6 Programma Culturele infrastructuur en monumenten	52
1.7 Programma Bestuur	56
1.8 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	60
1.9 Kosten van overhead	60
2. Beleidsbegroting - Paragrafen	64
2.1 Provinciale heffingen	65
2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	69
2.3 Onderhoud kapitaalgoederen	75
2.4 Financiering	79
2.5 Bedrijfsvoering	83
2.6 Verbonden partijen	87
2.7 Grondbeleid	105
3. Financiële begroting	106
3.1 Lasten en baten en toelichting per programma	107
3.2 Meerjarenperspectief en toelichting	110
3.3 Uiteenzetting van de financiële positie	114
3.4 Mutaties reserves per programma	117
3.5 Geprognosticeerde balans	121
3.6 Incidentele en structurele lasten en baten per programma	122
Bijlagen	124
1 Staat van vaste activa en voorraden	125
2 Staat van verloop investeringskredieten	128
3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva	130
4 Lasten en baten per taakveld	139
5 Toelichting gewijzigde programmastructuur	141

Inleiding

Zeeland staat voor de uitdaging om een vervolg te geven aan de adviezen van de Commissie Structuurversterking en werkgelegenheid Zeeland (commissie Balkenende). Die commissie, die in juni 2016 het advies 'Zeeland in stroomversnelling' uitbracht, maakt een duidelijke analyse van de economische structuur van Zeeland en benoemt de belangrijkste kansen die er liggen voor de economische ontwikkeling. Met het vaststellen van de begroting 2017 werkt Provincie Zeeland deze uit in acties om de kansen te benutten en met de adviezen aan de gang te gaan. In het onderstaande schema is te vinden waarin de begroting de verschillende acties uit het advies van de commissie terug te vinden zijn.

Met de oproep van de commissie om focus aan te brengen in de activiteiten van Provincie Zeeland, spoort de commissie de Provincie ook aan om het 'zero-based-proces', zoals dat op basis van het coalitieakkoord was gestart, verder toe te spitsen naar concrete keuzes rond opgaven, investeringen en beleidsvoornemens. Daaraan geven we met deze begroting inhoud.

De begroting voor 2017 is mede daardoor ook echt anders dan in eerdere jaren. Daarmee maakt Provincie Zeeland ruimte voor en geeft sturing aan activiteiten en middelen die voor Zeeland de komende jaren prioriteit verdienen, waarbij zowel PS als GS hun rol kunnen invullen. Voor de uitvoering van de opgaven voor Zeeland staat de Provincie niet alleen aan de lat. Andere overheden en marktpartijen kunnen en willen bijdragen leveren. Het voeren van regie op de bestuurlijke processen die nodig zijn voor het welslagen van de opgaven verdient in 2017 extra aandacht en krijgt vorm in de proeftuin 'Maak verschil'. Bij die proeftuin ontstaat nieuwe dynamiek in de rollen en taken van de overheden in Zeeland.

Het jaar 2017 vormt dus een begrotingsjaar met veel verandering. In de keuzes van prioriteiten en in de organisatie van het bestuur. De

begroting voor 2017 is zelf ook een voorbeeld van verandering. De focus verschuift van de beleidsprocessen en 'taken' naar het behalen van maatschappelijk resultaten. De inhoud staat voorop, de vormgeving en de inzet van instrumenten volgt. En ook de nieuwe vormgeving van deze begroting symboliseert de verandering. Korter, overzichtelijker en transparanter.

Financiële middelen vormen – naast andere instrumenten – een belangrijk middel voor het realiseren van de te behalen resultaten. Ook hier geldt dat Provincie Zeeland veelal van andere partijen afhankelijk is voor het bereiken van de doelen. Tijdens de begrotingsvoorbereiding heeft de Provincie weliswaar het maximale gedaan om middelen vrij te spelen. Het is duidelijk dat de beschikbare middelen nog steeds onvoldoende zijn om het actieprogramma, zoals dat is opgenomen in het rapport 'Zeeland in stroomversnelling', volledig en goed te kunnen invullen. Daarvoor is ook aanvullende hulp van de Rijksoverheid nodig, zo wordt in datzelfde advies ook beschreven.

Provincie Zeeland zet in 2017 in op het bereiken van stroomversnelling. We dringen er bij de Rijksoverheid op aan ook de bijdragen te leveren die daarvoor nodig zijn. Aan Zeeland zal het niet liggen.

DELTA bereidt zich voor op splitsing van het bedrijf. Als aandeelhouder spannen we ons in voor continuïteit van de verschillende (publieke) bedrijfsonderdelen en bescherming van werkgelegenheid. Bij het Rijk ligt de sleutel voor een oplossing door haar verantwoordelijkheid voor de kerncentrale te nemen. Wij dringen daarbij aan op snelheid in de besluitvorming.

De ongunstige omstandigheden waarin DELTA moet opereren, leiden naar verwachting ook in 2017 niet tot dividenduitkering aan de aandeelhouders. Omdat Zeeland echter onverminderd via het provinciefonds middelen blijft afdragen aan andere provincies, dringen we aan op een vorm van compensatie door het Rijk.

Acties Commissie Structuurversterking	In Begroting 2017
SDR / circulaire economie/ biobased	Speerpunt binnen de maatschappelijke opgave 'Circulaire Economie en Energietransitie' (par 1.1.2)
Experimenteergebied Energietransitie en Deltatechnologie	Prioritaire cross-over op deelterreinen van de maatschappelijke opgave 'Circulaire Economie en Energie-transitie' en de prioritaire investeringen 'Campus Zeeland!' en 'Zuidwestelijke Delta'.
UCEI (Bèta College)	In de Begroting zichtbaar bij de opgave 'Circulaire Economie en Energietransitie' (par 1.1.2)
Havensamenwerking	Is toegevoegd aan de lijst met maatschappelijke opgaven in programma 1 (par 1.1.2)
Gezonde regio en toerisme	Speerpunt binnen de maatschappelijke opgave 'Beleef Zeeland', waarbij de basiszorg/gezondheid onderdeel is van 'Aantrekkelijk Zeeland' (par 1.1.2)
Randvoorwaardelijke acties	In Begroting 2017
Zeeland als experimenteergebied bestuurlijke vernieuwing	Is als actie te vinden in het programma Bestuur (par 1.7): Proeftuin Maak Verschil. De maatschappelijke opgaven en relevante onderdelen van de investeringsagenda zijn onderdeel van het experiment.
Zeeland ontwikkelingsfonds en Impuls Zeeland	Is onderdeel van de lobbyfunctie (programma Bestuur, par 1.7) en voor het Zeeuwse deel ingevuld door de investeringsagenda en de maatschappelijke opgaven.
Coherent werk maken van leefbaarheid: aantrekkelijk Zeeland – leefbaarheidsagenda voor Zeeland	Speerpunt binnen de maatschappelijke opgave 'Aantrekkelijk Zeeland: Leefbaarheidsagenda', inclusief digitale bereikbaarheid (par 1.1.2)
Uitplaatsen kerncentrale	Behoort in de Begroting bij paragraaf Verbonden partijen, aandeelhoudersrol (par 2.6)
Provinciefonds	Speerpunt in het programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (par 1.8)

Maatschappelijke opgaven centraal

In Kompas 2020, in het coalitieakkoord 'Krachten bundelen' en in de Voorjaarsnota is gekozen voor het werken aan maatschappelijke opgaven. Daaraan geven we in deze begroting vorm. Het opgavegericht werken vormt een doorontwikkeling van het werken aan de kerntaken, maar stelt het externe resultaat centraal en toont veel meer oog voor de rol van ook andere partijen bij het bereiken van dat maatschappelijk resultaat. Het werken aan maatschappelijk resultaat betekent ook dat we niet (altijd) kunnen uitgaan van de 'sector' of de beleidsnota, maar vanuit het te behalen resultaat benoemen welke instrumenten en samenwerkingspartners nodig zijn en dat een passende samenwerkingsstructuur wordt ontworpen.

Alhoewel het werken aan opgaven niet geheel nieuw is, wordt zowel organisatorisch als in de begroting de consequentie hiervan genomen en worden in het eerste deel van de begroting een aantal opgaven benoemd die integraal worden gebudgetteerd en ontwikkeld. De komende tijd moeten deze opgaven verder worden ingevuld en worden de externe partijen betrokken.

In deze begroting benoemen we vijf opgaven:

- Aantrekkelijk Zeeland: leefbaarheidsagenda
- Beleef Zeeland
- Zichtbaar Zeeland
- Circulaire Economie en Energietransitie
- Havensamenwerking

Investeringsagenda

Vanaf 2017 werkt Provincie Zeeland met een investeringsagenda en vormt zij een specifieke bestemmingsreserve om investeringen voor Zeeland te kunnen realiseren. Deze investeringen richten zich op grootschalige projecten of tijdelijke impulsen. De agenda krijgt vorm in een dynamisch en meerjarig programma, dat door Provinciale Staten wordt vastgesteld. De reserve wordt jaarlijks gevoed en loopt op tot € 28,5 miljoen in deze collegeperiode.

In de begroting zelf worden alleen bedragen opgenomen zodra deze daadwerkelijk bestedingsgereed zijn.

De prioritaire investeringen voor deze collegeperiode zijn:

- Campus Zeeland!
- Economische Innovatie/Innovatiefondsen
- Zuidwestelijke Delta
- Wegeninvesteringen
- Impuls Bedrijventerreinen

In een 'tweede schil', dus met lagere prioriteit, hebben we natuurontwikkeling geplaatst. De investeringsagenda wordt beschreven in programma 1. In een separaat statenvoorstel doen we eerste voorstellen voor bestedingen vanuit de investeringsagenda.

Grote projecten

In de begroting voor 2017 geven we uitvoering aan ons eerdere voornemen om de voortgang van grote projecten nadrukkelijker te volgen en te sturen. Met het onderbrengen van deze projecten in een afzonderlijk deel van de begroting creëren we daarvoor een belangrijke randvoorwaarde.

Nieuw samengestelde programma's

Tot en met 2016 bestond de provinciale begroting uit 8 beleidsprogramma's en een aantal (wettelijk verplichte) paragrafen. Met de

afzonderlijke positionering van Maatschappelijke opgaven, investeringen en grote projecten wordt het financiële belang van de resterende beleidsprogramma's relatief kleiner. Het zou echter een vergissing zijn te veronderstellen dat in deze programma's alleen nog routinematige en beheersmatige onderwerpen zijn opgenomen. Zo zitten in deze programma's alle wettelijke taken, structurele werkzaamheden en voorbereidende beleidsprocessen, voor zover zij niet vallen onder de definitie van groot project, een opgave of investeringsagenda. Nieuw is ook het (wettelijk verplichte) programma overhead.

Met ingang van 2017 hanteren we de volgende programma-indeling:

1. Opgaven, investeringen en grote projecten
2. Fysieke omgeving
3. Natuur en platteland
4. Regionale economie
5. Regionale bereikbaarheid
6. Culturele infrastructuur en monumenten
7. Bestuur
8. Algemene dekkingsmiddelen
9. Kosten overhead

Bij elk van de beleidsprogramma's (2 tot en met 7) hebben we op basis van de uitgangspunten van de Voorjaarsnota opnieuw beschreven wat we willen bereiken en wat de beoogde instrumenten en budgetten zijn. In het nieuwe programma overhead zijn de kosten opgenomen die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces en niet direct kunnen worden toegerekend. Naast deze programma's kent de begroting een aantal (verplichte) paragrafen, die inzicht bieden in de totale financiële huishouding van de Provincie.

Aangepaste indeling van de programma's

Binnen de programma's wordt beoogd opnieuw invulling te geven aan de behoefte om het maatschappelijk effect te formuleren, doelen smart weer te geven en indicatoren te benoemen.

Bij programma 1, waar voor het eerst opgaven worden geformuleerd, is te verwachten dat in komende jaren meer concreet kan worden beschreven wat effect, doel en rol van de Provincie zullen zijn.

In de beleidsprogramma's is met de ervaring van de afgelopen jaren een aangepast programmaplan toegepast, bestaand uit:

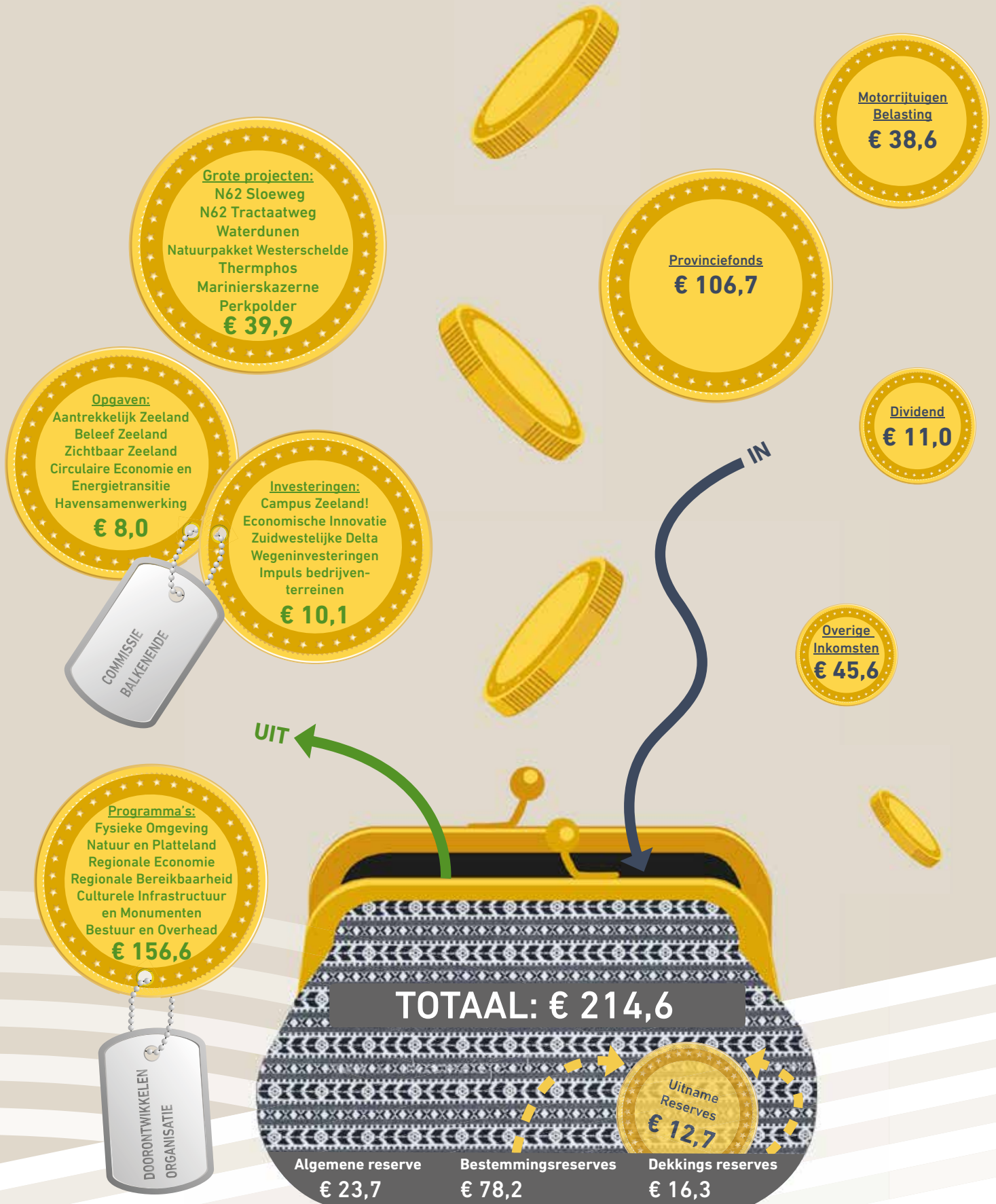
- Inleiding en maatschappelijk effect
- Speerpunten 2017
- Reguliere taken
- Beleidskader
- Doelen en acties
- Indicatoren
- Financiën

Aanpassing financiële uitgangspunten

De begroting biedt een meerjarige doorkijk (meerjarenbegroting). Daaruit blijkt een duurzaam financieel evenwicht tussen baten en lasten. In de Voorjaarsnota hebben we een aantal afwegingen voorgelegd aan Provinciale Staten die met ingang van het begrotingsjaar 2017 leiden tot aanpassingen in het financieel beleid. Korthedshalve verwijzen we naar deze nota en naar de daaruit voortkomende financiële verordening, die separaat aan Provinciale Staten zijn aangeboden.

Begroting 2017 in één oogopslag

Bedragen in mln. €

1. Programmplan

1.1 Programma Investeringsen, Opgaven en Grote projecten

1.1.1 Investerings

Ondanks ongunstige financiële omstandigheden bouwt de Provincie Zeeland aan investeringscapaciteit. Daarmee maken we ruimte voor de vernieuwingen die voor Zeeland nodig zijn en kunnen we bovendien flexibeler inspelen op kansen die zich voordoen. Met het vrijmaken van deze middelen geven we van provinciale kant ook een vervolg aan het advies van de Commissie Structuurversterking en werkgelegenheid Zeeland, die adviseerde een 'Zeelandfonds' te realiseren. De omvang van de algemene reserve, de risico's in de grote projecten in samenhang met het weerstandsvermogen maken wel dat investeringen nadrukkelijk moeten worden afgewogen tegen elkaar en tegen de (financiële) mogelijkheden.

Het realiseren van voldoende investeringsruimte gebeurt om (co) financiering te kunnen leveren voor grootse kansen die zich voordoen, ook als we nog niet precies weten hoe groot de provinciale bijdrage moet zijn en wat de bijdrage van anderen is. Primair zijn de middelen bedoeld voor Campus Zeeland!, de investeringen in de Zuidwestelijke Delta, Economische innovatie, Impuls bedrijventerreinen en Wegeninvesteringen in Zeeland. Voor deze investeringen wordt in de periode 2017-2019 € 28,5 miljoen gereserveerd. Het benutten van middelen uit de investeringsagenda gebeurt middels besluitvorming door Provinciale Staten.

Spelregels

Met de investeringsagenda wordt een flexibele schil gecreëerd om de komende jaren te kunnen investeren in provinciale ambities voor Zeeland. Voor de werking van de investeringsagenda zijn een aantal spelregels belangrijk:

1. Het benutten van middelen uit de investeringsagenda gebeurt middels besluitvorming door Provinciale Staten. Hiervoor zal 1 of 2 keer per jaar een programmeringsvoorstel aan Provinciale Staten worden voorgelegd.
2. In het programmeringsvoorstel zal worden gevraagd middelen uit de Investeringsagenda (bestemmingsreserve) toe te kennen, waarbij de onderdelen waarvoor middelen worden bestemd concreet en bestedingsgereed zijn. In dat voorstel wordt tevens een doorkijk gegeven naar de verdere ambities en bijbehorende mogelijke investeringen.
3. Het programmeringsvoorstel biedt inzicht in wat er wordt gerealiseerd, de verwachte looptijd van voorbereiding en uitvoering, de periode en -indien van toepassing- wijze van afschrijving en de daarbij horende afschrijvingslasten, het verwachte jaar van gereedkomen, de omvang, de dekking van desbetreffende toekomstige beheer- en onderhoudskosten en een voorstel tot wijziging van de begroting waarin de financiële gevolgen zijn opgenomen.
4. In bepaalde gevallen is het wenselijk op korte termijn duidelijkheid te kunnen geven over investeringen, om met andere partijen een akkoord te kunnen sluiten. Daarom wordt als uitzonderingssituatie de mogelijkheid open gehouden van een separaat statenvoorstel.
5. Als onderwerp voor de tweede schil is in de Voorjaarsnota 2016 natuurontwikkeling benoemd. In geval van specifieke kansen of in het geval van achterblijvende andere investeringen kan voor realisering van het Natuurnetwerk Zeeland een beroep worden gedaan op de investeringsagenda. Op die manier wordt zorg gedragen dat geen kansen worden gemist om in 2028 het Natuurnetwerk Zeeland te hebben gerealiseerd.

PRIORITAIRE INVESTERINGEN:

- **Campus Zeeland!**
Versterken onderwijs en kennisinfrastructuur.
- **Economische Innovatie / Innovatiefondsen**
Versterken innovatiekracht bedrijfsleven.
- **Zuidwestelijke Delta**
Realiseren van een vitale en veilige delta.
- **Wegeninvesteringen**
Verbeteren bereikbaarheid en verkeersveiligheid van Zeeland door verbetering van de wegeninfrastructuur.
- **Impuls bedrijventerreinen**
Impuls aan bedrijventerreinen als vestigingsvoorwaarde.

UITGANGSPUNTEN INVESTERINGSAGENDA:

- investeringsruimte voor (co)financiering grootste kansen op politieke prioriteiten
- beschikbaar stellen middelen uit bestemmingsreserve door besluitvorming PS
- één of twee keer per jaar programmeringsvoorstel
- voorstel bevat wat wordt gerealiseerd, binnen welke looptijd en op welke manier
- in uitzonderingssituaties tussendoor voorstel voor een onderwerp

BELANGRIJKSTE BESLUITEN:

- Voorjaarsnota 2016
- Kadernota Campus Zeeland!
- Economische Agenda
- Mobiliteitsplan
- Programma Zuidwestelijke Delta

Campus Zeeland!

Omschrijving

Campus Zeeland! richt zich op het versterken en innoveren van de Zeeuwse economische sectoren en thema's door ze te verbinden met het hoger- en wetenschappelijk onderwijs en onderzoek. Onderdeel is het in stand houden/versterken van een goede onderwijs- en kennisinfrastructuur die kwalitatief én kwantitatief goed aansluit bij de vraag van het bedrijfsleven. Naast de versterking van de Zeeuwse economische structuur wordt ook het vestigingsklimaat versterkt.

Met als resultaat:

- Het ontstaan van meer economische dynamiek en werkgelegenheid in Zeeland;
- Het binden/trekken van hoger opgeleiden aan/naar Zeeland;
- Het binden/trekken van jongeren aan/naar Zeeland;
- Het binden/trekken van nieuwe inwoners aan/naar Zeeland;
- Het binden/trekken van bedrijven aan/naar Zeeland;
- Het stimuleren stedelijke ontwikkeling Middelburg/ Vlissingen;
- Een betaalbare en kwalitatief goede onderwijs-/ kennisinfrastructuur.

Het realiseren van Campus Zeeland! vraagt intensieve samenwerking tussen Zeeuwse kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleven. De Provincie Zeeland is één van de betrokken overheidspartijen die zich sterk maakt voor de versterking van de Zeeuwse kennisinfrastructuur gerelateerd aan de Zeeuwse economische sectoren en thema's.

Doelen

De beoogde resultaten van Campus Zeeland! zijn:

- De opening van een tweede University College in Zeeland met het profiel van techniek en ondernemerschap;
- De Delta Academy van de HZ heeft zich samen met andere partijen ontwikkeld tot een robuust Delta Instituut (platform);
- Een eigentijds kenniscentrum vanuit NIOZ en IMARES;
- Een ambitieus programma van en voor de "groene kolom" op het terrein van onderzoek en onderwijs (Agro en Food);
- Het verder door ontwikkelen van de Hogeschool Zeeland tot een solide hbo-instelling. Dit kan tot stand komen door innovatiesamenwerking met Avans en groei in de Associate Degree-opleidingen;
- Een groot aantal 'kennis- en innovatietafels' die zorgt voor een betere verbinding tussen onderzoek en markt;
- Een stevig fundament onder het Centrum voor Onderwijs Excellentie van de UCR (RCEE) als (inter)nationaal expertisecentrum;
- Een Onderzoeks- en Innovatie Academie Zuid-West Nederland;
- Een robuust Roosevelt Study Center met intensieve samenwerking met UCR;
- Een masteropleiding Amerikanistiek in Middelburg;
- De agglomeratie Middelburg-Vlissingen heeft meer massa en profiel voor hoger en wetenschappelijk onderwijs en onderzoek;
- Groei in allianties met universiteiten en onderzoekscentra buiten Zeeland, passend bij het DNA van Zeeland en de economische agenda. Proeftuinkwaliteiten benuttend. Een acquisitieteam zet zich daarvoor in.

Acties 2017

Focus op ambities voor:

- Bèta College
- Vergroten innovatiekracht; Kennis- en innovatienetwerken
- Versterken kennis/onderwijskolom

Betrokken partijen

- Overheden (Zeeuwse gemeenten, Provincie Zeeland)
- Ondernemers (BZW, Impuls Zeeland)
- Kennis/onderwijsinstellingen (UCR, HZ, NIOZ, IMARES, RSC, Wetenschappelijke Raad Zeeland)

Genomen besluiten

- Actie Coalitieakkoord: participeren in Stuurgroep Campus Zeeland! en formuleren voorstellen realisatie; Doelstellingen: een toekomstbestendig onderwijsinfrastructuur die geënt is op opleidingen waarin Zeeland onderscheidend is.
- Reservering Coalitieakkoord: € 1,5 miljoen voor 2015-2016 t.b.v. de voorbereidingsfase Campus Zeeland!.
- Op 11 december 2015 is het Bestedingsplan Economische Agenda 2016 door de Staten vastgesteld, waarin is toegezegd PS nader te informeren.
- Campus Zeeland! is onderdeel van het economisch beleid (waarin kenniseconomie en vestigingsklimaat ook toe behoren). In de kadernota voor de Nieuwe Economische Agenda is als een van de kaders opgenomen: bijdragen aan excellent onderwijs dat goed aansluit op behoefte van het bedrijfsleven.
- PS vergadering 8 juli '16: vaststelling Kadernota Campus Zeeland!

Economische innovatie/Innovatiefondsen

Omschrijving

Zeeland heeft een sterke uitgangspositie voor duurzame economische groei. Belangrijke opgave is om de economische structuur op de korte en langere termijn te behouden en te versterken. Zeeland heeft een goed klimaat voor ondernemers die met vindingrijkheid en durf innovaties omzetten in concrete producten of diensten. De innovatiekracht van bedrijven is belangrijk voor de concurrentiekracht van Zeeland, waarbij een aantal sectoren internationaal en nationaal goed kan scoren. Om innovatie te stimuleren is een breed instrumentarium nodig, afhankelijk van de fase van innovatie, dat helpt bij het realiseren van innovaties en ontwikkelingen in het Zeeuwse bedrijfsleven. De Provincie wil hieraan een bijdrage leveren, waarbij uitgangspunt is dat ook de private sector investeert in de Zeeuwse economie. Een provinciale bijdrage zal zoveel mogelijk gelinkt worden aan de maatschappelijke opgaven en de prioriteiten van de Commissie Structuurversterking en werkgelegenheid Zeeland. Impuls Zeeland voert een deel van het provinciaal economisch beleid uit. Ze verbindt partijen, ontwikkelt samen met ondernemers projecten die innovatie aanjagen, die zorgen voor investeringen in de Zeeuwse economie en het verspreiden van kennis.

Doelen

- Versterken van de innovatiekracht van economische sectoren ter vergroting van concurrentiekracht van bedrijven in Zeeland.
- Versterken van cross-sectorale samenwerkingen om te komen tot nieuwe innovaties. Met innovatie- en investeringsregelingen geven we hieraan een impuls.
- Verkennen van de mogelijkheden voor aanvullend financieringsinstrumentarium ter stimulering van de Zeeuwse economie met aandacht voor het faciliteren van start ups en fieldlabs.

Acties 2017

- Het borgen, versterken en vergroten van het bestaande stimuleringsinstrumentarium voor innovatie in het MKB. Dit doen we door op zoek te gaan naar nieuwe middelen en /of nieuwe partners in onder andere Zuid-Nederland en met het Rijk (bijvoorbeeld InnoGo!, ZPF, Vroege Fase Financiering en MIT Zuid).
- Het verkennen van de mogelijkheden voor het opzetten van aanvullende innovatiefinancieringsinstrumenten (zoals een revolvent fonds clusterprojecten Smart Delta Resources, Zeeland Business Angels, Groeifinanciering voor het MKB).
- Het benutten van nationale en Europese programma's als cofinanciering bij de realisatie van innovatie.
- Verder uitwerken van de MKB Samenwerkingsagenda met het Rijk, de Provincie Noord-Brabant en de Provincie Limburg.
- Uitwerken van voorstellen ter stimulering van innovatie en verbetering van het gebruik van financieringsregelingen zoals initiatieven op het gebied van crowdfunding, Emergo, MKB doorstart, ZIE en Zomerondernemer.

Betrokken partijen

- Bedrijfsleven, samenwerkingspartners zoals Impuls Zeeland, Rijk, Europa, Provincie Noord-Brabant en Provincie Limburg.

Genomen besluiten

- Vaststelling MIT Zuid regeling (voorjaar 2016)
- MKB Samenwerkingsagenda 2016 (Rijk, IPO en MKB-NL)

Zuidwestelijke Delta

Omschrijving

De lage delen van Nederland behoren tot de monding van een aantal grote rivieren (Delta) waarvan een groot deel van het stroomgebied is gelegen in andere landen. Deze ligging maakt Nederland kwetsbaar uit oogpunt van wateroverlast, watertekort en waterkwaliteit. In het Nationale Deltaprogramma staan plannen om Nederland te beschermen tegen overstromingen en het tekort aan zoetwater. Hierbij gaat het om de vraag hoe Nederland zo ingericht kan worden dat het ook op de zeer lange termijn klimaatbestendig is, veilig tegen overstromingen, en een aantrekkelijke plaats is en blijft om te leven; te wonen, te werken, te recreëren en te investeren. Een goede omgevingskwaliteit is randvoorwaardelijk voor het welslagen van activiteiten op het gebied van economische structuurversterking. De Zuidwestelijke Delta (Zeeland, West-Brabant en Zuid-Holland) is één van de zes aangewezen geografische gebieden waar gebiedsgerichte oplossingen worden gezocht en uitgevoerd.

De reikwijdte van het programma is:

- Gebiedsontwikkeling op en om de buitendijkse wateren binnen de Zuidwestelijke Delta: Westerschelde, Oosterschelde, Veerse Meer, Grevelingen, Volkerak en Zoommeer; inclusief de opwekking van energie uit getijdewerking;
- Aanvoer van zoetwater vanuit het hoofdwatersysteem van het Rijk, de grote rivieren;
- Alternatieve zoetwatervoorziening ten behoeve van de verzilting van Volkerak en Zoommeer door West-Brabant;
- Bepalen van de zoetwaterbeschikbaarheid voor Tholen, Sint Philipsland en Reigersbergsche polder;
- Uitvoeren van de Rijksstructuurvisie Grevelingen, Volkerak en Zoommeer;
- Experimenteergebied Energietransitie en Deltatechnologie.

De ambitie is door samen te werken met Rijk, regionale overheden, ondernemers en maatschappelijke partijen, het bereiken van een klimaatbestendig veilige, ecologisch veerkrachtige én economisch vitale Delta.

Doelen

Thema: Gebiedsontwikkeling

Oosterschelde

- Optimaliseren van ruimtegebruik op en om het water;
- Realiseren zandsuppletie Roggenplaat.

Westerschelde

- De Westerschelde als waardevol estuarium, met een vaarroute naar de Scheldehavens, te behouden.

Thema: Aanvoer van zoet water vanuit het hoofdwatersysteem

- Bepalen van de zoetwaterbeschikbaarheid voor Tholen, Sint Philipsland en Reigersbergse polder.

Thema: Uitvoeren van de Rijksstructuurvisie Grevelingen, Volkerak en Zoommeer

Grevelingen

- Herstel van de waterkwaliteit door terugbrengen van beperkt getij door middel van een doorlaat in de Brouwersdam;
- Faciliteren van private ontwikkeling van een getijdecentrale.

Volkerak en Zoommeer

- Realiseren van een zoet-zoutgradiënt (natuurlijke overgang tussen zoet en zout water) en daarmee nieuwe ecologische en economische kansen creëren. In dat geval aanbrengen van een alternatieve zoetwatervoorziening. (Eerst het zoet maar dan ook het zout)
- Alternatieve zoetwatervoorziening t.b.v. verzilting - Volkerak-Zoommeer.
- Aanleg van een alternatieve zoetwatervoorziening naar de gebieden die geen autonome zoetwatervoorziening hebben (w.o. Tholen, Sint Philipsland).

Thema: Deltabeslissingen

- **Waterveiligheid:** Bescherming tegen overstromingen en veiligstellen van de zoetwatervoorziening.
- **Zoet water:** Vaststellen van afspraken over waterbeschikbaarheid per Zeeuws deelgebied uit oogpunt van huidige- en toekomstige functies. Vergroten van zoetwatervoorraden ver in de ondergrond, het optimaliseren van zoetwatergebruik en het verminderen van gebruik. Uitwerking via het programma Fysieke omgeving. Betreft binnendijkse gebieden.
- **Ruimtelijke Adaptatie:** Nederland is in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig ingericht. De ingrepen moeten zodanig duurzaam zijn, dat de kwaliteit van de leefomgeving niet alleen behouden blijft, maar zelfs wordt verbeterd. Uitwerking via het programma Fysieke omgeving.

Thema: Noordzeekust

De kustveiligheid van Zeeland op orde houden door het suppleren van zand. Koppeling maken tussen veiligheid en natuur en recreatie.

Thema: Experimenteergebied Energietransitie en Deltatechnologie

De Zuidwestelijke Delta wordt de proeftuin waarin waterkwaliteits- en waterveiligheidsconcepten van de toekomst worden ontwikkeld, met inachtneming van economische en ecologische belangen en energietransitie. Belangrijk vehikel om dit te realiseren is het Deltaplatform. Uitwerking in de opgave Circulaire Economie en Energietransitie.

Acties 2017

- samenwerken in Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta;
- opstellen ruimtelijke visie Oosterschelde tbv optimaal ruimtegebruik op en om het water;
- opstellen interne visie Ambitie Westerschelde;
- voorbereiden zandsuppletie Roggenplaat;
- uitvoering Bestuursovereenkomst 2 Uitvoeringsprogramma Grevelingen;
- bijdragen aan mitigerende maatregelen aanleg doorlaat in de Brouwersdam;
- uitvoering Bestuursovereenkomst 2 Uitvoeringsprogramma Volkerak en Zoommeer;
- uitvoeren Samenwerkingsovereenkomst Zoetwatermaatregelen;
- bijdragen aan Manifest Waterpoort;
- uitvoeren project Roode Vaart;
- voorbereiden alternatieve zoetwatermaatregelen Volkerak-Zoommeer (uitvoering afhankelijk van rijksbeslissingen eind 2016);
- in beeld brengen van overstromingsrisico's;
- bijdragen aan kenniscentrum Watersnoodmuseum;

- voorbereiden instellen regiofonds t.b.v. zandsuppletie;
- inhoudelijk bijdragen aan Delta Platform en Delta Academie.

Betrokken partijen

- Rijksoverheid (IenM en EZ); provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant; waterschappen Scheldestromen, Brabantse Delta en Hollandse Delta; 18 gemeenten in de ZWD; maatschappelijke organisaties; marktpartijen; kenniscentra; VNSC

Genomen besluiten

- bijdrage Roode Vaart van € 1,5 miljoen, gepland in 2017
- bijdrage zoetwatermaatregelen van € 2,2 miljoen, gepland in 2017
- bijdragen van € 2,5 miljoen t.b.v. Rijksstructuurvisie Grevelingen-Volkerak-Zoommeer, gepland in 2018 en 2024
- verlenen bijdrage van € 1 miljoen aan project Zandsuppletie Roggenplaat

Wegeninvesteringen

Omschrijving

Provincie Zeeland is beheerder van ruim 400 kilometer weg. Hierin zitten belangrijke Stroomwegen met 2x2 rijbanen zoals de Sloeweg en de Deltaweg en kleinere erftoegangswegen. Ons wegennetwerk bevat ook belangrijke kunstwerken zoals de Zeelandbrug. In het op 15 juli 2016 door Provinciale Staten vastgestelde mobiliteitsplan Zeeland zijn diverse maatschappelijke doelen opgenomen. Deze maken het verder investeren in ons wegennetwerk noodzakelijk.

Doelen

Bereikbaarheid en leefbaarheid

Provincie Zeeland heeft de ambitie voor het garanderen van een snel en betrouwbaar hoofdnetwerk over de weg. Dit is met name bedoeld om:

- het economische functioneren van de Provincie te faciliteren.
- bereikbaarheid van de voorzieningen te garanderen.
- de verkeersveiligheid en de verkeersleefbaarheid te vergroten.

Acties 2017

- Ontwikkelen gezamenlijke investeringsstrategie met de Zeeuwse wegbeheerders.
- Opstellen Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland 2018 – 2028.
- Opstellen plan veilige wegen en fietspaden.

Het zwaartepunt van de wegeninvesteringen zal mede gelet op de beschikbare middelen maar vooral ook vanwege de benodigde voorbereidings- en proceduretijd liggen vanaf 2019. Naast de hierna genoemde realisatie van eerder geplande en financieel gedekte projecten, kunnen in 2017 enkele eenvoudiger te realiseren projecten worden geprogrammeerd (Quick Wins). Dat kan omdat voor deze

Quick Wins geen gronden behoeven te worden aangekocht en een wijziging van het bestemmingsplan niet noodzakelijk is.

Het betreft de volgende projecten:

- N682, verkeersveilig inrichten, instellen 60 km per uur zone ter hoogte van Hoek tot kruispunt Julianastraat;
- N289, aanleg Ovonde bij Kruiningen ter hoogte van de Burgemeester Elenbaasstraat;
- Diverse Quick Wins voor het verkeersveiliger maken van fietspaden;
- Aanleg (vergevingsgezinde) bermen en sanering perceelaansluitingen (landbouw en woonerven);

Voor de volledigheid vermelden we ook de volgende eerder geplande MIZ-projecten. Deze worden nog gedekt uit de voormalige Brede Doeluitkering. Het gaat om.:

- N656, Fietspad Oud-Vossemeer
- N662, Ronde Ritthemsestraat met RWS
- N258, Ronde Absdale en parallelweg Absdale – Hulst
- A58, zuidelijke aansluiting Goes met RWS, Gemeente Goes, Gemeente Borsele en Waterschap Scheldestromen
- 3e fase Recreatieverdeelweg (realisatie in 2018)

Betrokken partijen

Investeringen in (provinciale) wegen hebben effect op het netwerk van wegen waarvoor ook andere wegbeheerders verantwoordelijk zijn. Ook hebben de investeringen vaak betrekking op knooppunten op plaatsen waar de provinciale weg aan sluit op de wegen van andere wegbeheerders.

Betrokken andere wegbeheerders zijn Rijkswaterstaat, Waterschap Scheldestromen en gemeenten. Daarnaast zijn in Zeeland de NV Westerscheldtunnel en de NV Zeeland Seaports wegbeheerders. Andere betrokken partijen zijn veelal grondeigenaren, aanwonenden, bedrijven en (vertegenwoordigers van) weggebruikers.

Genomen besluiten

- Vaststelling door Provinciale Staten van het Mobiliteitsplan Zeeland met programma uitwerking verkeer en vervoer 2016 – 2019 op 15 juli 2016. Hierin zijn de kaders voor de investeringen in wegen aangegeven, alsmede de wijze waarop hier invulling aan wordt gegeven.
- Coalitieakkoord Krachten Bundelen waarin onder meer de Zanddijk naar Yerseke en de N290 Terneuzen – Terhole zijn genoemd om te worden voorbereid.

Impuls Bedrijventerreinen

Omschrijving

Voor bedrijvigheid en een aantrekkelijk vestigingsklimaat zijn kwalitatief goede en moderne bedrijventerreinen van belang. Van gemeenten mag worden verwacht dat zij inzetten op het herstructureren van de voorraad en het saneren van overbodig aanbod. Herstructurering en sanering zijn echter kostbaar. Daarom heeft Provincie Zeeland een regeling Impuls Bedrijventerreinen opgezet, waaruit wordt meebetaald aan herstructureringsprojecten en saneringen.

Doelen

Einddoel is het realiseren van een kwaliteitsimpuls voor bedrijventerreinen, dan wel het saneren van ongewenste bedrijventerreinen, waardoor het regionaal aanbod van bedrijventerreinen zo goed mogelijk aansluit bij kwaliteitswensen en kansen uit de markt.

Nevendoel is dat de projecten bijdragen aan andere ruimtelijk-economische beleidsdoelen van Provincie Zeeland: bundeling en concentratie van bedrijvigheid, regionale samenwerking, circulaire economie en energietransitie.

Acties 2017

In 2016 is de regeling Impuls Bedrijventerreinen opgezet. In deze eerste tranche is €1 miljoen beschikbaar om bij te dragen aan gemeentelijke herstructureringsprojecten en saneringen. Naar verwachting zal dit bedrag worden overschreven. Het is derhalve de ambitie om de regeling in 2017 te herhalen en een tweede tranche te openen.

Betrokken partijen

Gemeenten en op de betreffende terreinen gevestigde bedrijven. NV Economische Impuls Zeeland kan om advies worden gevraagd over de economische dynamiek op de verschillende bedrijventerreinen.

Genomen besluiten

- Coalitieakkoord 'Krachten bundelen';
- Kadernota Economische Agenda 'Kwaliteit en onderscheidend vermogen';
- Op 11 juli zijn Provinciale Staten geïnformeerd over de kaders voor de Impuls Bedrijventerreinen.

Financiële tabel 1.1.1 Investerings

Wat mag het kosten?		(bedragen x € 1.000)
Lasten		2017
010102	Economische innovatie	951
010103	Zuidwestelijke Delta	2.210
010104	Infrastructuur	6.992
Totaal Lasten		10.153
Baten		
010104	Infrastructuur	2.780
Totaal Baten		2.780
Saldo Lasten en baten		7.373
Reserves		
Toevoeging reserve		8.798
Onttrekking reserve		
Resultaat lasten en baten inclusief reserves		16.171

Opgenomen lasten betreffen eerder vastgestelde investeringen op genoemde onderwerpen. Deze drukken nog niet op de Investeringsagenda. Investerings ten laste van de investeringsagenda worden pas in de begroting opgenomen na vaststelling van een voorstel daartoe door Provinciale Staten.

ZEEELAND
LAND IN ZEE
Provincie Zeeland

ZEEELAND
LAND IN ZEE
Provincie Zeeland

ZEEELAND
LAND IN ZEE
Provincie Zeeland

ZEEELAND
LAND IN ZEE
Provincie Zeeland

1.1.2 Opgavegericht werken

Onze omgeving is continu in verandering. Om maatschappelijk relevant te blijven zullen de provinciale prestaties op peil moeten blijven. Daarom zijn in de Voorjaarsnota de belangrijke Zeeuwse opgaven opgenomen. Binnen deze opgaven worden budgetten, ambities en organisatorische aanpak gebundeld waardoor we een goede bijdrage kunnen leveren aan deze vraagstukken. In de Voorjaarsnota hebben we bewust ruimte gecreëerd om in te kunnen spelen op de resultaten van het werk van de Commissie Structuurversterking en werkgelegenheid Zeeland. Het advies van deze commissie heeft ertoe geleid dat de opgaven verder zijn aangescherpt en aangevuld met de opgave havensamenwerking.

Deze aanscherping leidt dan tot de volgende vijf opgaven:

1. Aantrekkelijk Zeeland: leefbaarheidsagenda
2. Beleef Zeeland
3. Zichtbaar Zeeland
4. Circulaire Economie en Energietransitie
5. Havensamenwerking

Bij de aanpak van de Zeeuwse opgaven laten we ons niet leiden door de structuur van de bestaande beleidsvelden. We gaan de instrumenten vanuit verschillende programma's bundelen voor een goed resultaat. Werken aan maatschappelijke opgaven doe je niet alleen. We opereren in netwerken van partijen die binnen of buiten de provincie actief zijn binnen deze opgaven.

Nieuwe manier van werken

Opgave gericht werken is een manier van werken die door veel provincies omarmd wordt. Door actiever en directer mee te werken aan concrete resultaten wordt duidelijker waar de Provincie toegevoegde waarde heeft. We werken daarbij overstijgend over de beleidsvelden. Dit kan leiden tot nadere afwegingen, prioriteringen, herordening en keuzes binnen de geldende kaders vanuit de sectorale beleidsnota's. Hierdoor kan iets later, extensiever of juist intensiever en eerder worden opgepakt. Het zwaartepunt verschuift van plannen maken naar uitvoering en concrete resultaten boeken.

Voor het realiseren van de Zeeuwse opgaven bundelen we de krachten met andere partijen: binnen en buiten Zeeland. Voor een goede samenwerking is het noodzakelijk om ook oog te hebben voor de doelen en belangen van je partners. Daarbij hoort een zekere mate van flexibiliteit, die onze beleidsnota's niet altijd hebben. In de samenwerking tussen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten betekent dit dat we voor de opgaven vaker het gesprek aan zullen gaan over beoogde resultaten en onze rol en inbreng in partnernetwerken. Ook hierin zullen we nieuwe werkvormen met elkaar gaan ontdekken.

Met Zichtbaar Zeeland en de Kustvisie hebben we nieuwe werkvormen in 2016 al (deels) in de praktijk gebracht. In de stappen voor de benoemde vijf opgaven naar 2017 en bij het werken met opgaven in 2017 zal de werkwijze voor een deel nog in de praktijk verder tot stand moeten komen.

OPGAVEN:

- **Aantrekkelijk Zeeland: leefbaarheidsagenda**
Werken aan leefbaarheid en stedelijke aantrekkelijkheid
- **Beleef Zeeland**
Recreatieve en toeristische kwaliteit van Zeeland, Gezonde Regio en specifiek de Kust
- **Zichtbaar Zeeland**
Laten erkennen en herkennen van ware, specifieke Zeeuwse kracht
- **Circulaire Economie en Energietransitie**
Benutten en inspelen op economische en energietransitie
- **Havensamenwerking**
Samenwerking tussen Zeeland Seaports en de havens van Rotterdam en Gent versterken

MIJLPALEN 2017:

- Opgave gericht werken in vijf opgaven;
- Start uitvoering agenda Kustvisie met partners;
- Activiteiten Zeeland 5 sterren fietsprovincie;
- Evenementen en festivals op gebied van sport, cultuur, maritiem etc. die zee&land als decor en inspiratiebron benutten;
- Onderscheidend aanbod ontwikkelen, dat zorgt voor aantrekkingskracht en eigentijds bij Zeeland 2.0 passend imago;
- Acties gericht op duurzame energieopwekking via biomassa, zon, water en wind, energie- en grondstoffenbesparing in de industrie;
- Realisatie business cases Smart Delta Resources;
- Invulling samenwerkingsagenda Zeeland-Rijk 2016-2020 ('krimpagenda');
- Toekomstige zorg in Zeeland: Eindverslag van de Commissie Van der Veen wordt in 2017 naar verwachting uitgebracht en we bezien welk vervolgcities daar voor de Provincie uit voortvloeien'.

UITGANGSPUNTEN:

- Gericht op bereiken van resultaten;
- Krachten bundelen met partners;
- Beleidsveldoverstijgend werken;
- Inhoudelijke opgave stuurt de structuur;
- Multiplier op provinciale personele en financiële inzet;
- Werkwijze gericht op dynamische omgeving.

Aantrekkelijk Zeeland: leefbaarheidsagenda

Omschrijving

Leefbaarheid is een belangrijke voorwaarde voor een goed woon-, werk- en vestigingsklimaat. Volgens de Commissie Structuurversterking en werkgelegenheid Zeeland komt met het aanhouden van de demografische ontwikkelingen op enig moment een ondergrens in zicht voor cruciale voorzieningen als scholen, (zorg)voorzieningen en culturele evenementen. We hebben ook te maken met de trend tot concentratie van maatschappelijke voorzieningen, zodat bereikbaarheid daarvan eveneens een vraagstuk wordt. Zodra de leefbaarheid daalt, komen de huizenprijzen onder druk en neemt de vestigingsbereidheid af en sluiten bedrijven en voorzieningen. Daarom is een randvoorwaarde voor de economische structuurversterking het leefbaar en aantrekkelijk houden van Zeeland voor jongeren, ouderen en nieuwe inwoners.

Onder leefbaarheid vallen de volgende basiscomponenten:

- (Basis) zorg
- Voorzieningen/welzijn
- Vitale binnensteden
- Digitale bereikbaarheid
- Onderwijs
- Bereikbaarheid
- Cultuur
- Wonen en woonomgeving

Doelen

Veel partijen werken aan leefbaarheid van Zeeland. In de eerste plaats inwoners zelf. Gemeenten hebben ook een belangrijke rol bij het versterken van leefbaarheid, net als natuurlijk maatschappelijke organisaties. Ook de Provincie Zeeland heeft een rol bij het bieden van een optimaal woon- en leefklimaat, goede woonomgeving

en vastgoed, goede zorg, goed onderwijs en bereikbaarheid van voorzieningen.

Vanuit de lokale gemeenschap en maatschappelijke organisaties ontstaan succesvolle projecten zoals pauzelandschappen, de Zeeuwse huiskamer of een makelpunt. Dergelijke initiatieven dragen bij aan de leefbaarheid en willen we bevorderen. Daarnaast is het verbinden van de bestaande initiatieven van belang.

Belangrijke voorwaarde voor een aantrekkelijk en leefbaar Zeeland is basiszorg die op orde is. Door de Commissie Toekomstige Zorg Zeeland zijn daarvoor al stappen gezet. Hierbij blijven we betrokken.

Inzet

We werken aan een strategische en verbindende leefbaarheidsagenda, waarbij we rekening houden met de doelgroepen jongeren, ouderen en nieuwe inwoners. Bij het opstellen van die agenda, zien we de gemeenten en maatschappelijke instellingen als belangrijke partners. Vanuit economisch perspectief hebben we al twee concrete zaken uitgewerkt die bijdragen aan de leefbaarheid van Zeeland; digitale bereikbaarheid en stedelijke aantrekkelijkheid.

Participatie van jongeren is belangrijk om een goede aansluiting te kunnen maken tussen provinciaal beleid enerzijds en de leefwereld en behoeften van jongeren anderzijds. De rol van JouwZeeland (jongerenparticipatie bij provinciaal beleid) is daar een mooi voorbeeld van.

Betrokken partijen

Gelet op de breedte van de opgave zijn dat er veel, w.o. de gemeenten, instellingen, corporaties en initiatiefnemers rond leefbaarheid, zowel regionaal als lokaal.

Beleef Zeeland

Omschrijving

Zeeland is Land in Zee!, een unieke plek in Nederland. Zeeland met zijn kust, stranden, duinen, het agrarisch landschap, aantrekkelijke dorpen en steden, de zilte natuur, onderscheidende evenementen en activiteiten, hoogwaardige verblijfsaccommodaties vormen het Zeeuws kapitaal. Dit is zowel van belang voor bewoners, als voor bezoekers. Want ook de Zeeuwse leefbaarheid heeft baat bij de dynamiek van het toerisme. Het verder ontwikkelen van dit Zeeuwse kapitaal is geen vanzelfsprekendheid. Met de Kustvisie, de Natuurvisie, de Economische Agenda en het mobiliteitsprogramma Beleven proberen we samen met partijen de goede antwoorden te vinden om dit kapitaal de komende jaren een verdere kwaliteitsimpuls te geven. Dat antwoord kan alleen gevonden worden in een samenhangende aanpak van het ruimtelijk, economisch, ecologisch en mobiliteitsbeleid.

Ook de Commissie Structuurversterking en werkgelegenheid Zeeland onderstreept de noodzaak voor een dergelijke cross-sectorale aanpak. Wezenlijk voor het werken aan opgaven is de gezamenlijke aanpak met partners. Met het proces voor het opstellen van de Kustvisie is nadrukkelijk voor deze gezamenlijke aanpak gekozen. Onze inzet is deze Kustvisie samen met de partners in 2017 af te ronden en te vertalen in een gedragen aanpak en agenda voor de komende jaren. Ook de genoemde beleidsdocumenten zijn in nadrukkelijke samenwerking met partners tot stand gekomen.

Onze ambitie

Onze ambitie is dat Zeeland in 2040 een unieke bestemming is. Een bestemming waar inwoners en gasten zintuigprikkelende belevenissen ervaren die je alleen hier kunt hebben. We beseffen dat de Zeeuwse kernkwaliteiten zoals natuur en het landschap zeer waardevol en onderscheidend zijn en vrije tijd een samengestelde beleving is waarbij omgeving zeer bepalend is. Het Zeeuwse landschap en de natuur vormt het basis ingrediënt voor dit unieke recept. De uitdaging is dit recept verder te ontwikkelen in synergie tussen bewoner, toerist, omgeving, natuur en mobiliteit.

Doen en denken

Visievorming is goed, maar het gaat om concrete stappen voorwaarts en om daadwerkelijk resultaat. We combineren daarom gezamenlijke agendavorming met het concreet boeken van resultaten.

In 2015 hebben wij de visie Gastvrij Zeeland (een provinciale visie op vrijetijdseconomie) opgesteld. Momenteel wordt gewerkt aan de beleidsplannen voor economie (Economische Agenda), mobiliteit (Mobiliteitsplan) en natuur (Natuurvisie). We zijn en gaan samen met betrokken partijen aan het werk met de uitvoering van de acties die daaruit voortvloeien. Deze acties zullen wij het komende jaar doorontwikkelen en aanscherpen op basis van de gezamenlijke uitgangspunten vanuit de Kustvisie.

Doelen

Om de synergie in de aanpak en de samenwerking te bevorderen stellen wij ons als doel het samenwerkingsverband van de kustvisie te continueren, actiepunten op te pakken en de provinciale agenda hierop door te ontwikkelen. Gelijktijdig is het doel voortgang te boeken op de huidige agenda. Deze agenda bestaat op dit moment uit de volgende thema's:

- Zeeland heeft onderscheidende voorzieningen;
- Zeeland heeft een onderscheidende ontsluiting;
- Zeeland biedt onderscheidende belevingen;
- Zeeland als gezonde regio;
- Zeeland realiseert een kwaliteitsimpuls groen.

Inzet

Op de verschillende thema's voorzien wij de volgende acties:

- Het samenwerkingsverband van de kustvisie continueren, actiepunten oppakken en de provinciale uitvoeringsagenda hierop doorontwikkelen.
- Zeeland heeft onderscheidende voorzieningen.
 - Herontwikkeling van de haven van Breskens (Hotspot Breskens);
 - Kwaliteit en differentiatie van de verblijfsrecreatie stimuleren (ook als integraal onderdeel van de Kustvisie) o.a. door instrumenten beschikbaar te stellen die ondernemers hierbij helpen.
- Zeeland heeft een onderscheidende ontsluiting.
 - Het stimuleren van de opbouw van een samenhangende digitale infrastructuur (Digitale Zeeland Experience);
 - Het stimuleren van toeristische routenetwerken en duurzame vervoersconcepten op land en water (o.a. door het begeleiden van ondernemersinitiatieven die binnen het Integraal Businessplan Toeristisch Vervoer 2.0 passen en de zoektocht naar Europese cofinanciering);
 - Met specifieke aandacht voor de ontwikkeling voor de ambitie Zeeland 5 sterren fietsprovincie conform het actieplan.
- Zeeland biedt onderscheidende belevingen door o.a. de kwaliteitsimpuls Groen.
 - Het meer beleefbaar maken van natuur en landschap voor de gast. Zodat unieke natuurervaringen nog meer onderdeel gaan uitmaken van het toeristisch product Zeeland. Een groot deel van de natuur in Zeeland is goed te beleven. Als we inwoners en gasten meer bekend maken met de mogelijkheden die er zijn, worden ze zich ook meer bewust van de bijzondere natuur en het landschap;
 - Meekoppelkansen voor natuur benutten en onnodige hindernissen als gevolg van natuur opheffen;
 - Gebruik mobiliteit ook als (duurzame) manier om de beleving van Zeeland te vergroten.
- Zeeland als gezonde regio.
 - Inzetten op crosssectorale verbinding tussen partijen uit zorg en toerisme om te komen tot strategische allianties;
 - Ondernemersinitiatieven faciliteren en stimuleren teneinde innovatieve producten te ontwikkelen, mogelijk te koppelen aan Badstatus (Domburg en Cadzand-Bad);
 - Zeeland als gezonde regio te profileren bij bezoekers, bewoners en bedrijven (afstemming Zichtbaar Zeeland).

Betrokken partijen

De gemeenten, Rijkswaterstaat, het Waterschap, ZLTO, Toeristisch Ondernemend Zeeland (Recron/HISWA/Vekabo/Koninklijke Horeca Nederland/MKB), de natuurorganisaties (Natuurmonumenten, het Zeeuws Landschap, Staatsbosbeheer, ZMF), De Toeristische Uitvoeringsalliantie (VVV Zeeland, Economische Impuls Zeeland, Kenniscentrum Kusttoerisme).

Zichtbaar Zeeland

Omschrijving

Door globalisering, schaalvergroting en technologische ontwikkelingen is de hele wereld online en offline binnen handbereik. Onderdeel van deze megatrends is de standaardisatie en de opkomst van vaak mondiaal opererende bedrijven en ketens. Hierdoor gaan steeds meer plekken, van kustplaatsen tot binnensteden, op elkaar lijken. Als (tegen)reactie hierop, ontstaat de behoefte aan authenticiteit, herkenbaarheid en 'couleur locale'. Door de enorme concurrentie van bestemmingen, de grote gelijkenissen in aanbod en het informatietijdperk waarin we leven, neemt de behoefte aan een duidelijk onderscheidend profiel (sterke regionale identiteit) toe.

Zeeland heeft door haar historie, ligging, vorm en aard een sterke identiteit en - in potentie - een sterk onderscheidend profiel. Het imago is echter nog niet navenant; in veel opzichten is Zeeland een witte vlek, of heeft een ouderwets, stereotype imago. En een onjuist of onvolledig imago staat nu eenmaal gewenste sociaaleconomische 'transacties' in de weg; denk aan de werving van personeel en studenten, acquisitie van bedrijven en het genereren van bestuurlijke aandacht en middelen vanuit Brussel en Den Haag voor Zeeland.

De afgelopen jaren is samen met gemeenten, bedrijfsleven, onderwijs en inwoners veel tijd en energie gestoken in het vastleggen en verbeelden van de identiteit (Zeeuws DNA) en de (regionale) onderdelen daarvan. Vervolgens is een merkconcept ontwikkeld, om nog meer focus aan te brengen op datgene wat Zeeland anders maakt: het water rondom. Wij zijn geen gewone kustprovincie, wij zijn *land in zee* met 650 km kustlijn en dat bijzondere willen we beter zichtbaar maken, zowel in de openbare ruimte, als met concrete activiteiten en promotie.

Doelen

Doel voor de komende jaren is om deze onderscheidende Zeeuwse identiteit nog beter zichtbaar te maken; fysiek én communicatief. Dat doen we samen met relevante streekholders. Daarbij is het van belang om samen keuzes te maken die ervoor zorgen dat Zeeland écht bijzonder én daardoor aantrekkelijk is en blijft voor inwoners, bezoekers, bedrijven, studenten en anderen. Wie kiest, wordt gekozen. De exacte doelen en acties worden de komende tijd dus samen met anderen verder uitgewerkt, maar grofweg zijn ze onder te verdelen in vier categorieën:

Fysieke Ruimte

In de fysieke ruimte is de Zeeuwse identiteit en het verhaal van Zeeland beter zichtbaar, voelbaar, leesbaar. Op een wijze die bij Zeeland past. Niet schreeuwerig, maar passend in de Zeeuwse ruimte en het landschap: subtiel, krachtig en eigen. We werken aan een ruimtelijke stijl en/of aanpak die typisch Zeeuws is, eigentijds en inspirerend is voor publieke en private partijen, die ook willen meedoen.

Evenementen

Evenementen zijn een goede manier om het vergrootglas te leggen op dat wat Zeeland als land in zee ánders maakt. Bovendien zorgen evenementen voor een directe aanleiding/actie voor mensen om Zeeland te bezoeken. Dat biedt een kans hen Zeeland te laten ontdekken en een band (duurzamere relatie) met Zeeland aan te gaan. Daarom wordt geïnvesteerd in een meer gecoördineerde aanpak voor evenementen, waarbij de focus ligt op die evenementen die ZEE & LAND als decor (locatie) én inspiratiebron (programmering) benutten en die de Zeeuwse beleving versterken.

Mediaproducties

We zetten actief in op het aantrekken en faciliteren van (media) producties die Zee+land als decor en inspiratiebron benutten. Dit heeft een dubbele doelstelling. (Media)producties leveren veel (gratis) sluikreclame op en het Zeeuwse bedrijfsleven verdient er aan.

On- en offline zichtbaar en vindbaar

Zeeland wordt online en offline beter zichtbaar en vindbaar op die plekken waar (groepen) mensen zich bevinden die van waarde zijn voor Zeeland en vice versa; kortom, die bij Zeeland passen. Hiervoor wordt o.m. een online strategie ontwikkeld voor Zeeland als totaalbestemming.

Inzet

Op de verschillende doelen voorzien wij onder meer de volgende acties:

- **Fysieke ruimte**
 - Zeeuwse stijl voor ruimtelijke ontwikkeling (denk- en werkwijze, ontwerpprincipes, inspiratievoorbeelden e.d.) en deze werkende weg toepassen in dialoog met architecten, ontwerpers, gemeenten, ontwikkelaars, bouwers, etc. Coproductie met CBK, gemeenten en anderen.
 - Grenspark Hedwige aanmerken als pilot, waarin deze land in zee-stijl (c.q. Delta-architectuur en gebiedsontwikkeling) toepassen in proces en ontwerp, zodat het een nieuw icoon van Zeeland wordt. Een natuurlijk Deltawerk 2.0. Aanpak, processtappen en ontwerpprincipes worden in een document opgetekend, zodat er lerend vermogen ontstaat voor gebiedsontwikkeling in Zeeland.
- **Evenementen**
 - Voortzetten aanpak ondersteuning grote beeldbepalende evenementen.
 - Introduceren en professionaliseren van de monitoring van effecten van evenementen, samen met o.m. ZB Planbureau en Kenniscentrum Toerisme.
 - Evenementen meer/beter benutten voor de profilering van Zeeland; actieve aanpak, zowel online als offline, en zowel binnen als buiten Zeeland.
 - Aanpak acquisitie evenementen opzetten, die passen bij land in zee.
- **Diverse mediaproducties**
 - Samen met filmcommissioner bouwen aan een goede infrastructuur voor film- en mediaproducties.
 - Persreizen op Zeeuwse schaal organiseren om versnippering van aandacht tegen te gaan.
 - Locaties scouten die mediageniek zijn voor diverse producties en deze vastleggen. Welke buitenlocaties zijn bij uitstek geschikt voor commercials, modereportages of modeshows, trouwerijen/bruidsreportages, films, kunstzinnige activiteiten etc. deze producties leveren vaak aandacht en waardering voor locaties op.

On- en offline zichtbaar en vindbaar

- Ontwikkelen online strategie voor Zeeland als totaalbestemming met behulp van een digitaal platform dat Zeeland 3 D laat zien (DNA, aanbod, context) door middel van augmented reality.
- Een nieuwe campagne v.a. 2017 voor Zeeland ontwikkelen op basis van het Zeeland, land in zee concept, waarin een gezamenlijke basis gelegd wordt, op basis waarvan VVV een toeristische commercial, campagne en activiteiten kan ontwikkelen en Impuls, de zakelijke vertaling kan doen.
- Een gezamenlijke aanpak ontwikkelen voor Zeeland m.b.v. alles op het gebied van FOOD.
- Een gezamenlijke aanpak ontwikkelen voor Zeeland op de kaart als bijzonder natuurgebied (Deltanatuur, zilt, estuariën etc.). Natuur moet niet alleen goed beleefbaar zijn, ook goed zichtbaar en vindbaar.
- Een aanpak uitwerken voor Zeeland branding m.b.v. alles op het gebied van cultuurhistorisch erfgoed. Een digitaal loket inrichten waar Zeeuwse partners die mee willen doen met Zichtbaar maken van zeeland, vanuit land in zee, info, achtergrond en tools kunnen halen (beelden, films, kleurenwaaier, vlaggen, presentaties etc.).
- Een gezamenlijke aanpak uitwerken voor rond het thema 'Zeeland land van vrijheid'.

Betrokken partijen

Samenwerkingen zijn er al – met name op de specifieke thema's – met organisaties en mensen op het gebied van gebiedsontwikkeling, natuur en landschap, cultuurhistorisch erfgoed, architectuur, evenementen, kunst en cultuur en vrijetijdseconomie, food en sport om het totale aanbod van Zeeland op specifieke terreinen en thema's zichtbaar en vindbaar te maken. Voor de missie in de fysieke omgeving is het CBK (Centrum voor Beeldende Kunst en Architectuur) een belangrijke partnerorganisatie naast gemeenten (beleidsmakers RO, planologie, stedenbouwkundigen, landschapsinrichting etc.). Ook de projectgroep DGWW (Duurzame Grond weg en waterbouw) is gesprekspartner. Per thema (evenementen, food, natuur, etc.) is een ander samenwerkingsverband nodig om het desbetreffende aanbod goed zichtbaar en vindbaar te maken, passend bij het concept Zeeland, land in zee. Ter illustratie: in samenwerking met de Roosevelt Foundation, andere (Roosevelt)-instellingen, relevante gemeenten, bedrijven en organisaties brengen we het aanbod rond het thema 'Zeeland land van vrijheid' in beeld en activeren partijen om dit thema concreet in te vullen en uit te dragen.

Waar het gaat om on- en offline zichtbaarheid en vindbaarheid werken we samen met organisaties die doelstellingen hebben op het gebied van gebiedsbranding, promotie en acquisitie, NBTC, VVV Zeeland, Invest in Zeeland (Impuls Zeeland), Zeeuwse connectie, Food Delta Zeeland/Zeker Zeeuws, Roosevelt Foundation, onderwijsinstellingen, citymarketingafdelingen van gemeenten, lobbyisten, ondernemers en festival- en evenementen organisaties.

Circulaire Economie en Energietransitie

Omschrijving

Zeeland en met name het Zeeuwse bedrijfsleven staat voor de belangrijke opgave van de transitie naar groene economische groei en verduurzaming. Hoe maken we onze (energie) productie, consumptie én levenswijze toekomstbestendig? Deze transitie wordt benut om Zeeland te versterken.

Om als Zeeland een aantrekkelijke vestigingslocatie te zijn, is het de uitdaging om in de omslag te komen tot slimmer gebruik van eindige - en deels schaarse - grondstoffen, gebruik van biobased grondstoffen en materialen. Daarnaast wordt ingezet op duurzame energie en energiebesparing.

De Commissie Structuurversterking en werkgelegenheid Zeeland onderstreept dit in haar actieprogramma. De eerste twee prioritaire acties uit dit advies zijn namelijk SDR / circulaire economie / biobased economy, waarbij het industriecluster centraal staat en Experimenteergebied Energietransitie en Deltatechnologie. Deze prioritaire acties scherpen onze inzet aan.

Doelen

Zeeuws doel van de transitie naar een circulaire economie is om op de korte en middellange termijn de concurrentiepositie van het bedrijfsleven te verbeteren, het regionale vestigingsklimaat aantrekkelijker te maken en voor de langere termijn het bedrijfsleven toekomstbestendig te maken.

De inzet op energietransitie heeft als doel een energievoorziening te realiseren die duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar is. Daarmee leveren we op Zeeuwse schaal onze bijdrage aan het oplossen van het klimaatprobleem. Hieraan gekoppeld is de inzet extra werkgelegenheid te creëren.

We zetten hier op in door:

- meer hergebruik van grondstoffen via energie- en grondstofverbindingen tussen bedrijven;
- inzet op energiebesparing en opwekking van duurzame energie;
- meer benutten van de mogelijkheden van groene grondstoffen;
- ontwikkelen van circulaire verdienmodellen met en voor het bedrijfsleven.

Inzet

We dragen hier concreet aan bij, via de volgende actielijnen:

- **Smart Delta Resources:** SDR ontwikkelt businesscases om energie- en materiaalstromen uit te wisselen, waardoor industriële symbiose ontstaat. Dit initiatief draagt bij aan de revitalisering en verankering van het industriecluster, een versterkte concurrentiepositie van deelnemende bedrijven en het realiseren van nationale duurzaamheidsdoelen.

Voorbeelden van projecten/acties:

- reststroomkoppelingen (restwarmte, waterstof)
- demoproject stoomrecompressie
- medefinanciering SDR-platform
- **Opwekking van duurzame energie en energiebesparing:** acties gericht op duurzame energieopwekking via biomassa, zon, water en wind, energie- en grondstoffenbesparing in de industrie en energiebesparing in de gebouwde omgeving. Hierbij wordt specifiek aandacht besteed aan mogelijkheden die aansluiten bij

de specifieke eigenschappen van Zeeland en maken we gebruik van de mogelijkheden als Experimenteergebied Energietransitie en Deltatechnologie.

Voorbeelden van projecten/acties:

- acties Nationaal Energieakkoord (o.a. warmteplan, energiedialoog)
- duurzame energieopwekking (wind, zon, water)
- spin-off wind op zee parken
- **Biobased economy:** zoveel mogelijk benutten van biomassa voor toepassingen met een zo hoog mogelijke toegevoegde waarde. Regionale acties betreffen met name innovaties in de agrofoodsector en bij technologische MKB'ers. Bovenregionale initiatieven worden opgepakt samen met West-Brabant en Zuid-Holland in de stichting Biobased Delta.

Voorbeelden van projecten/acties:

- Biobased Innovations Garden (proefboerderij Rusthoeve)
- biobased onderwijs o.a. online cursussen (MOOC)
- medefinanciering stichting Biobased Delta
- **Circulaire samenwerking en verdienmodellen:** de volledige transitie naar een circulaire economie zal decennia in beslag nemen. De eerste jaren zijn gericht op circulaire verdienmodellen: ondernemers helpen en stimuleren bedrijfsprocessen anders in te richten en ondersteunen in het vinden van nieuwe kansen.

Voorbeelden van projecten/acties:

- circulaire verdienmodellen (door) ontwikkelen met UCR / HZ / SCALDA en Het Groene Brein en MKB bedrijven
- TEDx circulair ondernemen
- design in de Circulaire Economie
- **Provinciale voorbeeldfunctie:** als provinciaal bedrijf geven we het voorbeeld via het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Voorbeelden van projecten/acties:

- duurzame inkoop
 - duurzaam Grond- Weg- en Waterbouw 2.0 (GWW 2.0)
 - CO2 compensatie / klimaat neutrale organisatie
- De provinciale rol binnen de acties wordt bepaald door de fase waarin het betreffende initiatief zich bevindt. Agenderend en stimulerend voor onderwerpen die op de langere termijn voor het bedrijfsleven relevant worden. Faciliterend (o.a. financieel, lobbykracht) waar het bedrijfsleven zelf het initiatief heeft genomen.

Betrokken partijen

In algemene zin wordt binnen Zeeland al samengewerkt met de triple helix partijen (Bedrijven, vertegenwoordigende partijen zoals BZW/ Portiz, Kennis- en onderwijsinstellingen UCR-HZ-Scalda en overheden) en de ontwikkelingsbedrijven Impuls Zeeland en Zeeland Seaports. Samenwerking vindt plaats vanuit verschillende samenwerkingsverbanden en projecten. Via bovenregionale samenwerkingsverbanden, zoals Biobased Delta, wordt samengewerkt met omliggende provincies, bedrijfsleven, ontwikkelingsbedrijven en kennisinstellingen.

De samenwerking binnen Zeeland en met buurregio's zal verder worden uitgebouwd, in lijn met de adviezen in het actieprogramma "Zeeland in Stroomversnelling".

Havensamenwerking

Omschrijving

Door ingrijpende, mondiale ontwikkelingen op het gebied van energie, klimaat en logistiek staan de Nederlandse en Vlaamse zeehavens voor een aantal complexe, gedeelde opgaven. Samenwerking is nodig om de havenclusters te versterken en daarmee de concurrentiepositie van de havens te verbeteren. Dat zorgt weer voor duurzame groei en voor werkgelegenheid. De Commissie Structuurversterking en werkgelegenheid Zeeland adviseert de Zeeuwse havens intensief samen te werken met de havens van Rotterdam en Gent en een positie te verwerven binnen grotere havenplannen.

Het havenbedrijf Zeeland Seaports is verantwoordelijk voor onderhoud en ontwikkeling van haveninfrastructuur en voor het nautisch beheer. Zeeland Seaports en Impuls Zeeland werven actief nieuwe bedrijven die de logistieke functie van de havens ondersteunen en helpen hen bij vestiging in Zeeland. Provincie Zeeland is één van de aandeelhouders van zowel Zeeland Seaports als Impuls Zeeland.

We zijn niet alleen aandeelhouder, we voelen ons ook verantwoordelijk voor de grote economische waarde die de zeehavens, binnenhavens en logistieke bedrijventerreinen voor Zeeland hebben. Logistieke bedrijven zijn bovendien afhankelijk van de infrastructuur die overheden aanleggen en onderhouden. Ons beleid hiervoor hebben we vastgelegd in het Mobiliteitsplan. Hierin zijn de nieuwe sluis bij Terneuzen en de Seine-Nordverbinding opgenomen. Door beide projecten wordt Zeeland een centraal punt in een belangrijke corridor. Dat brengt grote logistieke kansen naar Zeeland. Vanuit het mobiliteitsplan werken we aan de

verruiming van de vaargeul op de Noordzee, de Wielingen en aan de aanleg van twee ontbrekende spoorverbindingen: VEZA, tussen Rilland-Antwerpen en de verbinding Axel-Zelzate.

Doelen

Bevorderen van intensieve samenwerking tussen Zeeland Seaports en de havenbedrijven van Rotterdam en Gent.

Inzet

Wij verwachten dat Zeeland Seaports in dit proces het initiatief neemt. Eerst kunnen de mogelijkheden worden verkend, er moet worden uitgezocht op welke gebieden de havens elkaar kunnen versterken. Kansrijke thema's lijken energie(transitie), klimaat en duurzaamheid, slimme logistiek en het in samenwerking oppakken van belangrijke accounts. Een voorwaarde voor uitwerking van thema's is dat de samenwerkende partijen in de ontwikkeling willen investeren. Verder zullen we via het MIRT-overleg aandacht vragen voor de concurrentiepositie en achterlandverbindingen van de havens. Nadat de nadere verkenning heeft plaatsgevonden, kunnen we ook de provinciale inzet bepalen.

Betrokken partijen

- Havenbedrijf Zeeland Seaports
- Havenbedrijf Rotterdam
- Havenbedrijf Gent

Financiële tabel 1.1.2 Opgavegericht werken

Wat mag het kosten?		(bedragen x € 1.000)
Lasten		2017
010201	Beleef Zeeland	2.320
010202	Zichtbaar Zeeland	1.802
010203	Aantrekkelijk Zeeland: Leefbaarheidsagenda	2.797
010204	Circulaire Economie en Energietransitie	1.043
Totaal Lasten		7.962
Baten		
Totaal Baten		0
Saldo Lasten en baten		7.962
Reserves		
Toevoeging reserve		
Onttrekking reserve		
Resultaat lasten en baten inclusief reserves		7.962

werkverkeer

09-BL-GL

RENAULT

1.1.3 Grote projecten

Inleiding

Met verschillende grote projecten wordt invulling gegeven aan de ambities van de Provincie Zeeland. Hoewel de projecten in aard en karakter sterk van elkaar verschillen, hebben ze met elkaar gemeen dat het gaat om politiek belangrijke projecten, waarbij het financieel om grote bedragen gaat. In verschillende mate horen daar ook financiële risico's bij. Deze komen nader aan de orde in de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Voor de begroting 2017 is gebruik gemaakt van de bestaande lijst 'lopende grote projecten', de projecten waarover Provinciale Staten ook elk kwartaal over de voortgang wordt gerapporteerd.

Met het kader grote projecten is afgesproken dat in de verkenningsfase van een project PS zal bepalen of iets een groot project betreft. Bij vaststelling van het kader grote projecten in Provinciale Staten op 8 juli 2016 is besloten dat de huidige grote projecten opnieuw worden beoordeeld aan de hand van het vastgestelde kader grote projecten. Wanneer dit tot wijzigingen leidt in de benoemde grote projecten, zal dit leiden tot een wijziging van de lijst grote projecten die in dit programma zijn opgenomen.

Kader Grote Projecten

Met het Kader Grote Projecten is de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten versterkt voor de grote projecten. Dit is ook de reden om in de begroting de grote projecten en daarbij behorende baten en lasten expliciet zichtbaar te maken van deze begroting.

In de voortgangsrapportages wordt aandacht besteed aan de voortgang van de projecten en wordt gerapporteerd op basis van een standaard set beheersaspecten. Wanneer de voortgang van projecten uit de pas dreigt te gaan lopen op budget, in de planning of ten opzichte van de afgesproken kwaliteit, dan wordt dit expliciet en tijdig door Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten gemeld.

Ook is er een besluitvormende rol voor Provinciale Staten opgenomen wanneer een projectfase van een groot project wordt afgesloten en het besluit dient te worden genomen of een volgende projectfase kan worden begonnen. Om vast te stellen of deze methodiek in de praktijk afdoende functioneert wordt jaarlijks door Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten gezamenlijk stilgestaan bij de sturing op grote projecten en de mogelijkheden om werking van dit kader te verbeteren.

Voor de grote projecten is het uitgangspunt is dat Provinciale Staten de opdracht goedkeurt over de doelstelling van het project en het voorbereidingskrediet dat nodig is voor de initiatiefase. Het document dat ter besluitvorming wordt voorgelegd is de startnotitie voor het project. Aan het einde van de definitiefase wordt aan Provinciale Staten het besluit voorgelegd om door te gaan naar de volgende fase. Dit gebeurt door goedkeuring te geven op de beheersaspecten van het project, dat wil zeggen voor het benodigde budget, de looptijd en de scope vastgelegd in het projectplan. In het projectplan is het doel SMART geformuleerd en is de fasering van het project in detail uitgewerkt. Nadat Provinciale Staten de kaders voor het project hebben bepaald, is het een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten om het nader uitgewerkte projectplan, met inbegrip van de projectorganisatie, vast te stellen.

GROTE PROJECTEN:

- N62 Sloeweg
- N62 Tractaatweg
- Waterdunen
- Natuurpakket Westerschelde
- Thermphos
- MAR-kazerne
- Perkpolder

MIJLPALEN 2017:

- Afsluiten contract met aannemer Tractaatweg
- Start uitvoering contract Tractaatweg
- Op hoogte brengen van de duinvallei Waterdunen waar de recreatiewoningen en duincamping zijn gepland
- Waterdunen: Reconstrueren Puijendijk ten behoeve van de bereikbaarheid van het gebied
- Uitvoering van onder andere onderdelen Baalhoek en Knuitershoek van Natuurpakket Westerschelde
- De eerste fase sanering Thermphos is afgerond
- Juridisch-kadastrale afhandeling van erfpacht- en opstalovereenkomsten MAR-kazerne
- Opstellen bestekken kabels en leidingen en infrastructurele aanpassingen terrein MAR-kazerne
- Er wordt voortgegaan/gestart met de gefaseerde ophoging van de Westelijke Perkpolder t.b.v. de realisatie van de golfbaan en woningen
- Gronden worden t.b.v. Perkpolder gefaseerd geleverd aan Hulst aan Zee

UITGANGSPUNTEN GROTE PROJECTEN:

- Afspraken vastgelegd in Kader Grote Projecten (2016)
- Versterking kaderstellende en controlerende rol PS
- PS bepalen typering project als "groot project"
- Opdracht wordt in startnotitie vastgelegd
- Vier keer per jaar wordt gerapporteerd
- Besluitvorming PS bij afronding projectfase

Sloeweg N62

Omschrijving

Het project N62 Sloeweg omvat het verdubbelen van de provinciale weg Sloeweg vanaf de aansluiting op Rijksweg A58 ten noorden van Heinkenszand tot de aansluiting op de Bernhardweg ten zuiden van Nieuwdorp. Naast het verdubbelen van de weg worden tevens nieuwe ongelijkvloerse aansluitingen op Rijksweg A58 bij Heinkenszand en de Molendijk bij Nieuwdorp gerealiseerd. Daarnaast worden de aansluitingen op Rijksweg A58 bij 's Heer Arendskerke en de N254 Bernhardweg bij Nieuwdorp aangepast, wordt er gezorgd dat de nieuwe en aangepaste aansluitingen goed aansluiten op het bestaande wegennet en wordt het project landschappelijk ingepast.

De Sloeweg maakt deel uit van de totale provinciale weg N62. Daaronder vallen tevens de Westerscheldetunnel, de Sluiskiltunnel en de Tractaatweg (zie ook bijdrage Tractaatweg),

De uitvoering van het project is in 2014 gestart. Begin 2015 bleek dat er bij ongewijzigde uitvoering sprake zou zijn van flinke financiële tekorten en aanzienlijke overschrijding van de planning. Dat is aanleiding geweest om het deel van het project vanaf de aansluiting op Rijksweg A58 bij Heinkenszand tot de aansluiting op de N254 Bernhardweg bij Nieuwdorp in aangepaste vorm uit te voeren. De besluitvorming over de aansluiting van de N62 Sloeweg op de N254 Bernhardweg is toen opgeschort. Deze zal naar verwachting eind 2016 plaatsvinden.

Doelen

De doelstelling voor het project N62 luidt 'vlot en veilig van Goes naar Gent'. Voor het project N62 Sloeweg is deze hoofddoelstelling uitgewerkt in vier subdoelstellingen:

- Verbeteren van de verkeersafwikkeling. Door het verdubbelen van het aantal rijstroken wordt de capaciteit van de weg vergroot en kan de weg meer verkeer verwerken. Daarmee wordt een goede doorstroming en dus vlottere afwikkeling van het verkeer gewaarborgd. Nu en in de toekomst;
- Verbeteren van de bereikbaarheid. Met het realiseren van de ongelijkvloerse aansluitingen verbetert de bereikbaarheid van de omliggende kernen en die van de industrie en havengebieden;
- Terugdringen van het sluiptverkeer. Door het verdubbelen van de

weg en het realiseren van ongelijkvloerse aansluitingen wordt de rijtijd verkort waarmee het sluiptverkeer wordt teruggedrongen;

- Verbeteren van de verkeersveiligheid. Dit wordt onder andere bereikt door de aanleg van een middenberm tussen de 2x2 rijstroken. Ook het aanleggen van ongelijkvloerse aansluitingen levert een bijdrage aan het vergroten van de verkeersveiligheid.

Acties 2017

- Het deel van het project waarvan is besloten om het in aangepaste vorm uit te voeren is op 30 juni 2016 opgeleverd. In de tweede helft van 2016 zullen nog wat kleine werkzaamheden worden uitgevoerd en wordt dat deel van het project administratief en financieel afgerond
- Ten aanzien van de aansluiting N62 Sloeweg – N254 Bernhardweg wordt de besluitvorming voorbereid. Naar verwachting zal er eind 2016 een voorstel aan PS worden voorgelegd.
- Aangezien nog niet bekend is welke kruispuntvariant wordt aangelegd is het niet mogelijk om in dit stadium concrete acties voor 2017 te benoemen. Als er eind 2016 een keuze wordt gemaakt dan dient er ongeacht de aansluitingsvorm in ieder geval begonnen te worden met de technische en administratieve voorbereiding zoals omzetten van het ontwerp en contract en de afstemming hierover (eventueel na aanbesteding) met de aannemer die het werk gaat uitvoeren.

Risico's

Eind juni 2016 zijn de werkzaamheden op het deel tussen Rijksweg A58 en de aansluiting N62 Sloeweg – N254 Bernhardweg afgerond. Ten aanzien hiervan is er enkel nog een financieel risico. Voor de financiering van het project is een bijdrage van € 5 mln. gevraagd aan het ministerie van I&M. Dat verzoek heeft ook betrekking op het deel dat inmiddels is opgeleverd. Tot op heden is er nog geen zekerheid of het ministerie deze bijdrage verleent.

De belangrijkste risico's ten aanzien van de aansluiting N62 Sloeweg – N254 Bernhardweg hebben betrekking op:

- **Procedureel:** er wordt eind 2016 geen keuze gemaakt voor de kruispuntoplossing.
- **Financieel:** mogelijk is er onvoldoende budget beschikbaar om de uiteindelijk gekozen variant uit te kunnen voeren.

Genomen besluiten

Met betrekking tot de voorbereiding en uitvoering van het project N62 Tractaatweg hebben PS de volgende besluiten genomen:

- **29 mei 2009:**
Voorbereidingskrediet beschikbaar stellen van € 8,850 mln.
- **21 december 2012:**
Aanvullend krediet beschikbaar stellen van € 43,844 mln. (totale krediet komt daarmee op € 52,7 mln.).
- **25 april 2014:**
Aanvullend krediet beschikbaar stellen (na aanbesteding) van € 5,3 mln. (totale krediet komt daarmee op € 58 mln.)
- **3 juli 2015:**
Project N62 Sloeweg in aangepaste vorm uitvoeren, de besluitvorming over de aansluiting Sloeweg-Bernhardweg opschorten en een aanvullend krediet beschikbaar stellen van € 18,5 mln. (totale krediet komt daarmee op € 76,5 mln.)

Tractaatweg N62

Omschrijving

Het project N62 Tractaatweg omvat het verdubbelen van de provinciale weg Tractaatweg vanaf de aansluiting op het tracé door de Sluiskiltunnel ten zuiden van Terneuzen tot aan de grens met België nabij Zelzate. Naast het verdubbelen van de weg worden tevens drie ongelijkvloerse aansluitingen gerealiseerd inclusief aansluiting op de bestaande aansluitende wegen en wordt het project landschappelijk ingepast.

De Tractaatweg maakt deel uit van de totale provinciale weg N62. Daaronder vallen tevens de Sloeweg, de Westerscheldetunnel en de Sluiskiltunnel. De provincie heeft voor de voorbereiding en uitvoering van het project een aparte overheids-B.V. opgericht, de Tractaatweg B.V. De rol- en taakverdeling is in verschillende stukken vastgelegd (overeenkomst van opdracht tussen Provincie en Tractaatweg B.V., de bevoegdheidsverdeling tussen GS en PS en de statuten van de Tractaatweg B.V.).

Doelen

- Verbeteren van de capaciteit van de weg: Door het verdubbelen van het aantal rijstroken kan de weg meer verkeer verwerken. Daarmee wordt een goede doorstroming van het verkeer gewaarborgd;
- Verbeteren bereikbaarheid: Met het realiseren van de ongelijkvloerse aansluitingen verbetert de bereikbaarheid van de omliggende kernen en die van de industrie in de Kanaalzone;
- Verbeteren van de verkeersveiligheid: Dit wordt onder andere bereikt door de aanleg van een middenberm tussen de 2x2 rijstroken. Ook het aanleggen van ongelijkvloerse aansluitingen levert een bijdrage aan het vergroten van de verkeersveiligheid.

Acties 2017

In 2016 wordt de aanbestedingsprocedure voor de uitvoering van het project doorlopen. De planning is dat eind 2016 opdracht verleend wordt. Vanaf dat moment kan de aannemer starten met de voorbereiding. Dit zal ongeveer een half jaar in beslag nemen. Daarna kan 'de schop in de grond'.

De planning voor 2017 ziet er, uitgaande van opdrachtverlening eind 2016, als volgt uit:

- Afronden en sluiten contract met de aannemer (eind 2016 / begin 2017).
- Start voorbereidingsfase van aannemer (naar verwachting begin 2017).
- Start uitvoering (naar verwachting medio 2017).

Het is niet mogelijk om de uitvoeringsacties / fasering voor 2017 op dit moment al nader te beschrijven. Omdat er gewerkt wordt met een Design & Construct-contract met optioneel meerjarig onderhoud is het de verantwoordelijkheid van de aannemer binnen de gestelde eisen te bepalen met welke fasering hij invulling geeft aan de uitvoering. De verwachting is dat de aannemer na opdrachtverlening ongeveer 2,5 jaar nodig heeft om het werk voor te bereiden en uit te voeren. Als alles volgens planning verloopt zal het project medio 2019 kunnen worden opgeleverd.

Risico's

- Mogelijk is het beschikbare budget niet voldoende om het werk te kunnen gunnen.
- Benodigde gronden zijn niet tijdig beschikbaar waardoor de aannemer gedwongen is een andere, minder efficiënte fasering te hanteren of maatregelen te nemen die hogere kosten met zich meebrengen.

Genomen besluiten

- **PS 29 mei 2009:**
Vorbereidingskrediet beschikbaar stellen van € 7,850 mln.
- **PS 6 juni 2014:**
Aanvullend krediet beschikbaar stellen van € 52,150 mln. (totale krediet komt daarmee op € 60 mln.).
- **PS 11 december 2015:**
Instemmen met het oprichten van de Tractaatweg B.V.
- **PS 15 april 2016:**
Vaststellen van de bevoegdheidsverdeling tussen GS en PS

Waterdunen

Omschrijving

Het project Waterdunen is een grote gebiedsontwikkeling van ruim 350 ha ten westen van Breskens. Kustversterking gaat hier gepaard met hoogwaardige verblijfsrecreatie en natuur- en landschapontwikkeling. Het is daarmee te beschouwen als een voorbeeld van de Deltawerken 2.0. Waterdunen is een aansprekend project, waarin de kernwaarden van de provincie tot uitdrukking komen: concreet, inspirerend, kleurrijk, eerlijke samenwerking, dienstverlenend, ambitieus, dynamisch en zelfverzekerd. Het wordt een bijzonder en aantrekkelijk gebied, zowel voor de echte natuurkenners en vogelaars als voor bewoners en verblijfsrecreanten, met een aanzienlijke sociaaleconomische impuls voor de (krimp)regio. Waterdunen draagt met de getijdennatuur bij aan het natuurherstel van de Westerschelde. Vanaf 2013 wordt gewerkt aan de daadwerkelijke aanleg. De contouren van Waterdunen zijn inmiddels in het veld al goed te zien.

Doelen

Het doel van Waterdunen is driedelig:

- Een oplossing voor kustveiligheid. Duinen en dijken ter hoogte van Breskens vormen één van de Nederlandse zwakke schakels. Met de gekozen wijze van kustversterking is de veiligheid voor 200 jaar gegarandeerd;
- Met de getijdennatuur, een groot slikken- en schorregebied, draagt Waterdunen bij aan het met België afgesproken natuurherstel van de Westerschelde;
- Door de combinatie van kustversterking, (recreatie) natuurontwikkeling en hoogwaardige verblijfsrecreatie ontstaat een voor recreanten uiterst aantrekkelijk gebied, zowel voor de echte natuurkenners en vogelaars als voor bewoners en verblijfsrecreanten. Dit zal leiden tot seizoenverlenging en een aanzienlijke sociaaleconomische impuls voor de (krimp)regio.

Bovenstaande doelen bereiken we in samenwerking en afstemming met de andere bij Waterdunen betrokken partijen (Waterschap Scheldestromen, Gemeente Sluis, Het Zeeuwse Landschap en Molecaten) en met de omgeving.

Acties 2017

Naar verwachting worden er in 2017 de volgende werkzaamheden gerealiseerd:

- Het op hoogte brengen van de duinvallei waar de recreatiewoningen en de duincamping zijn gepland;
- Het op hoogte brengen van vogeleilanden ten behoeve van de ontwikkeling van estuariene natuur;
- Het reconstrueren van de Puijendijk ten behoeve van de bereikbaarheid van het gebied;
- De aanleg van de inlaatkreek en de brug om het water het gebied in te kunnen laten stromen.

Risico's

In 2017 zal er elke maand een risicoanalyse plaatsvinden. Het resultaat zal leiden tot optimalisatie van beheersmaatregelen en het vormt de input voor het benodigde bedrag voor onvoorziën in de GREX. De risicoanalyse vormt tevens input voor de planning, waardoor helder wordt wat het effect zal zijn van risico's op de planning.

De belangrijkste risico's voor Waterdunen zijn:

- Onvolledige / onduidelijke afspraken in contracten met derden. Bijvoorbeeld met projectontwikkelaar en het waterschap;
- Risico's samenhangende de uitvoering van werken. Bijvoorbeeld zand, zandvang, bestortingen, kwelwanden;
- Het aantreffen van munitie op de plekken waar nog werkzaamheden dienen plaats te vinden.

Genomen besluiten

De scope van het project Waterdunen is vastgelegd in het inrichtingsplan (Gedeputeerde Staten, 2009), dat als onderlegger heeft gediend voor het door Provinciale Staten op 1 oktober 2010 vastgestelde inpassingsplan.

Als gevolg van grondonderhandelingen en een nadere detaillering richting uitvoering heeft een aantal wijzigingen in de scope plaats gevonden, die in de 1e herziening van het inpassingsplan (PS, 13 december 2013) zijn vastgelegd.

Natuurpakket Westerschelde

Omschrijving

Het programma Natuurpakket Westerschelde richt zich op het realiseren van 600 ha estuariene natuur, volgens het Convenant Rijk-Provincie (2005), over de uitvoering van de ontwikkelingsschets 2010. Het belangrijkste beoogde effect is natuurherstel van de Westerschelde. Het zal nog geruime tijd duren voordat vastgesteld kan worden of de beoogde estuariene natuur ter plaatse wordt gerealiseerd. In de loop van de jaren is het programma geleidelijk aan van de planvoorbereidingsfase in de uitvoeringsfase terecht gekomen. Minder herkenbaar als maatschappelijke effecten zijn de nevenopgaven landbouwflankerend beleid, de ontwikkeling van een Grenspark en de impuls voor de gemeenten Hulst en Sluis.

Doelen

Het realiseren van:

- Hertogin Hedwigepolder (295 ha);
- Uitbreiding Zwin (10 ha);
- Middengebied Waterdunen (53 ha) en Perkpolder (35 ha);
- Buitendijks (5 deelprojecten 216 ha);
- Landbouwflankerend beleid (subsidie € 6,5 mln en grondruilbank € 6,5 mln);
- Overige afspraken (Grenspark, impuls Hulst en Sluis, Sloe/Tractaatweg en de monitoring).

Acties 2017

- Afronden van het buitendijks project Perkpolder en in beheer overdragen;
- Voortgaan met de uitvoering van de deelprojecten Waterdunen (zie

betreffende paragraaf), het Zwin, Baalhoek en Knuitershoek;

- Voortgaan met de voorbereiding van verschillende deelprojecten in de Hedwigepolder, Bath, Hoofdplaatpolder en Ossensisse;
- Invulling geven aan de overige afspraken (landbouwflankerend beleid, Grenspark, impuls Hulst en Sluis, Sloe/Tractaatweg en de monitoring).

Risico's

- Een politiek/bestuurlijk risico voor het ministerie van Economische Zaken en de Provincie is dat de afgesproken 600 ha estuariene natuur niet wordt gerealiseerd. Er ligt nog steeds een ingebrekestelling van de Europese Commissie aan Nederland;
- Er zijn juridische risico's die de realisatie van projecten in gevaar kunnen brengen, variërend van juridische fouten in de oteigeningsprocedure, het niet verkrijgen van vergunningen, het niet voldoen aan vergunningsvoorwaarden etc.;
- Er zijn risico's met betrekking tot fouten of nalatigheden die verwijtbaar zijn als gevolg waarvan het Rijk toch financiële claims bij de provincie neerlegt;
- Er zijn risico's op conflicten tussen stakeholders waardoor de realisatie van het programma in gevaar komt.

Genomen besluiten

- Besluit 7 oktober 2005 Voorstel PS invulling Schelde Estuarium;
- Besluit 30 januari 2006 Convenant Rijk en Provincie Natuurpakket Westerschelde;
- Brief van 26 januari 2016 over de voortgang van het NPW programma aan PS.

Thermphos

Omschrijving

In 2012 is Thermphos failliet gegaan. In 2014 is door Provincie Zeeland en Zeeland Seaports (ZSP) een deal met curatoren gemaakt. Er is uit de boedel een bedrag ad € 35 miljoen ontvangen voor de fase van veiligstelling van het Thermphos terrein. Dit houdt in het opruimen van de fosfor en het (bereikbare) radioactieve materiaal. Hier tegenover staat dat alle verplichtingen van de curatoren zijn overgenomen.

In 2014 heeft een aanbesteding plaatsgevonden door curatoren voor de eerste fase, waarbij een saneringsopdracht voor de veiligstelling van het terrein is verstrekt aan Demolition Services B.V. Deze saneringsopdracht is gegeven in de vorm van een TurnKey Overeenkomst, d.w.z. een vast bedrag waarbij risico's bij de aannemer zijn ondergebracht.

Ten behoeve van de begeleiding/toezicht van de sanering heeft ZSP een dochtermaatschappij opgericht: Van Citters Beheer B.V. (VCB). VCB heeft een projectorganisatie, die 'toezicht' houdt op de uitvoering van de werkzaamheden. De Provincie heeft zitting in de Raad van Commissarissen van de VCB.

Doelen

Sanering van het bedrijfsterrein Thermphos in Vlissingen zodanig dat er een toestand wordt bereikt die zo veilig mogelijk is en blijft voldoen aan de toepasselijke bestuursrechtelijke milieuvorschriften. Het doel is om deze situatie te bereiken voor 31-12-2016. Beschikbaar budget is € 41 miljoen. De vervolgsanering, c.q. terrein weer geschikt maken voor vervolgsanering, is een verantwoordelijkheid van ZSP. Er is dan voor de Provincie ook geen financiële betrokkenheid meer, behoudens als aandeelhouder ZSP zal de vervolgsanering financieren uit de opbrengsten van het terrein.

Acties 2017

- Als de werkzaamheden voor het veiligstellen in 2016 niet geheel worden gerealiseerd, zal (een deel van) 2017 moeten worden benut voor de afronding van de werkzaamheden voor veiligstellen;
- De Provincie zal na de uitvoering van de eerste fase haar bemoeienissen staken;
- Over het tijdstip en de wijze waarop de Provincie haar bemoeienissen beëindigt, zullen dan afspraken met ZSP moeten worden gemaakt.

Risico's

- Provincie Zeeland staat garant voor de meerkosten van de saneringsactiviteiten. Dit eindigt als de lopende aanbesteding (TurnKey Overeenkomst) is afgerond.
- Verder kunnen meerkosten optreden voor de operationele kosten van VCB en voor de financiële gevolgen van eventuele bestuurdersaansprakelijkheid voor zover deze niet gedekt zijn.

Genomen besluiten

- Overeenkomst tussen curatoren Thermphos, Zeeland Seaports (ZSP) en Provincie Zeeland betreffende onder meer de sanering en opruiming van het bedrijfsterrein van Thermphos en de overdracht van rechten van erfpacht en opstal. Hierin zijn geregeld de:
 - Overdracht erfpacht aan SPV
 - Beschikbaarstelling van € 35 miljoen uit de boedel voor de sanering, door middel van storten van dit bedrag op een escrow rekening
 - Overdracht van contractoverneming TurnKey overeenkomst door SPV
- Overeenkomst tussen ZSP en Provincie Zeeland, ter zake van de sanering van het Thermphos-terrein in Vlissingen. Hierin is geregeld dat:
 - ZSP een SPV opricht
 - Provincie het verschil voor haar rekening neemt als saneringsactiviteiten in totaal meer bedragen dan de beschikbare € 35 miljoen uit de boedel
 - Provincie de operationele kosten voor de SPV voor haar rekening neemt (momenteel begroot op € 3 miljoen)
- Escrow overeenkomst tussen curatoren Thermphos, ZSP, Provincie Zeeland en De Zeeuwse Alliantie (notaris – escrow agent). Hierdoor is geregeld dat beschikbare middelen uit de boedel op escrow rekening worden gestort en is de aanwending beschreven.
- Op 16 juni 2014 hebben Provinciale Staten besloten geen bedenkingen te hebben tegen de overeenkomsten zoals die toen voorlagen. Ook hebben ze geen bedenkingen geuit tegen de oprichting van een afzonderlijke sanerings-BV door ZSP en hebben ze middelen beschikbaar gesteld om de overeenkomsten uit te kunnen voeren.

MAR-kazerne

Omschrijving

Dit project omvat de verhuizing van de nu in Doorn gevestigde Van Braam-Houckgeestkazerne en het Logistiek Complex Maartensdijk naar de nieuwe realiseren Michiel Adriaanszoon de Ruyter Kazerne (MAR-kazerne). Binnen Defensie is een uitvoeringsorganisatie opgericht, om de verhuizing tot stand te brengen. Defensie, met het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), is verantwoordelijk voor de bouw van de Michiel Adriaanszoon de Ruyterkazerne Vlissingen.

Het provinciale project is primair gericht op het nakomen van de per brief van augustus 2012 door de Provincie bevestigde toezegging voor het om niet en bouwrijp beschikbaar stellen van de gronden. Deze toezegging is gedaan vanwege de grote positieve sociaaleconomische gevolgen van de kazerne. Op de schaal van de Zeeuwse arbeidsmarkt zijn de effecten enorm. De 1780 arbeidsplaatsen op de kazerne zelf zorgen voor nog eens 385 extra arbeidsplaatsen bij toeleveranciers en als gevolg van consumptieve bestedingen ('Impact Marinierskazerne Vlissingen', Ecorys, 21 januari 2013). Deze 2165 nieuwe banen kunnen een breed uitstralingseffect hebben op o.a. onderwijs en voorzieningen in Zeeland. Dit is mede afhankelijk van de woonplaatskeuze van de kazernemedewerkers. Provinciale inzet is gericht op het maximaliseren van de sociaaleconomische gevolgen. De provincie functioneert daarnaast voor Defensie als regionaal aanspreekpunt.

Doelen

Het doel van het project MAR-kazerne is om in nauwe samenwerking met Gemeente Vlissingen en Waterschap Scheldestromen:

- De door de Provincie gedane toezegging, om de gronden om niet en bouwrijp aan te leveren, gestand te doen;
- Defensie in staat stellen de kazerne zo snel mogelijk, tegen zo laag mogelijke kosten en met draagvlak binnen de regio te realiseren;
- Maximalisatie van de (economische en maatschappelijke) effecten van de kazerne voor de Zeeuwse samenleving te bewerkstelligen.

Op het moment dat het eerste projectdoel bereikt is (na het aanleveren van de grond, het afkopen van het bouwrijp maken, c.q. uitvoeren van de vierde overeenkomst, en het realiseren van de wegontsluiting en nutsaansluitingen), zal een expliciet keuzedocument worden opgesteld over de wijze van voortzetting van het project, gericht op de twee resterende doelen.

Acties 2017

- Uitvoering (financiële) afspraken in grondovereenkomsten met particulieren, waterschap, Vlissingen en Defensie;
- Juridisch-kadastrale afhandeling van erfpacht- en opstalovereenkomsten;
- Realisatie nieuw gronddepot voor gemeente Vlissingen;
- Aanleg aansluitpunten nutsvoorzieningen en benodigde omleggingen;
- Opstellen bestekken kabels en leidingen en infrastructurele verbeteringen;
- Begeleiding uitvoering bodemsanering;
- Opstellen promotieplan richting Doorn;
- Verdere verkenning van mogelijkheden voor uitbouwen economische spin-off van MAR-kazerne voor Zeeland;
- Voortzetting afstemmingsoverleg met Defensie en RVB parallel aan aanbestedings- en ontwerptraject met oog op vergunningentraject, de consequenties op gebied van bodem, archeologie, geur en NGE, en eventuele meekoppelkansen.

Risico's

- Extra bodemsaneringen nodig op basis van winnend ontwerp;
- Onenigheid binnen regio over kostenverdeling ontsluiting/dijkverzwaring;
- Extra kosten voor nutsvoorzieningen;
- Toch bronmaatregelen op RWZI nodig;
- Extra kosten voor ruiming bommen die het resterende budget van € 100.000 te boven gaan.
- Beheersmaatregelen zijn geformuleerd en in uitvoering, om kans en/of effect van bovengenoemde risico's te beperken/voorkomen.

Genomen besluiten

- Besluit november 2013: beschikbaar stellen van € 15 mln. voor project MAR-kazerne;
- Besluit juli 2014: vaststelling inpassingsplan;
- Bestuursovereenkomst Kostendeling Grondossier MAR-kazerne, juni 2016.

Perkpolder

Omschrijving

Het project Perkpolder omvat het realiseren van een sociaaleconomische impuls in de gemeente Hulst, vanwege het wegvallen van het veer Kruiningen-Perkpolder. Daartoe is de grondexploitatie maatschappij Perkpolder Beheer B.V. opgericht. Gemeente Hulst en Provincie Zeeland zijn sinds 31 december 2013, elk voor 50%, de enige aandeelhouders.

Met deze samenwerking beogen partijen een integrale ontwikkeling van het plangebied tot een gebied bestaande uit het hart met permanente woningen en een hotel op het voormalige veerplein, deeltijdwoningen en een golfbaan in de westelijke Perkpolder, een jachthaven, buitendijkse natuur met primaire waterkeringen en de aanpassing van de N689 te realiseren. In 2024 moet het plan gerealiseerd zijn.

Doelen

Het realiseren van:

- een 18 holes golfbaan;
- 200 woningen in de Westelijke Perkpolder;
- 250 woningen op het (voormalige) veerplein;
- Hotel;
- Jachthaven (350 ligplaatsen);
- 75 ha buitendijkse natuur (NPW);
- Aanpassing N689 binnen het projectgebied.

Acties 2017

- Er wordt voortgegaan/gestart met de gefaseerde ophoging van de Westelijke Perkpolder ten behoeve van de realisatie van de golfbaan en woningen;
- Gronden worden gefaseerd geleverd aan Hulst aan Zee;
- Met aanleg infrastructuur, bouw- en woningrijp maken, op het veerplein wordt een aanvang gemaakt (1e deel). In 2018 volgt 2e deel.

Risico's

- Datum geplande grondoverdracht niet haalbaar;
- Onderhandelingsresultaat met beoogd projectontwikkelaar Hulst aan Zee B.V. niet acceptabel voor aandeelhouder(s);
- Als gronden zijn geleverd, Hulst aan Zee B.V. zijn contractuele verplichtingen niet kan nakomen en er geen nieuwe projectontwikkelaar gevonden kan worden, dan loopt de Provincie het financiële risico dat de kosten die reeds gemaakt zijn voor de ontwikkeling van het westelijke deel van Perkpolder, het Veerplein en de jachthaven niet terugverdiend kunnen worden;
- Het project gaat niet door;
- Effectuering van de garantstelling voor Perkpolder Beheer B.V.

Genomen besluiten

- Op 15 april 2016 is garantstelling Provincie voor Perkpolder B.V. door PS vastgesteld.

Financiële tabel 1.1.3 Grote projecten

Wat mag het kosten?		(bedragen x € 1.000)
Lasten		2017
010301	Sloeweg	1.227
010302	Tractaatweg	12.532
010303	Waterdunen	201
010304	Perkpolder	1.544
010305	NPW	21.308
010306	Marinierskazerne	1.100
019999	Ambtelijke inzet	1.980
Totaal Lasten		39.892
Baten		
010302	Tractaatweg	12.532
010303	Waterdunen	500
010304	Perkpolder	1.544
010305	NPW	21.308
010306	Marinierskazerne	600
Totaal Baten		36.484
Saldo Lasten en baten		3.408
Reserves		
Toevoeging reserve		1.440
Onttrekking reserve		8.622
Resultaat lasten en baten inclusief reserves		-3.774

1.2 Fysieke omgeving

Inleiding

Het Omgevingsplan Zeeland 2012 -2018, dat door Provinciale Staten is herzien in 2015 en 2016, is hét strategisch beleidskader voor de fysieke omgeving.

Het provinciaal omgevingsbeleid kent drie hoofddoelen:

- een sterke economie
- een goed woon- en werkklimaat en
- kwaliteit van water en het landelijk gebied.

Het programma fysieke omgeving bestaat uit de onderdelen bodem, water, milieu en ruimte die aan de drie hoofdoelen bijdragen. Het beleid is in 2015 gewijzigd met de vaststelling van de herziening van het Omgevingsplan in verband met de Kaderrichtlijn Water (EU-KRW) en de Richtlijn overstromingsrisico's (EU-ROR) alsmede met de herziening van het Omgevingsplan in 2016. In lijn met de komende nieuwe Omgevingswet, zal het huidige Omgevingsplan opgaan in 2018 in een bredere Zeeuwse Omgevingsvisie. Het jaar 2017 zal in het teken staan van de integratie van provinciaal beleid en regelgeving en de voorbereiding van een algehele herziening van het beleid.

Implementatie nieuwe Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet zal naar verwachting in 2019 van kracht zijn. Deze nieuwe wet brengt een aanzienlijke verandering met zich mee. Dit omvat onder andere het opstellen van een provinciale Omgevingsvisie, een digitaliseringstraject en een intern- en extern traject met als doel overeenstemming te krijgen in werkwijzen, structuurveranderingen en procesafspraken tussen gemeenten, Rijkswaterstaat, Waterschap Scheldestromen en de Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD). De Provincie pakt hiervoor de regie, verbindt partijen en vormt de schakel tussen Rijk en regio.

Maatschappelijk effect

Als beleidsbepaler, kwaliteitsbewaker, belangenbehartiger, ontwikkelaar en investeerder draagt de Provincie bij aan een sterke economie, een goed woon- en werkklimaat en kwaliteit van water en het landelijk gebied.

SPEERPUNTEN 2017:

- Voorbereiding inwerkingtreding Omgevingswet, inclusief opstellen Omgevingsvisie, Omgevingsverordening en het uitwerken van werkwijzen, veranderingen in de organisatie en bestuurlijke afspraken tussen Zeeuwse partijen;
- Regionale uitwerking Deltaprogramma (Kust, Zuidwestelijke Delta) voor de thema's Waterveiligheid, Zoetwater en Ruimtelijke Adaptatie door onder meer implementatie Meerlaagsveiligheid, Kaderrichtlijn Water en verzilveren meekoppelkansen bij hoogwaterversterkingen;
- Voldoen aan de kwaliteitscriteria 2.1 voor vergunningverlening, toezicht en handhaving;
- Implementatie beleid voor Vergunningverlening, toezicht, handhaving en specialisaties;
- Uitwerken mogelijkheden structuurversterking landelijk gebied;
- Faciliteren regionale programmering woningbouw en bedrijventerreinen; onderzoeken gericht op woningbehoefte en woningbouwbeleid; voor de Provinciale Impuls Wonen en herstructurering van bedrijventerreinen, zie het programma Investerings, opgaven en grote projecten.

REGULIERE TAKEN:

- Vergunningverlening, toezicht en handhaving bij bedrijven, waarvoor de Provincie vergunningverlenend gezag is;
- Toezicht op kwaliteit, hygiëne en veiligheid zwemwater;
- Vergunningverlening en toezicht op bodemsaneringen en nazorg;
- Uitvoering van bodemonderzoeken en bodemsaneringen;
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving voor vuurwerkevenementen, luchtvaart, ontgrondingen en grondwateronttrekkingen;
- Uitvoeren programma Impuls omgevingsveiligheid;
- Accounthouderschap van de RUD Zeeland;
- Interbestuurlijk toezicht voor wat milieutaken gemeenten betreft;
- Overleg over ruimtelijke plannen met betrokken bestuursorganen;
- Toezicht op huisvesting statushouders;
- Kaderstelling oppervlaktewateren en grondwater, toezicht op het waterschap, ook op de waterveiligheidsstaak;
- Berekenen en actueel houden van overstromingsgevolgen
- Goedkeuren projectplannen dijkversterkingen en vooroeverbestortingen primaire keringen;
- Aanwijzen en normeren regionale waterkeringen, inclusief toezicht op de periodieke en continue cycli van beheer, onderhoud, toetsing en verbetering door het waterschap;
- Grondwaterbeheer, grondwatermonitoring, databeheer en rapportage;
- Toezicht op de uitvoering van zwemwatertaken door verantwoordelijke overheden, de communicatie naar burgers over veiligheid en waterkwaliteit en het jaarlijks vaststellen van zwemwaterlocaties.

BELEIDSKADER:

- Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 (gedeeltelijk herzien in 2015 en 2016);
- Verordening ruimte Provincie Zeeland (gewijzigd in 2016);
- Provinciale Waterverordening Zeeland (gewijzigd in 2016);
- Oog op Zeeland – nota handhaving natuur en milieu (herzien in 2012);
- Nota Vergunningverlening, toezicht en handhaving + specialistische taken 2016;
- Provinciale Milieuverordening Zeeland 1993 (gewijzigd in 2012);
- Landschapsverordening Zeeland;
- Ontgrondingenverordening Zeeland;
- Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving Omgevingsrecht Zeeland 2016;
- 't Zeeuws Bodemvenster 2012-2018.

Ruimte

Het doel van het ruimtelijk beleid is bij te dragen aan een sterke economie, een goed woon- en werkklimaat en kwaliteit van het landelijk gebied. De Provincie stelt kaders die voornamelijk door de gemeenten worden ingevuld. Woningbouw, bedrijfslocaties en andere grote ontwikkelingen worden regionaal afgestemd. Het uitgangspunt is dat ruimtelijk beleid voldoende ruimte geeft aan economische ontwikkelingen en een duurzame groei bevordert. Dit wordt bereikt met de inzet van de wettelijke instrumenten, maar vooral ook met procesbegeleiding, kennisuitwisseling en advisering.

Milieu

Het provinciaal milieubeleid is gericht op het optimaal faciliteren van de economische ontwikkeling van Zeeland in combinatie met een gezonde en veilige omgeving. Uitgangspunt is gelijke toepassing van milieureggeving zodat een gelijk speelveld ontstaat. De uitvoering van het milieubeleid is gemandateerd aan de RUD Zeeland. Volgens planning stellen GS in 2016 nieuw beleid vast op het gebied van Vergunningverlening, toezicht, handhaving en specialisaties (VTH+S). Vanaf 2017 start de implementatie en uitvoering. Tevens wordt samen met de RUD Zeeland, Zeeuwse gemeenten en het Waterschap gewerkt aan een andere verrekensystematiek (Project PxQ). Het jaar 2017 is een overgangsjaar, waarin er met de nieuwe systematiek zal worden geëxperimenteerd en waarin deze zal worden geïmplementeerd.

Bodem

Het provinciaal bodembeleid is gericht op het duurzaam benutten van kansen die de bodem biedt voor maatschappelijke opgaven in Zeeland. Samen met de agro-keten wordt gewerkt aan gezonde en veerkrachtige bodems onder een economisch sterke en innovatieve agrarische sector. Tegelijk worden daarmee ook doelen uit de Kaderrichtlijn Water bediend. Om Zeeland klimaatrobust te maken wordt onderzocht hoe de bodem kan worden ingezet voor opslag van zoet water, infiltratie van overtollige neerslag en het voorkomen van hittestress in de bebouwde omgeving. In het kader van de opgave Zichtbaar Zeeland zal, door branding/promotie van Zeeland, het aardkundig erfgoed en de betekenis daarvan in het hedendaagse Zeeland een rol krijgen.

Water

Het waterbeleid richt zich op het faciliteren van functies, zoals stedelijke omgeving, drinkwater, landbouw, natuur en het realiseren van maatschappelijke opgaven vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water, de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's, en de Deltaprogramma's Zoet water, Waterveiligheid Ruimtelijke Adaptatie voor de regio's Kust en Zuidwestelijke Delta. De inzet is gericht op aanbod en vergroting van de hoeveelheid kwalitatief schoon zoet (grond)water, het behalen van waterkwaliteitsdoelen in oppervlakte- en grondwater, het optimaliseren van het gebruik van zoet water en het laten afnemen van de vraag hiernaar. Vanuit waterveiligheid wordt bij noodzakelijke versterkingen gestreefd naar het zoveel mogelijk verzilveren van meekoppelkansen op het vlak van bijvoorbeeld landschap, cultuurhistorie, natuur, recreatie en stedenbouw.

De Provincie verbindt partijen en laat uitvoering over aan partijen die daarvoor verantwoordelijk zijn. Uitvoering vindt grotendeels plaats via het investeringsprogramma Zuidwestelijke Delta. Het Rijk hanteert vanaf 2017 nieuwe normen voor primaire waterkeringen. De Provincie zoekt daarbij naar 'meekoppelkansen' via de concepten van "Parels" en "Meer Met Dijken Doen". Verder is de provincie verantwoordelijk voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. Hiervoor is het project Normering Regionale Waterkeringen (NRW) opgestart.

Doelen en acties

Het Omgevingsplan kent drie hoofdoelen. Deels worden deze mede behaald door acties die vallen onder het programma Investerings-, Opgaven en Grote projecten en de programma's Regionale economie, Regionale bereikbaarheid en Natuur en platteland.

Vorbereiding Omgevingswet

Acties:

- Opstellen Omgevingsvisie en Omgevingsverordening Zeeland 2018-2024; in 2017 voortzetting projectmatige aanpak voor integratie beleid voor ruimte, milieu, water, natuur, landschap, verkeer en vervoer;
- Overige voorbereidingsacties zoals vormgeven digitaal stelsel Omgevingswet en interne- en externe samenwerkingsstructuren, organisatieverandering;

Sterke economie

Subdoel: Beter benutten van havengebieden en bedrijventerreinen

Acties:

- Bieden van voldoende planologische ruimte voor havens en bedrijven. Voor bedrijventerreinen doen we dit door middel van regionale programmering (samenwerkende gemeenten), efficiënter gebruik bestaand aanbod, uit de markt nemen van niet-passend aanbod, voorkomen toevoeging onnodig nieuw aanbod en toepassing van de duurzaamheidsladder;
- Bevorderen kwaliteit en concentratie van bedrijventerreinen, bundeling van buisleidingen en bundeling van hoogspanningslijnen via planologisch spoor;
- Versterken van de plattelandseconomie.

Subdoel: Vernieuwing in de recreatie, visserij, schaal en schelpdiersector en de landbouw

Acties:

- Ondersteuning verbreding en schaalvergroting landbouw;
- Aanwijzen concentratielocaties glastuinbouw en bevorderen sanering glastuinbouw op solitaire locaties;
- Tegengaan nieuwvestiging en verduurzaming intensieve veehouderij.

Goed woon- en werkklimaat

Subdoel: Toekomstbestendige woningmarkt en voldoende voorzieningen per regio

Acties:

- Bevorderen behoud van voldoende voorzieningen per regio door middel van regionale afstemming en bijdragen aan de bereikbaarheid;
- Bevorderen evenwichtige ontwikkeling kwaliteit en aantal woningen door middel van regionale afstemming, stimuleren verbetering van de woningvoorraad en toepassing van de duurzaamheidsladder.

De bovenstaande acties krijgen, ook in 2017, vorm via het verlenen van financiële bijdragen, overleg, relatiebeheer en inzet van formeel wettelijke instrumenten (waaronder inzet instrumenten voor doorwerking provinciaal beleid in ruimtelijke plannen van andere overheden).

Subdoel: Gezonde leefomgeving

Acties:

- Realiseren van een éénduidig kwaliteitsniveau binnen de RUD Zeeland volgens kwaliteitsniveau 2.1 door te zorgen voor deskundig personeel en voldoende kritische massa bij de RUD Zeeland, conform de Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving Omgevingsrecht Zeeland 2016;
- Volgen van de beleidscyclus Big Eight VTH + S, door middel van het vaststellen van een uitvoeringsprogramma Vergunningverlening, toezicht en handhaving 2017, evaluatie van het Uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving Wabo 2016 en tussentijdse evaluatie en eventuele aanpassing van het VTH + S beleid in 2017;
- Invulling geven aan het opdrachtgeverschap van de RUD Zeeland, door middel van het afsluiten en monitoren van de dienstverleningsovereenkomst 2017 en het evalueren van de jaarcijfers 2016;
- Proefdraaien met de PxQ methodiek bij de RUD Zeeland in 2017;
- Publiceren van informatie over VTH op internet en hiertoe de Gedragsregel handavingsinformatie aanpassen;
- Coördineren regionale afstemming tussen bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handavingspartners;
- Toezien op veilige zwemlocaties;
- In 2017 begeleiden van bodemsaneringen op twee locaties;

Water, bodem en landelijk gebied met kwaliteit

Subdoel: Voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water en de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's

Acties:

- Bevorderen van een goed en efficiënt functionerende waterketen;
- Bevorderen goede chemische kwaliteit grondwateren;
- Aanwijzen en bewaken beschermingsgebieden drinkwaterwinningen;
- Tegengaan verdroging natuurgebieden, met name Natura 2000;
- Opstellen lange termijn strategie;
- Toewerken naar het verkrijgen van de UNESCO GeoPark status in 2018 voor het oostelijk deel van Zeeland, westelijk Noord-Brabant en de Vlaamse grensstreek;
- Berekenen en actueel houden overstromingsgevolgen in kader van EU-ROR.
- Aanwijzen en normeren van "natte" en "droge" regionale keringen
- Stimuleren medegebruik waterkeringen via Meer Met Dijken Doen en Parels

Subdoel: Voldoen aan het terugdringen van regionale wateroverlast

Acties:

- Zoeken naar synergie mogelijkheden met provinciale opgaven zoals natuurontwikkeling;
- Monitoren van de beleidsmatige voortgang van de uitvoering van maatregelen die worden genomen door Waterschap Scheldestromen.

Subdoel: Voldoende zoet water en optimalisatie van zoet water gebruik

Acties:

- Regionale proeftuin Zoet water, uitvoering van 4 zoetwaterpilots;
- Bepalen waterbeschikbaarheid per Zeeuws deelgebied in samenwerking met waterschap en belanghebbenden;
- Behoud en vergroting zoete grondwatervoorraden, herziening grondwaterbeleid 2017.

Subdoel: Duurzaam bodemgebruik en geen ongewenst bodemgebruik diepere ondergrond

Acties:

- Uitvoeren pilots duurzaam bodemgebruik met belanghebbenden en mede overheden
- Bescherming en informatievoorziening archeologische en aardkundige waarden;
- Duurzaam bodemgebruik is als logisch onderdeel binnen de maatschappelijke opgaven voor het voetlicht geplaatst.

Trendindicatoren	2012	2013	2014	2015
Aantal geconstateerde overtredingen bij bedrijven waarvoor de Provincie de milieuvergunning verleent.				
• Het aantal uitgevoerde emissiemetingen lucht	25	35	33	38
• Het aantal overtredingen van luchtvoorschriften	2	5	4	8
Aantal klachten overlast.				
• Aantal ingediende klachten	628	190	264	573
• Aantal klachtensituaties	460	132	215	123
Alle zwembaden en zwemgelegenheden waar in oppervlaktewater wordt gezwommen, voldoen in de periode 2012-2018 aan de veiligheidseisen (aantal overtredingen).				
• Aantal zwembaden	130	130	128	128
• Aantal keren dat een overtreding is geconstateerd	17	25	17	46
• Aantal zwemgelegenheden in oppervlaktewater	55	55	55	54
• Aantal keren dat een overtreding is geconstateerd	0	0	0	0
Aantal woningen binnen geluidszones rond industrieterreinen waarvoor geldt dat, ook na saneringsmaatregelen, de geluidsbelasting van 60 dB(A) wordt overschreden is in 2018 verminderd ten opzichte van 2012.	14	12	11	11
Milieuhygiënische spoedlocaties bodemverontreiniging zijn uiterlijk in 2020 gesaneerd of beheersbaar gemaakt.				
• Aantal spoedlocaties in uitvoering of nog op te pakken				11
Goede naleving bodemsanerings- en nazorgverplichtingen.				
• Aantal saneringen in uitvoering		31	54	35
• Aantal overtredingen	6	4	1	3

Doel	Indicator	Stand 2015	Streefwaarde 2017	Einddoel
Voldoende bedrijven-terreinen	Beschikbare areaal uitgeefbaar bedrijventerrein t.o.v. vraag	Aanbod: 195 ha Vraag: 131 ha		Vraag en aanbod in evenwicht.
Milieubelasting door uitstoot bedrijven waardoor de provincie de milieuvergunning verleent, is in 2018 verminderd ten opzichte van 2006	Gemeten en berekende emissiegegevens	Nog niet bekend	Emissiegegevens zijn lager dan in 2006	Emissiegegevens zijn lager dan in 2006
Er wordt voldaan aan de wettelijke normen en grenswaarden voor een goede luchtkwaliteit	Gemeten immissiemetingen bij meetpunten Zierikzee en Philippine	Voldoet aan gestelde normen	Blijft voldoen aan gestelde normen	Blijft voldoen aan gestelde normen

Financiële tabel 1.2 Fysieke omgeving

Wat mag het kosten?		(bedragen x € 1.000)
Lasten		2017
020101	Voorbereiding omgevingswet	313
020103	Goed woon- en werkklimaat	9.747
020104	Water, Bodem en landelijk gebied met kwaliteit	3.563
029999	Ambtelijke inzet	3.226
Totaal Lasten		16.849
Baten		
020101	Voorbereiding omgevingswet	24
020103	Goed woon- en werkklimaat	47
020104	Water, Bodem en landelijk gebied met kwaliteit	256
Totaal Baten		327
Saldo Lasten en baten		16.522
Reserves		
Toevoeging reserve		740
Onttrekking reserve		2.305
Resultaat lasten en baten inclusief reserves		14.957

1.3 Programma Natuur en Platteland

Inleiding

De Zuidwestelijke Delta is samen met de Waddenzee, een van de belangrijkste knooppunten op de route van veel trekvogels die zomers in het hoge noorden broeden. Grote hoeveelheden kenmerkende vogels vinden hier een voedselrijke en rustige pleisterplaats. Een deel benut de delta als tussenstation om te rusten en te foerageren voordat ze de reis naar Afrika voortzetten, andere soorten blijven hier overwinteren. Voor veel van deze soorten is Zeeland van internationaal belang. De Westerschelde is het laatste deltawater van Nederland waar nog sprake is van een open verbinding en een natuurlijke overgang van rivier naar zee. Dit 'estuarium' is qua aard en omvang uniek in Europa. Het Verdrongen land van Saeftinghe is een van de grootste schorgebieden in Nederland en het grootste brakwaterschor van Noordwest-Europa. De Wester- en Oosterschelde zijn belangrijke kraamkamers voor vissen en kreeftachtigen. De delta is in internationaal opzicht ook van belang als broedgebied voor veel soorten kustbroedvogels.

De Nederlandse duinen zijn als ecosysteem uniek in de wereld. Ze zijn van Europese betekenis vanwege hun uitgestrektheid, variatie en bijzondere samenstelling van plantensoorten. Daarbinnen nemen de Zeeuwse duinen weer een unieke plaats in. De invloed van de zee en de rivieren heeft geresulteerd in een unieke natuur en een uniek landschap. Nergens ter wereld is zo'n dichtheid aan polders en dijken te vinden als in Zeeland. Ook de vele krekens en welen zijn bijzonder. De Zeeuwse poelgraslandreservaten met hun slechte waterhuishouding, holle-bollige oppervlak, grillige perceelvormen en vaak brakke water, behoren tot de weinige die nog bewaard zijn gebleven in Nederland en Vlaanderen. Om deze natuur, landschappen, soorten en hun leefgebieden te versterken en te beschermen zijn met het Rijk in het kader van decentralisering afspraken gemaakt over de uitvoering van het Natuurbeleid en verankerd in het Deelakkoord Natuur, het Natuurpact en de Overeenkomst met de Manifestpartijen. Dit beslaat alle facetten van het natuurbeleid: natuurontwikkeling, natuurbeheer, natuurbescherming, natuurherstel, natuurverbreding en -beleving. De afspraken zijn ook opgenomen in de wet Natuurbescherming die per 1 januari 2017 in werking treedt. Onderdeel van de nieuwe wet is het opstellen van een Natuurvisie. De Provincie hecht sterk aan een richtinggevend en kaderstellend natuurvisie. Daarom wordt eind 2016 de provinciale Natuurvisie Zeeland door PS vastgesteld: een integrale natuurvisie, opgesteld in samenspraak met het maatschappelijk veld, waaruit duidelijk blijkt welke beleidsaspecten wel en niet vrijblijvend zijn en welke ambities de Provincie heeft. Daarmee wordt tevens aan de wettelijke verplichting voldaan.

Met de herverdeling van taken van het Rijk naar de provincies heeft Provincie Zeeland ook de regisseursrol voor het landelijk gebied gekregen en extra gronden kunnen aankopen via het Bestuursakkoord Grond. Daarom is ervoor gekozen om het Kavelruilbureau Zeeland en de Grondbank Zeeland in dit programma op te nemen. Deze instrumenten bedienen echter ook alle andere beleidsvelden van de Provincie.

Maatschappelijk effect

Provincie Zeeland zet met organisaties, ondernemers en bewoners in op verbetering van de biodiversiteit. Door aanleg van natuur, goed beheer van bestaande natuur en het landschap en inzet op natuurbeleving en -verbreding zorgen natuur en het karakteristieke Zeeuwse landschap voor een aantrekkelijke omgeving voor inwoners, toeristen en andere bezoekers.

SPEERPUNTEN 2017:

- Implementeren verdergaande samenwerking met instellingen op het gebied van natuurpromotie en -educatie;
- Uitwerken doelen Natuurvisie;
- Vaststellen Natura 2000 beheerplannen voor de Drie Krekens en de Zwin en Kievittepolder;
- Natura 2000 beheerplannen voor de Manteling van Walcheren, Kop van Schouwen, en Yerseke en Kapelse Moer gaan in procedure;
- Afsluiten nieuwe overeenkomsten per 1 januari 2017 met Het Zeeuwse Landschap en Natuurmonumenten voor beheer, waarna conform landelijke afspraken het percentage van de vergoeding wordt verlaagd naar 75%;
- Implementeren PS besluit inzake achterwege laten behandelbedrag faunaschade;
- Met collectieven werken voor Particulier Natuurbeheer;
- Uitwerken nota Natuurbeleving.

REGULIERE TAKEN:

- Verstrekken subsidies voor natuurbeheer;
- Subsidieverlening aan Collectief Poldernatuur, die vergoedingen aan agrariërs uitkeert;
- Voor faunabeheer heeft Provincie Zeeland een subsidierelatie met de Faunabeheer Eenheid, die het Faunabeheerplan opstelt;
- Het (mede)opstellen van Natura 2000 beheerplannen;
- Vergunningverlening in het kader van wet Natuurbescherming voor gebiedsbescherming en soortenbescherming;
- Uitvoering van herstel- en instandhoudingsmaatregelen in bestaande Natura 2000 gebieden en het Natuurnetwerk Zeeland;
- Subsidie verstrekken aan IVN, Nationaal Park Oosterschelde, Stichting Het Zeeuwse Landschap, Stichting Landschapsbeheer Zeeland en Terra Maris;
- Uitvoeren taak zelfrealisatie, verwerving en vervreemding van gronden en tijdelijk beheer van gronden in combinatie met landbouwkundige structuurverbetering;
- Monitoring en beoordeling van natuurkwaliteit.

BELEIDSKADER:

- Natuurvisie Zeeland 2016-2022
- Natuurbeheerplan Zeeland 2016
- Beheerplannen Natura2000
- Nota toegankelijkheid natuurgebieden (Natuurlijk genieten in Zeeland) 2010
- Nota Faunabeleid Zeeland 2003
- Omgevingsplan Zeeland 2012-2018
- Verordening Ruimte Provincie Zeeland (VRPZ)
- Nota Grondbeleid 2016 (PS 30-09-2016)
- Provinciaal Monitoring- en beoordelingsplan Natuur 2016-2021

Doelen en acties

Natuurontwikkeling

Het Natuurnetwerk Nederland moet in 2027 worden afgerond. De Zeeuwse opgave is nog circa 1000 hectare en ligt op perceelsniveau vast in het Natuurbeheerplan Zeeland.

Acties:

- Blijven hanteren van enkele algemene uitgangspunten, waaronder verwerving op basis van vrijwilligheid, geen planologische schaduwwerking en afstemming tussen natuur en landbouw;
- Voortgang van de natuuropgave op basis van aanbod, de kansen die zich voordoen en het budget wat beschikbaar is, te ramen op ca 30 ha;
- Inzet Kavelruilbureau in combinatie met de Grondbank Zeeland ten behoeve van natuurontwikkeling en alle andere beleidsdoelen.

Natuurbeheer

Om de kwaliteit van natuur en landschap in Zeeland in stand te kunnen houden is naast wettelijke bescherming ook actief beheer nodig. Er wordt groot belang gehecht aan het vergroten en bewaren van de kwaliteit van natuurgebieden.

Acties:

- Vergoeden van beheer van natuurgebieden op grond van het betreffende subsidiestelsel Natuur en Landschap, inclusief het in beheer nemen van ingerichte percelen in de jaren 2015 en 2016, te ramen op ca 128 ha;

- Sluiten van lumpsumovereenkomsten met Het Zeeuwse Landschap en Natuurmonumenten vanaf 2017;
- Vergoeden van Agrarisch Natuurbeheer via het Collectief Polder-natuur om bij te dragen aan biodiversiteit en landschap buiten de natuurgebieden;
- Werken met collectieven voor het Particulier Natuurbeheer met ingang van 2017;
- Bestrijding van schade veroorzakende soorten en het uitkeren van schadevergoedingen voor faunabeheer;
- Monitoren van natuurgebieden conform landelijke afspraken en het provinciaal monitoringsplan.

Natuurherstel

Natuurherstel is nodig om de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Een bijzonderheid betreft de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Met dit programma wordt ontwikkelruimte toegekend aan projecten en andere activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken, waarbij specifiek aangegeven maatregelen in natuurgebieden worden genomen.

Acties:

- Uitvoeren van herstel- en instandhoudingsmaatregelen in Natura 2000-gebieden voor zover deze zijn opgenomen in gebiedsanalyses van de PAS en Natura 2000 beheerplannen, waaronder het plan Meeuwenduinen. Jaarlijks wordt de voortgang gemeld in de landelijke PAS-rapportage;
- Uitvoeren van nazorgprojecten in het Natuurnetwerk Zeeland voor zover deze niet vallen onder regulier beheer.

Natuurbescherming

De aanwezige Zeeuwse natuur moet worden beschermd.

Acties:

- Bescherming van natuurgebieden en soorten via de bestaande wetgeving, zoals vastgelegd in de Wet natuurbescherming en de Wet ruimtelijke ordening (Natuurnetwerk Zeeland);
- Zorgdragen voor het opstellen van Natura 2000 beheerplannen. De beheerplannen voor de Drie Kreken en Zwin en Kievittepolder worden in 2017 vastgesteld. De beheerplannen Manteling van Walcheren, Kop van Schouwen en Yerseke en Kapelse Moer gaan in 2017 in procedure.

Natuurverbreding/beleving

Natuurverbreding en beleving zorgt voor betrokkenheid van de samenleving bij natuur(beleid) en daarmee ook voor draagvlak.

Acties:

- Bij natuurverbreding wordt gezocht naar slimme natuurcombinaties, het stimuleren van maatschappelijke initiatieven en het betrekken van vrijwilligers bij natuur;
- Bij natuurbeleving gaat het om activiteiten die in natuurgebieden kunnen worden beleefd, natuur educatie, voorlichting en promotie;
- De bestaande 2100 kilometer wandelnetwerk en boerenlandpaden worden beheerd;
- Minstens 90% van de natuurgebieden is toegankelijk.

Trendindicatoren	2016	2017	2027
Omvang Natuurnetwerk Zeeland op het land	22.772	22.858	23.813
Omvang Nieuwe natuur gerealiseerd	4.672	4.758	5.713
Natuurbeheer Aantal ha natuurareaal in beheer met contract	17.294	17.380	18.335

Doel	Indicator	Stand 2016	Streefwaarde 2017	Einddoel
Natuurontwikkeling	Aantal ha nog te realiseren nieuwe natuur	1.041	955	0
Natuurbeheer	Aantal ha natuurareaal in beheer met contract	1.041	955	0
Natuurbescherming	Via de VRPZ geldt ruimtelijke bescherming via bestemmingsplannen	100%	100%	100%
Natuurbescherming	Actuele natuurbeheerplannen voor alle Natura2000 gebieden	1	4	7
Natuurverbreding	Aantal kilometer wandelnetwerk	2100 km	2100 km	2100 km
Natuurbeleving	Percentage toegankelijke/ beleefbare nieuwe natuur	>90 %	Minimaal 90%	Minimaal 90%

Financiële tabel 1.3 Natuur en platteland

Wat mag het kosten?		(bedragen x € 1.000)
Lasten		2017
030101	Natuurontwikkeling	4.980
030102	Natuurbeheer	10.708
030103	Natuurherstel	3.245
030104	Natuurbescherming	75
030105	Natuurverbreding/beleving	2.021
039999	Ambtelijke inzet	3.282
Totaal Lasten		24.311
Baten		
030101	Natuurontwikkeling	924
030102	Natuurbeheer	800
Totaal Baten		1.724
Saldo Lasten en baten		22.587
Reserves		
Toevoeging reserve		0
Onttrekking reserve		355
Resultaat lasten en baten inclusief reserves		22.232

1.4 Regionale economie

Inleiding

Zeeland scoort nu en voor de korte termijn goed op macro-economische parameters (zoals bruto regionaal product, werkloosheidscijfer, inkomen per hoofd van de bevolking en toegevoegde waarde).

De onderliggende structurele factoren die de toekomstige concurrentiekracht van de regio bepalen, geven echter een zorgelijker beeld. Demografische ontwikkelingen (ontgroening, vergrijzing en krimp), een haven- en industriecluster met een grote revitaliseringsopgave en beperkte innovatiekracht zijn economische ingrediënten voor een structurele achteruitgang van de regio. Zeeland beschikt echter over een betrekkelijk goede uitgangspositie om het tij te keren.

Actieprogramma 'Zeeland in stroomversnelling'

We willen onze economie versterken door in te zetten op kwaliteit en onderscheidend vermogen. Duurzame groei kunnen we bereiken door samen met onze partners binnen en buiten de provinciegrenzen krachten te bundelen en in te zetten voor onze bedrijven en bewoners.

Maatschappelijk effect

Provincie Zeeland zet samen met ondernemers, onderwijsinstellingen en andere overheden in op een sterke economie. Concreet betekent dit voldoende werkgelegenheid passend bij het opleidingsniveau van de Zeeuwen (c.q. daling van de werkloosheid) en groei van de regionale innovatiekracht.

SPEERPUNTEN 2017:

Het versterken van de regionale economie doen we door:

- Samen met ondernemers en onderwijsinstellingen te zorgen dat de arbeidsmarkt voldoende goed gekwalificeerde arbeidskrachten biedt om te voldoen aan de vraag van de Zeeuwse werkgevers;
- Onderwijs- en kennisinfrastructuur op het gewenste niveau te houden;
- Concurrentiepositie te verbeteren en werkgelegenheid te behouden in drie typisch Zeeuwse sectoren logistiek, maintenance en food en door in te zetten op innovatie, kennisontwikkeling, samenwerkingsverbanden en gerichte lobby;
- Verschillende organisaties te ondersteunen die een nuttige bijdrage leveren aan de economische basisinfrastructuur, zoals NV Economische Impuls Zeeland, de Strategic Board Delta Region, Switch, Zeeuwse Milieufederatie, het Roosevelt Study Center en Kenniswerf/Dok41.

REGULIERE TAKEN:

- Op het gebied van economische stimulering heeft Provincie Zeeland geen wettelijke taken.

BELEIDSKADER:

- Economische Agenda (2016)

Doelen en acties

Goed gekwalificeerde arbeidskrachten

De arbeidsmarkt biedt voldoende goed gekwalificeerde arbeidskrachten om te voldoen aan de vraag van de Zeeuwse werkgevers.

Acties:

- Organiseren en faciliteren van de samenwerking met andere overheden, onderwijs en ondernemers op het gebied van arbeidsmarkt in het Zeeuws 30;
- Verschaffen van inzicht in de Zeeuwse arbeidsmarkt d.m.v. de Arbeidsmarktmonitor met cijfers over de Zeeuwse arbeidsmarkt;
- Promotie van de techniek met het doel om meer jongeren op te leiden in de technische sector (via het Huis van de Techniek en het Techniekpact);
- Ondersteunen van initiatieven om het Techniekonderwijs op alle niveaus in Zeeland in stand te houden/te ontwikkelen (zoals Centrum Toptechniek Terneuzen, maar denk ook aan de onderdelen van Campus Zeeland!, waaronder het Bèta College);
- Bevorderen van en ondersteunen van initiatieven gericht op één (grensoverschrijdende) arbeidsmarkt met Vlaanderen zodat inwoners uit beide landen zonder noemenswaardige problemen 'aan de andere kant van de grens kunnen werken' zoals het Grensinformatiepunt en het grensoverschrijdende sectorplan;
- Inzetten van onze netwerken en zo nodig middelen om de onderwijs- en kennisinfrastructuur op het gewenste niveau te houden, dus duurzaam, kwalitatief goed en betaalbaar.

Concurrentiepositie logistiek, maintenance en food

Verbetering van de concurrentie en behoud van werkgelegenheid in de Zeeuwse sectoren logistiek, maintenance en food (landbouw en visserij).

Acties:

- Ondersteunen van kansrijke innovaties die kunnen leiden tot nieuwe bedrijvigheid of een hogere toegevoegde waarde;
- Verbeteren samenwerking in triple helix verband, zoals bijvoorbeeld door het opzetten en uitwerken van een Human Capital paragraaf;
- Stimuleren kennisontwikkeling en toegepast onderzoek;
- Verbeteren van de organisatiegraad en verhoging van de toegevoegde waarde;
- Stimuleren samenwerking en innovatie in de logistiek, o.a. via Zeeland Connect;

- Faciliteren ontwikkeling specifieke logistieke IT-infrastructuur;
- Zeeland goed laten aansluiten aan het meerjarenprogramma 2016 – 2019 van de Topsector logistiek;
- Tot stand brengen van cross-overs tussen de sectoren chemische- en procesindustrie, Wind op Zee en Land, en infrastructuur;
- Ondersteunen tot stand brengen van Center of Expertise Wind op Zee;
- Middels het Agro Food Platform Colijnsplaat verbinden en faciliteren van initiatieven die bijdragen aan een duurzame, integrale ontwikkeling van de landbouwsector;
- Koppelen landbouwinnovatie (projecten) aan onder andere het POP3 programma;
- Gezamenlijk met andere visserijoverheden inzetten op definitieve invoering van de pulsvisserij, de mitigatie van de nadelige gevolgen van de aanlandplicht;
- Ondersteunen initiatieven op het snijvlak van visserij/aquacultuur en vrijetijdseconomie, zoals de sportvisserij;
- Stimuleren verdere ontwikkeling van de binnendijkse aquacultuur met name op het aquacultuurterrein Colijnsplaat.

Acquisitie en regionale samenwerking

Onderhouden van een goede economische infrastructuur t.b.v. acquisitie en regionale samenwerking.

Acties:

- Subsidiëren Impuls Zeeland;
- Subsidiëren SER Zeeland;
- Subsidiëren Strategic Board Delta Region;
- Subsidiëren ZMf;
- Subsidiëren Roosevelt Study Center;
- Subsidiëren Switch;
- Subsidiëren Kenniswerf/Dok41;
- Ondersteunen algemene netwerk-, acquisitie en representatieactiviteiten.

Doelindicatoren	Stand 2015	Streefwaarde 2017	Einddoel
Werkloosheid	5,5%	5,0%	3,5%
Werkgelegenheid	172.751	174.000	176.000
Bruto Regionaal Product	10.289.000.000	10.597.670.000	plus 2 % p/jr
Innovatie Index	0,414	0,435	stijgt
Nieuwe arbeidsplaatsen via Impuls	319	200	250 p/jr
Nieuwe bedrijfsvestigingen via Impuls	15	15	15 p/jr

Trendindicatoren	2014	2015	2016
Beroepsbevolking	193.000	195.000	n.n.b.
Saldo in- en uitgaande pendel	-17.000	n.n.b.	n.n.b.
Hoog opgeleide beroepsbevolking	47.000	n.n.b.	n.n.b.
Spanningsindicator vraag/aanbod arbeidsmarkt	0,91	0,92	1,21
Huishoudensinkomen	33.700	n.n.b.	n.n.b.
Directe toegevoegde waarde Zeeuwse zeehavens	€ 2.992.000.000	n.n.b.	n.n.b.

Financiële tabel 1.4 Regionale economie

Wat mag het kosten?		(bedragen x € 1.000)
Lasten		2017
040101	Goed gekwalificeerde arbeidskrachten	411
040102	Concurrentiepositie logistiek, maintenance en food	735
040103	Acquisitie en regionale samenwerking	2.253
049999	Ambtelijke inzet	1.592
Totaal Lasten		4.991
Baten		
040101	Goed gekwalificeerde arbeidskrachten	150
040102	Concurrentiepositie logistiek, maintenance en food	12
040103	Acquisitie en regionale samenwerking	27
Totaal Baten		190
Saldo Lasten en baten		4.801
Reserves		
Toevoeging reserve		0
Onttrekking reserve		228
Resultaat lasten en baten inclusief reserves		4.573

1.5 Regionale bereikbaarheid

Inleiding

In het Programma Regionale Bereikbaarheid zijn met name de basistaken van het mobiliteitsbeleid ondergebracht. Dit programma omvat de inspanningen gericht op verkeersveiligheid en leefbaarheid voor deelnemers aan het verkeer en de omgeving. In hoofdlijn handelt dit programma over het beheer en onderhoud van provinciale infrastructuur, openbaar vervoer, verkeersveiligheid via gedragsbeïnvloeding en multimodale netwerken en voorzieningen.

Ontwikkelingen in 2017

Ten behoeve van een efficiënt en effectief beheer en onderhoud van de provinciale (vaar)wegen en kunstwerken wordt gewerkt aan een businesscase voor de verdere implementatie van assetmanagement. Daarbij wordt ingezet op een optimaal presterend provinciaal infrastructuurnetwerk door meer in te zetten op levensduur- en risico gestuurd beheer. Uitgangspunt is een balans tussen kosten, prestaties en risico's. De volledige invoering van een systeem van assetmanagement strekt zich uit over de gehele collegeperiode. In 2017 stellen we een strategisch assetmanagementplan op en verwerken we consequenties in de paragraaf kapitaalgoederen van de begroting.

Bij het openbaar vervoer speelt het toetsen of de dagelijkse praktijk van het busvervoer voldoet aan de gestelde eisen in de concessie (concessiebeheer) een belangrijke rol. Het nieuwe systeem van openbaar vervoer met een versoberd lijnennet in combinatie met de invoering van een haltetaxi is in 2016 geëvalueerd. Eventuele resterende knelpunten die er nog zijn, zullen zo mogelijk samen met diverse partners, binnen de bestaande kaders worden opgepakt. Eveneens is in 2016 gewerkt aan een toekomstverkenning voor het fietsvoetveer. De bevindingen uit die toekomstverkenning zullen verder worden uitgewerkt.

Via het Regionaal Overlegplatform Verkeersveiligheid Zeeland (ROVZ) werkt Provincie Zeeland samen met de gemeenten en andere relevante partners aan de verkeersveiligheid via gedragsbeïnvloeding. Dit doen wij via een aantal reguliere werklijnen zoals educatie en voorlichting, handhaving en bewustwordingscampagnes, alsmede via een drietal speerpunten zoals fietsveiligheid, aanpak hoge rijnsnelheden en aandacht achter het stuur. Met het nieuwe mobiliteitsplan is nagedacht over het effectiever vorm geven aan de ROVZ samenwerking. Daarbij streven we naar een grotere en meer volwaardige inbreng van de partners. De eerste resultaten van het daartoe opgestelde plan van aanpak zullen dit jaar worden doorgevoerd.

De Provincie werkt aan een versterking van de bereikbaarheid van Zeeland gericht op goederenvervoer en woon-werkverkeer. Er zal op diverse manieren aandacht zijn voor de multimodale ontsluiting van de havens in Vlissingen en Terneuzen. De faciliteiten voor het wegverkeer krijgen daarbij extra aandacht. Eventuele hinder als gevolg van doorgaand vrachtverkeer wordt gemeten.

SPEERPUNTEN 2017:

- Versnelling van de treindienst tussen Vlissingen en Roosendaal, eventueel een (extra) spitstrein;
- Implementatie aanbevelingen evaluatie OV concessie en Haltetaxi;
- Maatregelen op korte termijn ter verbetering van de veiligheid en doorstroming Deltaweg (N256);
- Uitwerking toekomstverkenning voor het fietsvoetveer in een businesscase;
- Het assetmanagementsysteem wordt ingevoerd en levert de eerste resultaten.

REGULIERE TAKEN:

Als basistaken voor regionale bereikbaarheid zijn de volgende kerntaken te noemen:

- Het beheer en onderhoud van onze provinciale infrastructuur bestaande uit (water)wegen, kunstwerken nat en droog en de aanlandingsvoorzieningen, terminals en baggerwerken voor het fietsvoetveer;
- Het beheer van de concessie voor openbaar vervoer inclusief fietsvoetveer;
- Bevorderen van de verkeersveiligheid door middel van gedragsbeïnvloeding via het Regionaal Overlegplatform Verkeersveiligheid Zeeland.

BELEIDSKADER:

- Mobiliteitsvisie Zeeland 2028, juli 2016 met onderliggend;
 - Beleidsplan Verkeersveiligheid Zeeland 2010 – 2020, Op weg naar nul!, juli 2010;
 - Nieuwe lijnen, Beleidsplan openbaar vervoer Zeeland 2015 – 2025, juni 2013;
- Mobiliteitsplan Zeeland, programma-uitwerking verkeer en vervoer 2016 – 2019, juli 2016;
- Integraal beheerplan provinciale infrastructuur 2010.

Maatschappelijk effect

Provincie Zeeland staat samen met andere overheden in Zeeland in voor een systeem van infrastructuur en collectieve mobiliteitsvoorzieningen van voldoende kwaliteit in de zin betrouwbaarheid, snelheid en veiligheid.

Betrouwbaarheid: Het mobiliteitssysteem moet ervoor zorgen dat je op tijd op je bestemming bent. Of dat goederen op het juiste moment aankomen.

Snelheid: Voor functionele verplaatsingen mag de reistijd niet te lang zijn.

Veiligheid: We accepteren niet dat er gewonden en dodelijke verkeersslachtoffers vallen.

Doelen en acties

Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen

Een doelmatig en doeltreffend beheer van de (water)wegen in beheer en onderhoud bij Provincie Zeeland op zodanige wijze dat het door het bestuur ten behoeve van de functionaliteit vastgestelde minimale kwaliteitsniveau wordt geborgd.

Acties:

- Opstellen strategisch assetmanagementplan en verwerking in het beleidskader voor de paragraaf kapitaalgoederen;
- Versterking samenwerking (vaar)wegbeheer;
- Invoeren ecologisch bermbeheer;
- Opstellen onderhoudsplanning kunstwerken en verder uitwerken opgave instandhouding kunstwerken.

Vraaggericht basisnetwerk openbaar vervoer

Een basisnetwerk voor openbaar vervoer (kernnetlijnen, scholierenlijnen, spitslijnen, fietsvoetveer) dat vraaggericht is ingevuld.

Acties:

- Uitvoeren aanbevelingen naar aanleiding van de in 2016 gehouden evaluatie van de OV concessie en de halttaxi ten behoeve van de dienstregeling 2018;
- Inhaalslag uitvoering halteplan door te investeren in het voorzieningenniveau en de toegankelijkheid van de provinciale halten.

Verbetering verkeersgedrag verkeersdeelnemers

Verbetering van het verkeersgedrag van alle verkeersdeelnemers in Zeeland, ten einde de aantallen ernstige verkeersslachtoffers zoveel mogelijk te beperken.

Acties:

- Reguliere activiteiten zijn ongevalregistratie, (subsidies) verkeerseducatie en slachtofferhulp, monitoring, Veilig Verkeer Zeeland, kennisoverdracht;
- Uitvoeren ROVZ speerpunten 'Vergroten fietsveiligheid', 'Aanpak te hoge rijnsnelheden' en 'Aandacht en alertheid achter het stuur';
- In 2017 vorm en inhoud geven aan een effectievere en efficiëntere organisatie van het verkeersveiligheidsbeleid via samenwerking in ROVZ (regionaal Overlegplatform Verkeersveiligheid Zeeland) verband.

Goede bereikbaarheid voor bedrijven en forenzen

Een goede bereikbaarheid voor bedrijven en forenzen en een goede multimodale bereikbaarheid van de Zeeuwse havens.

Subdoelstellingen:

- Snelle en betrouwbare wegverbindingen voor zakelijk en woon-werkverkeer;
- Een multimodaal netwerk van achterlandverbindingen voor de Zeeuwse havens (Terneuzen en Vlissingen-Oost) met voldoende capaciteit.

Acties:

- Realiseren van quick wins ten aanzien van verkeersveiligheid en doorstroming op de Midden-Zeeland route en onderzoeken van de gewenste en noodzakelijke aanpassingen in de periode 2020-2028;
- Samenwerken met Rijkswaterstaat om de wachttijden voor de binnenvaart te verminderen en de logistieke processen te verbeteren middels corridormanagement;
- Sluiten van een Zeeuws convenant om te handhaven op overlast door vrachtwagenparkeren en starten van de aanbesteding voor een vrachtwagenparkeerplaats;
- Versterken van het incidentmanagement en verkeersmanagement om te zorgen dat wegafsluitingen op de hoofdverbindingen zo kort mogelijk duren en minder vertragingen opleveren.

Trendindicatoren	2011	2012	2013	2014	2015
Ernstige verkeersslachtoffers	nn				
Voertuigkilometers hoofdwegennet (index)	100	101,3	101,5	103,5	107,8
Voertuigkilometers onderliggend wegennet (index)	100	99,0	99,1	100,2	98,4

Doel	Indicator	Stand 2015	Streefwaarde 2017	Einddoel
(Vaar)wegen	Kwaliteit asfaltverharding Kwaliteit kunstwerken (NEN 2767-4) nivo 1 t/m 6	R- 5 (R-)	R- 5 (R-)	R- 5 (R-)
Vraaggericht OV	Bezettingsgraad kernnet (daggemiddelde) Bezettingsgraad fietsvoetveer	24,0% 25%	25% 26%	30% 30%
Snelle en betrouwbare wegverbindingen	Reistijd Goes – Zelzate; Goes Hellegatsplein	42 min 46 min		35 min 42 min
Capaciteit multimodaal netwerk	Capaciteit van weg, water, spoor en buisleiding		>	>

- Kwaliteitsniveau asfaltverharding en kunstwerken. Ook voor de overige objecten geldt kwaliteitsniveau R-. Het ontbreekt echter nog aan een monitoringssystematiek om dat in beeld te brengen. Dit wordt meegenomen in de verdere uitwerking van assetmanagement;
- Bezettingsgraad in reizigerskilometers per dienstregeling uur (percentage van de capaciteit dat daadwerkelijk wordt afgenomen);
- Gemiddelde reistijd op de Midden-Zeelandroute (Goes-Hellegatsplein) en op de N62 (Goes-Zelzate);
- Capaciteit van de goederenvervoernetwerken (weg, water, spoor en buisleiding) is eind 2019 vergroot ten opzichte van 2016 en voor de periode tot en met 2027 heeft besluitvorming over verdere vergroting van de capaciteit plaatsgevonden.

Financiële tabel 1.5 Regionale bereikbaarheid

Wat mag het kosten?		(bedragen x € 1.000)
Lasten		2017
050101	Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen	24.106
050102	Vraaggericht basisnetwerk openbaar vervoer	22.461
050103	Verbetering verkeersgedrag verkeersdeelnemers	750
050104	Goede bereikbaarheid voor bedrijven en forenzen	3.140
059999	Ambtelijke inzet	6.303
Totaal Lasten		56.760
Baten		
050101	Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen	240
050102	Vraaggericht basisnetwerk openbaar vervoer	2.219
Totaal Baten		2.459
Saldo Lasten en baten		54.301
Reserves		
Toevoeging reserve		679
Onttrekking reserve		18.444
Resultaat lasten en baten inclusief reserves		36.536

1.6 Programma Culturele infrastructuur en monumenten

Inleiding en ontwikkelingen

Wij zetten samen met externe partners in op een toekomstbestendige culturele infrastructuur die in belangrijke mate bijdraagt aan het vestigingsklimaat, de economische bestedingen, de toeristische aantrekkingskracht en de leefbaarheid van Zeeland. Voor wat betreft dit laatste zal cultuur een bijdrage leveren aan de Zeeuwse leefomgeving die voldoet aan de maatschappelijke behoeften wonen, werken, persoonlijke ontwikkeling (onderwijs en cultuureducatie) en sociaal contact. Wij werken hiervoor samen met externe partners en sluiten aan bij het cultuurbeleid van het Rijk alsmede de daarmee samenhangende (wettelijke) taken voor provincies.

Het programma richt zich op alle Zeeuwse inwoners, de bezoekers én op hen die zich hier willen vestigen. We hebben daarbij specifieke aandacht voor de relatie met Zeeuwse jongeren in aansluiting op de versterking van de stedelijke aantrekkelijkheid van Zeeland. Cultuur zal een bijdrage leveren aan de steeds wisselende maatschappelijke opgaven in onze provincie. Wij vinden het daarbij belangrijk om aandacht te besteden aan cultureel erfgoed, herbestemming (vastgoed en pauzelandenschappen) en creatieve economie om zo de stad aantrekkelijk te maken en (jonge) mensen te behouden in Zeeland.

Maatschappelijk effect

In samenwerking met interne en externe partners realiseren van een toekomstbestendige culturele infrastructuur die toegankelijk is voor een breed publiek en dienstbaar aan het vestigingsklimaat, de leefbaarheid en de toeristische aantrekkingskracht van Zeeland.

SPEERPUNTEN 2017:

- (Talent)ontwikkeling jongeren (cultuureducatie en amateurkunst)
- Cultureel erfgoed (inclusief herbestemming vastgoed en pauzelandenschappen)
- Bijdragen Kunsten aan de Zeeuwse identiteit, het vestigingsklimaat, de vrijetijdseconomie en de promotie van Zeeland
- Bijdragen aan de zichtbaarheid/aantrekkelijkheid van Zeeland

REGULIERE TAKEN:

- Bibliotheekwet
- Erfgoedwet
- Mediawet

BELEIDSKADER:

- Nota provinciaal cultuurbeleid 2017-2020 (vastgesteld in PS 3 juni 2016)

Doelen en acties

Culturele infrastructuur

In samenwerking met externe partners bijdragen aan een toekomstbestendige culturele infrastructuur gericht op de Zeeuwse inwoners, de bezoekers en hen die zich hier willen vestigen.

Acties:

- Subsidiëren van ZB I Planbureau en Bibliotheek van Zeeland (ZB), Zeeuws Museum, Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) en Centrum voor Beeldende Kunst vormgeving en architectuur Zeeland (CBK Zeeland) en jaarlijks met deze organisaties prestatieafspraken maken over hun inzet en bijdragen aan de culturele infrastructuur;
- Inhoudelijk en financieel bijdragen aan de regionale cultuurarrangementen met Zeeuwse gemeenten en met gemeenten in de regio's Oosterschelde, Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen afspraken maken over gezamenlijke ondersteuning op (onderdelen van) de beleidsterreinen kunsten, bibliotheekwerk, cultuureducatie en restauratie Rijksmonumenten;
- Ruimte creëren voor het stimuleren van nieuwe en innovatieve initiatieven en jaarlijks ten minste één nieuw/innovatief initiatief mede mogelijk maken.

Cultureel erfgoed

Het materieel en immaterieel erfgoed van Zeeland wordt zoveel mogelijk behouden, op een duurzame manier beheerd en ontsloten voor een breed publiek.

Acties:

- Op basis van de bestuurlijke afspraak met het Rijk invulling geven aan de besteding van de jaarlijkse rijksbijdrage restauratie rijksmonumenten door in overleg met de gemeenten subsidie te verlenen voor de restauratie van ten minste drie rijksmonumenten;
- Ondersteunen van organisaties op het terrein van maritiem en railinfrastructureel erfgoed door het subsidiëren van de Stoomtrein Goes Borsele (SGB) en Stichting Behoud Hoogaars;
- Mede zorgdragen voor het behoud vakmanschap, specialistische kennis en ervaring voor de restauratie van monumenten door het subsidiëren van het Restauratie Opleidingsproject (ROP) en het Gilde van vrijwillige molenaars.

Kunsten

Het vanuit de artistiek inhoudelijke kwaliteit van de kunsten bijdragen aan de Zeeuwse identiteit, het vestigingsklimaat, de vrijetijdseconomie en de promotie van Zeeland.

Acties:

- Ondersteunen van culturele producties, festivals en organisaties die zich onderscheiden op het gebied van Zeeland als decor en inspiratiebron door het subsidiëren van ieder geval Zeeland Nazomer Festival, Film by the Sea, Concert at Sea, Vestrock en Het Zeeuws Orkest. Zie ook opgave Zichtbaar Zeeland.

(Talent)ontwikkeling van en cultuureducatie voor jongeren

Acties:

- Mogelijk maken van de doorlopende leerlijn cultuureducatie van primair onderwijs tot en met hoger onderwijs/universitair onderwijs door het jaarlijks subsidiëren van de Zeeuwse loketfunctie primair onderwijs in het kader de landelijke (OCW) matchingregeling Cultuureducatie met Kwaliteit en de activiteit HZ Cult;
- Mogelijk maken ontwikkelingstrajecten die jongeren de mogelijkheid bieden om zich te ontplooiën door het jaarlijks subsidiëren van de Kunstbende en de Jeugdtheaterschool Zeeland.

Trendindicatoren	2014	2015	2016
Aantal bezoekers Zeeuwse musea	459.692	523.503	nbn
Aantal toekenningen voor restauratie rijksmonumenten	6	4	4
Aantal leerlingen cultuureducatie VO/MBO/HBO	Cursusjaar 2013-2014: 7.615	Cursusjaar 2014-2015: 7.509	Cursusjaar 2015-2016: 6.648
Aantal deelnemers JeugdTheaterSchool Zeeland	266	259	264
Aantal leerlingen Restauratie Opleidings Project	17	17	11

Doel	Indicator	Stand 2015	Streefwaarde 2017	Einddoel
Toekomstbestendige culturele infrastructuur	Receptieve deelname aan activiteiten van Zeeuwse inwoners van 16 jaar en ouder (monitoring ZB) in procenten.	75%	75%	77%
(Talent)ontwikkeling en cultuureducatie jongeren	Deelname aantal leerlingen cultuureducatie PO	30.000	32.000	33.000

Financiële tabel 1.6 Culturele infrastructuur en monumenten

Wat mag het kosten?		(bedragen x € 1.000)
Lasten		2017
060101	Toekomstbestendige culturele infrastructuur	13.105
060102	Behoud cultureel erfgoed	2.507
060103	Kunsten	403
060104	Talentontwikkeling jongeren	470
069999	Ambtelijke inzet	1.187
Totaal Lasten		17.672
Baten		
060101	Toekomstbestendige culturele infrastructuur	1.292
Totaal Baten		1.292
Saldo Lasten en baten		16.380
Reserves		
Toevoeging reserve		0
Onttrekking reserve		200
Resultaat lasten en baten inclusief reserves		16.180

1.7 Programma Bestuur

Inleiding

Het Programma Bestuur draagt bij aan een goed functionerend bestuurlijk bestel voor Zeeland (Provincie, gemeenten, waterschap) en is daarmee voorwaardenscheppend voor de uitvoering van andere programma's. De zorg voor een goed functionerend openbaar bestuur in Zeeland is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten, het waterschap en partners uit omliggende gebieden. Toezicht houden op de financiën van gemeenten en waterschap en de uitvoering van wettelijke taken door gemeenten dragen ook bij aan een goed bestuur. Om meer resultaat voor Zeeland te behalen, zetten we in op samenwerking tussen overheden en investeren we in de relaties met medeoverheden, bedrijven en organisaties. Provincie Zeeland streeft naar een grotere betrokkenheid van de samenleving bij het provinciebestuur en de provinciale politiek. Daar draagt een goed, betrouwbaar (integer) en dual Zeeuws provinciaal bestuur aan bij. Dit vraagt om een heldere profilering van het provinciebestuur.

Provinciale Staten hebben drie rollen: volksvertegenwoordiger, kadersteller en controleur. Gedeputeerde Staten richten zich op de beleidsvoorbereiding en -uitvoering. De Commissaris van de Koning heeft een zelfstandige rol als Rijksorgaan en is daarnaast de schakel tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Het vertrouwen van burgers en externe partijen is van essentieel belang voor een betrouwbaar en geloofwaardig optreden van politieke ambtsdragers.

Belangrijkste ontwikkelingen

- De maatschappelijke opgaven voor Zeeland vragen in toenemende mate een gerichte samenwerking met andere publieke en private partners;
- Er is de laatste jaren een ontwikkeling van een hiërarchische naar een meer gelijkwaardige horizontaal georiënteerde samenleving zichtbaar. De rol van de overheid schuift hierbij op van de juridische en presterende sturing, naar de sturing op samenwerking en responsiviteit.

Maatschappelijk effect

Met een transparant, compact, daadkrachtig en op regionale en/of grensoverschrijdende samenwerking gericht openbaar bestuur en met oog voor maatschappelijke initiatieven behalen wij resultaten voor, en samen met, de burgers en bedrijven in Zeeland.

SPEERPUNTEN 2017:

- Proefgebied 'Maak verschil' bestuurlijke vernieuwing en spiegelonderzoek;
- Verbetering van het bestuurlijk-politiek-ambtelijk samenspel;
- Evaluatie van de lobbyfunctie;
- Afronden van het artikel 12-proces Vlissingen;
- Stimuleren van samenwerking in functionele taakuitvoering binnen Zeeland;
- Optimale benutting van Europese programma's in de programmaperiode 2014-2020;
- Oplossen van grensknelpunten samen met relevante stakeholders in Zeeland en Vlaanderen.

REGULIERE TAKEN:

- Taken Commissaris van de Koning als Rijksorgaan en als boegbeeld van de provincie Zeeland;
- Openbare veiligheid;
- Financieel toezicht gemeenten, waterschap en gemeenschappelijke regelingen;
- Ondersteuning Bestuurlijke organisatie, inclusief ondersteuning van Provinciale Staten, (Staten)commissies en Gedeputeerde Staten;
- Interbestuurlijk toezicht op medebewindstaken van gemeenten;
- Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet Bibob).
- Bevorderen bestuurlijke integriteit (herziening Provinciewet).

BELEIDSKADER:

- Gemeenschappelijk Financieel toezichtkader – Kwestie van evenwicht! (2014);
- Rijkstaken Openbare Veiligheid - Organisatieplan Commissaris van de Koning in Zeeland(2014);
- Strategische Visie Euregio Scheldemond (2015);
- Verordening systematische toezichtinformatie Zeeland (2014);
- Nota 'Bestuurlijke integriteit Provincie Zeeland' (2015).

Doelen en acties

Sterk provinciaal bestuur

Een sterk, betrouwbaar (integer) en dual Zeeuws provinciaal bestuur en een grotere betrokkenheid van de samenleving bij het provinciebestuur en de provinciale politiek.

Acties:

- Continuering rechtstreekse uitzendingen van vergaderingen van Provinciale Staten en Statencommissies en inzetten van social media;
- Provinciale Staten via planning & controlcyclus, beleidscyclus en adviezen tijdig en voldoende informeren ter versterking van Provinciale Staten in de rollen van volksvertegenwoordiger, kadersteller en controleur;
- Doorontwikkeling digitale informatievoorziening, "papierloos vergaderen" en digitale dossiers t.b.v. PS;
- Verbetering van het bestuurlijk-politiek-ambtelijk samenspel door verdere professionalisering werkwijzen, trainingen en werken volgens het BOB-model (beeldvorming, oordeelsvorming, besluitvorming).

Herkenbaar en samenwerkend bestuur

Een herkenbaar en samenwerkend bestuur in Zeeland. De zorg voor een goed functionerend openbaar bestuur in Zeeland is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Provincie, de Zeeuwse gemeenten, het waterschap, gemeenschappelijke regelingen en overheden uit omliggende gebieden. Samenwerking is in Zeeland de kernopgave.

Subdoel: Vanuit Zeeuws perspectief vroegtijdige beïnvloeding en signalering van besluitvormingstrajecten over nieuwe nationale en Europese regelgeving en overig beleid.

Acties:

- Ontwikkeling van relevante externe netwerken gekoppeld aan realisatie maatschappelijke opgaven;
- Uitvoering van actieplan Actieteam GROS (grensknelpunten), waaronder de doorontwikkeling grensinfpunt en de afstemming van onderwijsprogramma's vmbo/mbo met Vlaamse onderwijsinstellingen;
- Versterken van de Zeeuwse positie in Den Haag en Brussel door het beïnvloeden van beleidsontwikkeling en besluitvorming onder meer door uitvoering werkplannen Brusselse/Haagse lobbyist;
- De lobbyfunctie evalueren;
- Optimale benutting van de budgetten van Europese programma's in de programmaperiode 2014-2020 inclusief nieuwe en nog niet benutte Europese programma's zoals Horizon 2020 en het Europese Fonds Strategische Investerings.

Subdoel: Bevorderen van regionale samenwerking.

Acties:

- Via de 'Tafel van 15' – een initiatief van alle Zeeuwse overheden – samen antwoorden formuleren op de vraag welke maatregelen noodzakelijk zijn om ook in de toekomst een krachtige en dienstverlenende overheid te kunnen waarborgen;
- Verbeteren van de gezamenlijke Zeeuwse slagkracht o.a via de bestuurlijke proeftuin (pilot) conform "Maak Verschil". Het spiegelonderzoek zal waar zinvol en mogelijk hieraan gekoppeld worden en zal mogelijk in later stadium nog aanvullend uitgevoerd worden.

Subdoel: Bevorderen van de Integrale (grensoverschrijdende) veiligheid. Een provincie waarin veiligheid als kernvoorwaarde voor het vestigingsklimaat en de woon- en werkkwaliteit (leefbaarheid) wordt beschouwd en die staat voor het behoud en de ontwikkeling van kennis en innovatie in het veiligheidsbeleid.

Acties:

- Vanuit Zeeland onze betrokkenheid en bijdrage versterken door de jaarlijkse subsidie aan het Regionaal Informatie- en expertisecentrum Zeeland West- Brabant (RIEC) te verdubbelen en deel te nemen aan de Taskforce Zeeland -Brabant om zo de groei en de impact van ondermijnende criminaliteit in Zeeland tegen te gaan.

Interbestuurlijk toezicht

Interbestuurlijk toezicht (IBT) houden op gemeenten, waterschap en gemeenschappelijke regelingen.

Acties:

- Met behulp van een nieuw gemeenschappelijk beleidskader transparant en uniform financieel toezicht op gemeenten en gemeenschappelijke regelingen uitvoeren;
- Via onze toezichthoudende en adviserende rollen bijdragen aan het afronden van artikel 12-proces Vlissingen;
- Op basis van de toezichtbevindingen op de gemeentelijke beleidsdomeinen archief, ruimtelijke ordening, monumenten & archeologie, Wabo en huisvesting vergunninghouders in het 1e kwartaal 2017 een totaalbeeld van de uitvoering van deze medebewindstaken per gemeente opstellen. Dit totaalbeeld inclusief de financiële positie is medebepalend voor de intensiteit van een eventuele interventie door GS;
- Input leveren aan de landelijke evaluatie van het IBT in 2017.

Trendindicatoren	2014	2015	2016
Financieel gezonde gemeenten (landelijk)	97,8 %	96,9 %	97,4%
Opkomstpercentage statenverkiezing	n.v.t.	47,7% (alle provincies) 52,2% (Zeeland)	n.v.t.

Doel	Indicator	Stand 2015	Streefwaarde 2017	Einddoel
Financieel gezonde Zeeuwse gemeenten	Gemeenten onder preventief toezicht	2	1	0
Gemeenten voeren medebewindstaken adequaat uit	Totaal beeld IBT in categorieën groen, oranje en rood	pm	13 gemeenten groen	13 gemeenten groen

Financiële tabel 1.7 Bestuur

Wat mag het kosten?		(bedragen x € 1.000)
Lasten		2017
070101	Sterk provinciaal bestuur	1.600
070102	Herkenbaar en samenwerkend bestuur	894
070103	Interbestuurlijk toezicht	65
079999	Ambtelijke inzet	3.153
Totaal Lasten		5.712
Baten		
070101	Sterk provinciaal bestuur	37
070102	Herkenbaar en samenwerkend bestuur	144
Totaal Baten		181
Saldo Lasten en baten		5.531
Reserves		
Toevoeging reserve		0
Onttrekking reserve		100
Resultaat lasten en baten inclusief reserves		5.431

1.8 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Financiële tabel 1.8 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Lasten

2017

900102	Provinciefonds	2.368
900104	Saldo van de financieringsfunctie	3.475
900106	Onvoorzien inclusief stelposten	803
909999	Ambtelijke inzet	368

Totaal Lasten

7.014

Baten

900101	Opcenten motorrijtuigenbelasting	38.640
900102	Provinciefonds	106.667
900103	Dividend	10.975
900104	Saldo van de financieringsfunctie	178

Totaal Baten

156.460

Saldo Lasten en baten

-149.446

Reserves

Toevoeging reserve	20.626
Ottrekking reserve	14.723

Resultaat lasten en baten inclusief reserves

-143.543

Inleiding

In dit deel van de begroting worden de provinciale baten verantwoord die niet rechtstreeks aan één van de programma's in het hiervoor opgenomen programmaplan zijn te koppelen.

Het betreffen autonome inkomsten, waarvoor Provincie Zeeland de vrijheid heeft om deze middelen in te zetten voor ieder willekeurige provinciale doelstelling.

In het overzicht staan de lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is (opcenten motorrijtuigenbelasting), de uitkering van het provinciefonds, ontvangen dividend, het saldo van de financieringsfunctie en overige algemene dekkingsmiddelen (stelposten).

In de begroting is geen post voor onvoorzien opgenomen. De afgelopen jaren bedroeg deze post € 50.000. Gezien de beperkte omvang en het beperkte gebruik van deze post in de afgelopen jaren is er voor gekozen om deze post te laten vervallen.

Via het risicomanagementsysteem worden risico's geïnventariseerd en vertaald naar het benodigde weerstandsvermogen. Het nog niet bestemde deel van de begroting (budgettaire ruimte) en de algemene reserve dienen als eerste buffer voor het opvangen van onvoorziene uitgaven.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Het tarief voor provinciale opcenten in de begroting 2017 bedraagt 82,3 opcenten. Dit tarief is gelijk aan dat van 2016. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf Provinciale heffingen in deel 2.1.

Uitkering provinciefonds

Bij het opstellen van deze begroting zijn de gegevens tot en met de meicirculaire 2016 verwerkt. Een deel van deze te verwachten uitkering ramen wij op een stelpost, overeenkomstig de uitgangspunten van financieel beleid, vastgelegd in de voorjaarsnota 2016. Hiermee hebben wij een buffer van circa € 2,3 miljoen in 2017 voor het opvangen van wijzigingen in het accres uit komende circulaires en mogelijke aanpassingen in het verdeelmodel provinciefonds.

Dividend

Als vergoeding voor rente en risico wegens deelneming in het aandelenkapitaal van bedrijven ontvangt de Provincie dividend. Voor 2017 is alleen rekening gehouden met dividendbaten van de N.V. Westerscheldetunnel. Deze dividendbaten worden structureel toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel, waardoor wijzigingen van dividend geen invloed hebben op de budgettaire ruimte van de provincie.

Saldo financieringsfunctie

Dit betreft het saldo van de werkelijk ontvangen en betaalde rente. Vanaf 2012 is Provincie Zeeland in een leensituatie gekomen als gevolg van de overname van het volledige aandelenkapitaal van de NV Westerscheldetunnel en de investeringen in de Sluiskiltunnel. Onder deze post wordt eveneens de toegerekende rente over vaste activa verantwoord, alsmede de mutaties op de voorziening voor de SWAP.

SPEERPUNTEN 2017:

- Actief op vergroten inkomsten, bijvoorbeeld actualisatie van of het heffen van nieuwe leges voor (natuur)vergunningen
- Inzetten op een positieve wijziging verdeling provinciefonds, ter compensatie van huidige korting voor niet meer bestaande dividendinkomsten DELTA N.V.

KENGETALLEN 2017:

- € 38,6 miljoen motorrijtuigenbelasting
- € 106,7 miljoen provinciefonds
- € 11,0 miljoen dividend Westerscheldetunnel
- € 3,3 miljoen saldo financieringsfunctie
- € 0,3 miljoen overige dekkingsmiddelen

BELEIDSKADER:

- BBV, art. 8 lid 1b en lid 5

Overige algemene dekkingsmiddelen

Hierin zijn opgenomen de resterende budgettaire ruimte en de stelposten voor de reservering grote projecten en afwikkelverschillen voorgaande dienstjaren.

1.9 Kosten van overhead

Financiële tabel 1.9 Kosten van overhead

Wat mag het kosten?		(bedragen x € 1.000)
Lasten		2017
960101	Personeel	17.604
960102	Huisvesting en facilitaire zaken	2.238
960103	ICT	2.251
960104	Overige overhead	1.234
Totaal Lasten		23.327
Baten		
960101	Personeel	0
960102	Huisvesting en facilitaire zaken	48
960103	ICT	5
Totaal Baten		53
Saldo Lasten en baten		23.274
Reserves		
Toevoeging reserve		0
Onttrekking reserve		0
Resultaat lasten en baten inclusief reserves		23.274

Inleiding

In dit deel van de begroting worden de provinciale lasten verantwoord die niet rechtstreeks aan één van de programma's in het hiervoor opgenomen programmaplan zijn te koppelen. Dit onderdeel is een nieuwe verplichting in het BBV, waarmee beoogd wordt om Provinciale Staten op een eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van overhead. In de programma's van het programmaplan worden alleen direct toe te rekenen kosten opgenomen.

Vennootschapsbelasting

Daarnaast is voorgeschreven dat inzicht wordt gegeven in het verwachte bedrag aan te betalen Vennootschapsbelasting (Vpb) in 2017. Op basis van een beoordeling van de provinciale activiteiten is geconcludeerd dat Provincie Zeeland voor al haar activiteiten geen fiscale onderneming drijft, dan wel dat er een vrijstelling kan worden toegepast. Dit betekent dat er geen activiteiten plaatsvinden die tot een bedrag voor Vpb zullen leiden. Bij eventuele wijzigingen van activiteiten zal worden beoordeeld of zij tot een Vpb belaste activiteit zullen leiden.

Invulling overhead begroting 2017

Hierna is op hoofdlijnen de uitwerking van overhead voor onze provinciale begroting.

Personeel

Rekening houdend met de notitie overhead is voor het personeelsbestand beoordeeld of er sprake is van directe taken in het primaire proces. Deze verdeling zal ook bij de realisatie in de jaarrekening van de personeelslasten worden gehanteerd over het programmaplan en het overzicht met de kosten van overhead. In de begroting 2017 is voor € 20,7 miljoen aan personeelslasten toegerekend aan het primaire proces en begroot onder de diverse programma's van het programmaplan.

Deze verdeling zal eenmaal per jaar, bij het opstellen van de begroting, worden geactualiseerd, tenzij er tussentijds een zodanig majeure ontwikkeling is die het beeld wezenlijk anders zal laten zijn. Dit zal dan met een begrotingswijziging aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Huisvesting

Huisvesting die wordt gerekend tot de overhead heeft betrekking op kantoorruimten. Dit zijn ruimten voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen provinciale organisatie.

Kantoor- en opslagruimten die behoren tot een specifiek uitvoerende taak worden verantwoord op dat taakveld, bijvoorbeeld de wegensteunpunten, die onder het programma regionale bereikbaarheid zijn opgenomen.

ICT-middelen

Kosten voor hardware en software worden tot overhead gerekend, omdat we als provincie nauwelijks specifieke applicaties hebben voor één specifiek taakveld.

Overige overhead

Hieronder zijn de kosten voor onder meer algemene communicatie, juridische en financiële dienstverlening en overige facilitaire kosten opgenomen.

DEFINITIE OVERHEAD:

- alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces

(notitie overhead, commissie BBV 2016)

UITGANGSPUNTEN:

- Directe kosten zoveel mogelijk direct toerekenen aan de betreffende taakvelden.
- Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product en behoren derhalve tot de overhead. Wanneer deze ondersteunende taken worden uitbesteed, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead.
- Sturende taken vervuld door hiërarchisch leidinggevenden behoren tot de overhead. De bijbehorende loonkosten behoren ondeelbaar tot de overhead.
- De positionering van een functie binnen de organisatie heeft geen invloed op de beoordeling of er sprake is van overhead

(notitie overhead, commissie BBV 2016)

BELEIDSKADER:

- BBV, artikel 8 lid 1c en 1e
- Notitie overhead – commissie BBV, 2016
- Wet op de vennootschapsbelasting

Bijdragen verbonden partijen

De bijdrage(n) die verbonden partijen, zoals Gemeenschappelijke Regelingen (onder meer de GR Zuidwestelijke Delta en de RUD), in rekening brengen, worden verantwoord op het taakveld/de taakvelden waarvoor de verbonden partijen werkzaam zijn. Dat sluit aan bij het gewijzigde BBV waarbij de beleidsdoelstellingen van verbonden partijen voortaan bij de programma's moeten worden opgenomen waarvoor een verbonden partij actief is.

2. Paragrafen

2.1 Provinciale heffingen

Uit provinciale heffingen ontstaan inkomsten die worden betaald door inwoners en het bedrijfsleven aan Provincie Zeeland. Met de heffingen creëren wij de mogelijkheid, aanvullend op onder meer de uitkering uit het provinciefonds, om collectieve voorzieningen te dekken. In deze paragraaf gaan we in op het onderliggende beleid voor de verschillende heffingen en geven wij inzicht in de berekening van de tarieven van heffingen.

Beleid

Wij gaan bij heffingen zo veel mogelijk uit van het profijtbeginsel. Dit beginsel is gebaseerd op de gedachte dat inwoners en bedrijven bijdragen in de kosten van de door de overheid voortgebrachte voorzieningen naar de mate van het profijt dat zij van die voorzieningen hebben. Het profijtbeginsel manifesteert zich sterker bij heffingen dan bij belastingen; burgers of bedrijven betalen aan Provincie Zeeland naar de mate van het profijt dat ze van een bepaalde overheidsvoorziening of dienst hebben. Provincie Zeeland kent geen kwijtscheldingsbeleid voor provinciale heffingen.

Wijzigingen t.o.v. beleid 2016

Ten opzichte van 2016 zijn er geen beleidswijzigingen met betrekking tot de heffingen.

Heffingen provincie

We heffen jaarlijks de volgende lokale heffingen:

- Belastingen
- Heffingen
- Retributies

Belastingen

Opcenten motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting (MRB) wordt geheven over het bezit van een auto en niet over het gebruik. De heffing en inning van de MRB, waarin de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de belastingdienst. Bovenop de MRB betalen houders van personenauto's en motoren 'provinciale opcenten'. De provincies stellen zelf hun opcenten tarief vast, tot een wettelijk bepaald maximum.

Het tarief voor 2017 is gelijk aan het tarief van 2016: 82,3 opcenten. Het landelijk gemiddelde tarief voor 2017 is 80,6. In 2017 mag maximaal 111 opcenten geheven worden.

Heffingen

Algemene uitgangspunten

Het uitgangspunt is dat de opbrengsten van zowel heffingen als retributies niet hoger mogen zijn dan de lasten die betrekking hebben op de activiteiten. Tot de lasten worden gerekend alle materiële kosten en de salarislasten inclusief overhead die betrekking hebben op de heffing. Iedere 4 jaar wordt het tarief verhoogd voor inflatie. Als blijkt dat het in rekening te brengen tarief ver beneden de kostprijs ligt, wordt een grotere stijging doorgevoerd dan de inflatiecorrectie.

Grondwaterheffing

Onder de naam 'grondwaterheffing' wordt een directe provinciale heffing geheven voor het onttrekken van grondwater. De opbrengst van deze heffing wordt gebruikt om de kosten die we hiervoor maken te dekken. Het betreft specifieke kosten van het voorkomen

LOKALE LASTENDRUK:

- Tarief opcenten MRB = 82,3
- Landelijk gemiddelde tarief MRB = 80,6
- Maximale tarief opcenten MRB = 111
- Maximaal kostendekkende tarieven voor heffingen en retributies

GERAAMDE OPBRENGSTEN 2017:

Bedragen x € 1 miljoen

- € 38,64 Opcenten motorrijtuigenbelasting
- € 0,18 Grondwaterheffing
- € 0,09 Leges

Deze bedragen zijn opgenomen in de ramingen in het overzicht algemene dekkingsmiddelen.

BELEIDSKADER:

- Financiële verordening Provincie Zeeland
- Grondwaterheffingsverordening 2010
- Legesverordening Zeeland 2007

en tegengaan van de nadelige gevolgen van onttrekkingen en infiltraties en van onderzoeken in relatie tot het grondwaterbeleid. De provinciale grondwaterheffingen worden door de provincies geheven op grond van de Grondwaterwet en de provinciale grondwaterheffingsverordening 2010.

Verhouding geraamde opbrengsten – geraamde kosten?

In de meerjarenraming staat een structurele inkomst van € 180.000 geraamd. De opbrengst bestaat voor een groot deel uit inkomsten waarbij de onttrekking permanent is. Daarnaast is er jaarlijks opbrengst van de grondwaterheffing waarbij de onttrekking van het grondwater incidenteel is.

De materiële kosten van de grondwaterheffing zijn geraamd op structureel € 150.000 per jaar. Dit betreft kosten voor afdracht aan het IPO collectief (€ 25.000), onderhoud grondwatermeetnet en databeheer (€ 25.000) en diverse projecten voor grondwateronderzoek- en ontwikkelkosten (€ 100.000). Omdat de kosten van de grondwaterheffing ook gemaakt worden binnen de personeelslasten die niet direct toegerekend worden aan de lasten met betrekking tot grondwaterheffing zijn de lasten moeilijker inzichtelijk te maken dan de baten.

De beste benadering om inzicht te krijgen in de lasten is door inzicht

te krijgen in het aantal fte. dat belast is met de werkzaamheden aan betreffende leges en tegen welk uurtarief (afhankelijk van inschaling) inclusief overheadkosten.

De loonkosten bedragen € 72.000 per jaar en de overheadkosten € 36.000. Een overzicht van de mate van kostendeckendheid is opgenomen in onderstaand overzicht.

Retributies

Leges

Provincie Zeeland legt voor diverse diensten leges op. Leges zijn vergoedingen voor kosten die de overheid maakt voor de dienstverlening aan burgers en bedrijven. In de legesverordening Zeeland 2007 zijn de belastbare feiten en tarieven opgenomen. We actualiseren de legesverordening en tarieventabel elke vier jaar. Indien hier aanleiding toe is, vindt tussentijds een aanpassing van de legesverordening plaats.

Verhouding geraamde opbrengsten – geraamde kosten?

De opbrengsten van leges zijn structureel geraamd op € 85.000 per jaar. De verdeling van de opbrengsten is als volgt:

Sector verkeer en vervoer € 31.200, Sector milieubeheer € 13.800 en sector Omgevingsvergunning € 40.000.

Omdat de kosten van de leges met name gemaakt worden binnen de personeelslasten en niet direct toegerekend worden aan de diverse legesactiviteiten zijn de lasten moeilijker inzichtelijk te maken dan de baten. De baten worden wel rechtstreeks op de leges activiteiten geboekt. De beste benadering om inzicht te krijgen in de lasten is door inzicht te krijgen in het aantal fte. dat belast is met de werkzaamheden aan betreffende leges en tegen welk uurtarief (afhankelijk van inschaling) inclusief overheadkosten. De loonkosten bedragen € 99.300 en de overheadkosten € 43.300. Een overzicht van de mate van kostendeckendheid is opgenomen in tabel 1.

Tabel 1 Berekening kostendekkendheid Grondwaterheffing en Leges (bedragen in €)

	Grondwaterheffing		Leges verkeer en vervoer	Leges milieubeheer	Leges omgevingsvergunning	Totaal leges	
Kosten taakveld	222.000		21.300	38.000	40.000	99.300	
Inkomsten taakveld	0		0	0	0	0	
Netto kosten taakveld	222.000		21.300	38.000	40.000	99.300	
Toe te rekenen kosten: Overhead	36.000		10.600	19.000	13.700	43.300	
Totale kosten	258.000	100%	31.900	57.000	53.700	142.600	100%
Opbrengst heffingen	180.000	70%	31.200	13.800	40.000	85.000	60%

SLUIPEN
IS NIET
MEER NODIG

WWW.TEKSTWAGEN.NL T90

05-WL-KG

PETERS
MACH

2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding en uitgangspunten

In deze paragraaf worden de risico's in beeld gebracht en gerelateerd aan de beschikbare risicobuffer. Risicomanagement is een belangrijk middel om onze doelen te bereiken. Hierbij worden risico's goed in kaart gebracht, beheersmaatregelen genomen en bij de uitvoering vinger aan de pols gehouden. Beheersmaatregelen zijn o.a. aanpassen van werkprocessen, wegnemen van de oorzaak, treffen van een voorziening of het afsluiten van een verzekering.

De bestuurlijke kaders voor risicomanagement zijn de risicobereidheid, de onderdelen van de risicobuffer, de gewenste omvang van de risicobuffer en het niveau van verantwoording.

De risico's zijn geïnventariseerd op projecten en op afdelingen. De berekende ratio weerstandsvermogen is gebaseerd op de methode zoals opgenomen in het risicomanagementbeleid 'riskeer, beheers en realiseer meer' dat in samenwerking met het bureau NAR (Nederlandse Adviesbureau voor Risicomanagement) is opgesteld.

Beleid

De basis voor het risicomanagementbeleid 'riskeer, beheers en realiseer meer' zijn de volgende door Provinciale Staten vastgestelde kaders.

Risicobereidheid:

Op basis van de risicosimulatie wordt berekend welk bedrag nodig is om de geïdentificeerde risico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt gerekend met een zekerheidspercentage. Hoe hoger het zekerheidspercentage hoe hoger de berekende risicobuffer zal zijn. Het te hanteren zekerheidspercentage geeft de mate van risicobereidheid aan. De provincie hanteert een zekerheidspercentage van 95% voor 2017 en 2018, vanaf 2019 geldt een zekerheidspercentage van 90%.

Onderdelen van de risicobuffer:

We rekenen de volgende componenten tot de beschikbare risicobuffer:

- Algemene reserve
- Vrij aanwendbare bestemmingsreserves
- Vrije belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting
- Vrije ruimte meerjarenbegroting

Gewenste omvang van de risicobuffer:

De gewenste omvang van de minimaal aan te houden risicobuffer is uitgedrukt als ratio weerstandsvermogen van gelijk aan of groter dan 1,5.

Niveau van verantwoording:

Om grote risico's van kleine te onderscheiden wordt gewerkt met een grensbedrag. Er wordt verantwoording afgelegd over risico's met een maximale financiële impact (worst case) van € 200.000 of groter.

Wijzigingen ten opzichte van 2016

Een aantal wijzigingen is doorgevoerd ten opzichte van 2016:

- Op basis van het coalitieakkoord wordt de gewenste risicobuffer niet langer uitgedrukt in een bedrag (€ 25 miljoen ondergrens Algemene reserve) maar in een norm van 1,5 voor de ratio weerstandsvermogen. De ratio weerstandsvermogen wordt berekend door de beschikbare risicobuffer te delen door de benodigde risicobuffer.

KERNPUNTEN:

- Ratio weerstandsvermogen is berekend op 2,8 en gewaardeerd als uitstekend
- Benodigde risicobuffer is € 17,4 mln
- Beschikbare risicobuffer is € 47,9 mln

RISICO'S:

- Thermphos
- Sloeweg
- Perkpolder
- Tractaatweg
- Waterdunen
- Garantstellingen
- Meldpunt datalekken
- Faunafonds
- Controle op POP-2
- Wijziging licentiestructuur
- Terugbetaling van Europese gelden
- Onvoldoende compensatie vervoerders

BELEIDSKADER:

- Risicomanagementbeleid riskeer, beheers en realiseer meer
- Ratio weerstandsvermogen is ten minste 1,5
- Zekerheidspercentage is 95% in 2017 en 2018, vanaf 2019 90%
- Risicobuffer is de Algemene Reserve, de vrij aanwendbare bestemmingsreserves, de vrije belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting en de vrije ruimte meerjarenraming
- Risico's van € 200.000 of meer

- Het zekerheidspercentage van de risicobereidheid is verlaagd van 99% naar 95% voor 2017 en 2018, vanaf 2019 geldt een zekerheidspercentage van 90%.
- In afwijking tot voorgaande jaren worden stille reserves niet meer gerekend tot de risicobuffer omdat het onzeker is wanneer en in welke omvang deze meeropbrengsten beschikbaar komen.
- Conform de voorschriften van het BBV zijn kengetallen opgenomen in deze paragraaf.

Risico's

Ten behoeve van het risicoprofiel wordt halfjaarlijks bij de begroting en jaarrekening een risico-inventarisatie gehouden. De opsomming in het kader risico's zijn meegenomen bij de berekening van de ratio weerstandsvermogen. Op basis van de risicosimulatie blijkt dat de mate van invloed op de omvang van de weerstandscapaciteit voor de risico's verbonden aan Thermphos, Sloeweg, Perkpolder en Tractaatweg het grootst zijn. Deze 5 risico's hebben afzonderlijk een aandeel van groter dan 10% van het totale risicoprofiel en gezamenlijk

een invloed van meer dan 85% van het totale risicoprofiel. Hierna worden ze toegelicht. Naast deze 4 risico's wordt het risico met betrekking tot Waterdunen ook toegelicht.

Thermphos

De provincie heeft zich garant gesteld voor de meerkosten voor het veiligstellen van het Thermphos terrein en voor de kosten van begeleiding en toezicht van de sanering tot einde fase veiligstellen. Na de fase van veiligstellen draagt de provincie geen verantwoordelijkheid voor verder te maken kosten.

Door de aanwending van de post voor onvoorzien en de bijdrage van het Ministerie van I&M van zijn de beheerskosten tot en met oktober 2016 gedekt. Het risico dat door vertraging de beheerskosten langer doorlopen dan gepland, is in de benodigde risicobuffer betrokken.

Sloeweg

Provinciale Staten hebben in 2015 besloten om fase 1 van het project N62 Sloeweg in aangepaste vorm uit te voeren. Het voorstel aan Provinciale Staten voor fase 2 (aansluiting Sloeweg – Bernhardweg) is in voorbereiding. Het krediet voor de uitvoering van fase 1 van het project N62 Sloeweg bedraagt € 76,5 miljoen. Een onderdeel daarin is een eventuele bijdrage van € 5 miljoen door het Ministerie van Infrastructuur & Milieu. Deze bijdrage is medio 2015 schriftelijk bij het Ministerie aangevraagd. Er is echter nog onzekerheid over het daadwerkelijk ontvangen van deze bijdrage. Hierover komt pas duidelijkheid nadat het besluit over de aansluiting Sloeweg-Bernhardweg is genomen. Het risico dat de bijdrage niet wordt verstrekt is hier gewaardeerd.

Perkpolder

De gemeente Hulst en de Provincie Zeeland zijn aandeelhouders in de grondexploitatie maatschappij Perkpolder Beheer B.V. Huidige stand van dit project is dat een contract gesloten is met een ontwikkelaar voor de ontwikkeling van de westelijke Perkpolder, een intentieovereenkomst gesloten is met een ontwikkelaar voor de

ontwikkeling van het veerplein en de jachthaven. De ophoging van het veerplein, aanpassing van de N689 en aanleg van de buitendijkse natuur zijn uitgevoerd. De Provincie Zeeland staat samen met de gemeente Hulst garant voor de door Perkpolder Beheer B.V. bij de BNG aangegane lening/ kredietfaciliteit. Het risico dat de BNG de garantstelling aanspreekt, is hier gewaardeerd.

Tractaatweg

De verbreding van de Tractaatweg (N62) heeft als doelstelling: verbeteren capaciteit, bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Voor de voorbereiding en (begeleiding van de) uitvoering is de Tractaatweg B.V. opgericht en is een krediet van € 60 miljoen beschikbaar gesteld. GS hebben in maart 2016 besloten om optioneel ook het onderhoud van het project meerjarig (tot 2033) mee aan te besteden. Het beschikbare budget voor onderhoud van € 8,2 miljoen is daarmee ook beschikbaar gesteld. Eind 2015 zijn de raming voor het project en het risicodossier geactualiseerd, deze raming ligt € 3 tot € 4 miljoen hoger dan het beschikbare budget van € 68,2 miljoen. Het risico dat de kosten hoger uitvallen dan de raming is in de benodigde risicobuffer betrokken.

Waterdunen

Waterdunen betreft de gebiedsontwikkeling van ruim 350 ha ten westen van Breskens. In dit project werkt de provincie samen met vier andere partijen: Molecaten, gemeente Sluis, waterschap Scheldestromen en Het Zeeuws Landschap. Kustversterking gaat hier gepaard met hoogwaardige verblijfsrecreatie en natuur- en landschapsontwikkeling. Uit onderzoek van het projectteam blijkt dat een aantal risico's betrekking heeft op de beheerfase van Waterdunen. Dit is de fase na de geplande afronding van het project per 1-8-2018. Het betreft onder andere de risico's van verzilting van het gebied, late oplevering door Molecaten en het vollopen van de zandvang. In het statenvoorstel, waarin oplossingen voor de knelpunten van het project Waterdunen worden voorgelegd, wordt gevraagd om deze risico's te betrekken bij de berekening van het provinciale weerstandsvermogen. Daarmee worden de risico's voor het beheer

Begroting 2017				
Risico	kans	best case	Impact most likely	worst case
Thermphos: budgetoverschrijding	50%	1.400.000	nb	10.000.000
Sloeweg	50%	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Grondexploitatie Perkpolder	40%	2.600.000	2.600.000	5.760.000
Tractaatweg: budgetoverschrijding	50%	0	nb	4.000.000
Garantstellingen	5%	2.680.000	2.680.000	2.680.000
Meldplicht datalekken	20%	0	nb	820.000
Tekort in Faunafonds	33%	0	200.000	500.000
Controle op POP-2	15%	0	nb	500.000
Wijziging licentiestructuur	30%	0	nb	200.000
Terugbetalen van Europese gelden	15%	0	0	310.000
Onvoldoende compensatie vervoerders	5%	0	0	400.000

n.b., niet bekend, is niet te maken inschatting

best case: meest gunstige impact in euro's van het risico als het zich voordoet. • **most likely:** meest waarschijnlijke impact in euro's van het risico als het zich voordoet
worst case: grootst mogelijke impact in euro's van het risico als het zich voordoet.

van Waterdunen niet meer gerekend tot het project. Dit draagt bij aan een afgebakende scope, planning en risicoprofiel voor het project Waterdunen. De behandeling van het statenvoorstel is voorzien

op 4 november 2016. De besluitvorming van Provinciale Staten op 4 november kan daarom van invloed zijn op de in deze paragraaf gepresenteerde gegevens.

Het risico voor de beheersfase van Waterdunen bestaat uit een bundel van meerdere risico's met verschillende kansen. Deze risico's zijn allemaal afzonderlijk meegenomen in de simulatie en de berekening van de benodigde risicobuffer. Voor de bundel van risico's is niet één gezamenlijke risicokaart opgesteld met kans, best case, most likely en worst case waardoor we het risico niet hebben opgenomen in het bovenstaande overzicht met de kans en impact per risico.

Benodigde risicobuffer

Risico's worden gekwantificeerd op basis van de financiële impact en de kans van het risico. Per risico wordt allereerst de kans van optreden bepaald. Vervolgens wordt de financiële impact bepaald indien het risico zich zou voordoen.

Op basis van de risicogegevens wordt door middel van een risicosimulatie de benodigde risicobuffer berekend. Dit is de buffer die nodig is om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen. Deze berekening vindt plaats door middel van risicosimulatie. Deze simulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag in de "worst case" ongewenst en onnodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Bij de berekening van de risicosimulatie gaan we, ten behoeve van de begroting 2017, uit van een zekerheidspercentage van 95%. Uit de risicosimulatie volgt dat met 95% zekerheid kan worden gesteld dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 17,4 miljoen.

Beschikbare risicobuffer

De beschikbare risicobuffer bestaat uit het geheel aan middelen dat beschikbaar is om de risico's in financiële zin af te dekken.

	(bedragen x € 1 miljoen)
Algemene reserve per 1-1-2017	23,7
Vrij aanwendbare bestemmingsreserve	5,4
Vrije belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting	13,5
Vrije ruimte meerjarenbegroting	5,3
Totale beschikbare risicobuffer	47,9

De algemene reserve is doorgaans de primaire risicobuffer, omdat deze direct is in te zetten. Het betreft wel incidentele middelen.

Bestemmingsreserves kunnen gebruikt worden als risicobuffer voor het deel waarvoor nog geen harde verplichtingen zijn aangegaan. Voor dit deel is dan een besluit nodig om de bestemming te wijzigen. Het aanwenden van deze reserves voor het dekken van financiële schade doen we daarom pas als de nood hoog is. In de beschikbare risicobuffer is meegenomen de reserve incidentele doelstellingen per 1-1-2017 € 5,3 miljoen.

De onbenutte belastingcapaciteit van de motorrijtuigenbelasting is het verschil tussen de geraamde realisatie 2017 en maximaal te heffen opcenten in 2017. Omdat de opcenten alleen op 1 januari in enig jaar verhoogd kunnen worden is de vrije belastingcapaciteit niet direct beschikbaar als risicobuffer. De vrije belastingcapaciteit is het meest geschikt voor de dekking van structurele risico's.

De vrije ruimte meerjarenbegroting betreft de meerjarige budgettaire ruimte. Deze middelen zijn nog niet bestemd en maken deel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Ratio weerstandsvermogen

Het streven is een ratio van het weerstandsvermogen van minimaal 1,5 vallend in de klasse ruim voldoende. Op basis van deze ratio kan worden bepaald of het weerstandsvermogen van de provincie toereikend is bij het huidige risicoprofiel. De berekende ratio weerstandsvermogen is:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare risicobuffer} \quad \text{€ 47,9 mln.}}{\text{Benodigde risicobuffer} \quad \text{€ 17,4 mln.}} = 2,8$$

Op basis van de weerstandsnorm valt het weerstandsvermogen in de klasse uitstekend. De berekende ratio betreft een momentopname. Hoewel de ratio op dit moment uitstekend is blijkt uit de ontwikkeling van de beschikbare risicobuffer en dan vooral de algemene reserve dat de spanning tussen de beschikbare en benodigde risicobuffer door de jaren heen is toegenomen en in de nabije toekomst waarschijnlijk de nodige aandacht blijft vergen.

Kengetallen

Het BBV schrijft voor dat in deze paragraaf financiële kengetallen opgenomen moeten worden. Deze kengetallen geven meer inzicht in de (financiële) ruimte om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen ofwel ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid. In hun samenhang zeggen de kengetallen hoe de provincie er financieel gezien voor staat, zeker als de ontwikkeling van de kengetallen over een aantal jaren wordt gevolgd.

Kengetallen	Realiteit 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto schuldquote	45,7%	70,0%	76,6%	88,6%	84,3%	81,8%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	5,3%	20,9%	23,8%	28,6%	21,8%	16,1%
Solvabiliteitsratio	32,8%	29,6%	29,5%	29,1%	32,0%	33,8%
Structurele exploitatieruimte	10,4%	1,7%	2,7%	3,3%	7,3%	7,4%
Grondexploitatie	5,6%	6,9%	5,5%	2,6%	1,9%	2,0%
Belastingcapaciteit (x € 1miljoen)	15,1	13,5	13,5	13,7	13,9	14,1

Korte toelichting op de kengetallen en de uitkomsten voor Zeeland

Netto schuldquote	Dit kengetal geeft een indicatie van de druk van schuldenlast (rente / aflossing) op de eigen middelen. De quote wordt berekend door de netto schuld te delen door het totaal aan jaarlijkse baten. De gecorrigeerde schuldquote wordt vervolgens berekend door ook rekening te houden met aan derden verstrekte leningen. Als de netto schuld groter is dan 130% van de inkomsten, is er sprake van een erg hoge schuld. Een netto schuld die minimaal 100% van de inkomsten is wordt als hoog gezien. Voor een genuanceerd beeld zijn ook de voorraad bouwgronden en de voorraad uitgeleende gelden relevant. Zo ligt bij een zeer grote portefeuille uitgeleend geld de grens voor een te hoge schuld hoger. De netto schuldquote stijgt sterk ten opzichte van 2015 maar blijft onder de 100%. De stijging wordt niet zozeer veroorzaakt door een toename van de schuldenlast maar een daling van de geraamde baten ten opzichte van 2015. De netto schuldquote van overige provincies is veelal negatief. Dat wil zeggen dat daar een overschot aan middelen is.
Solvabiliteit	Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Hiertoe wordt de omvang van het eigen vermogen gerelateerd aan de totale omvang van het vermogen (dus het eigen en het vreemde vermogen). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe gezonder. Een solvabiliteitsratio van 25% - 40% wordt als gezond gezien. Zeeland valt binnen deze range. De solvabiliteitsratio van overige provincies is veelal hoger vanwege hogere eigen vermogens ten opzichte van het balanstotaal, percentages van rond de 70% - 80% zijn geen uitzondering.
Structurele exploitatieruimte	Dit kengetal geeft weer hoeveel structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen, ook als bijvoorbeeld de baten afnemen of lasten in de toekomst gaan toenemen. De ruimte wordt berekend door het structurele saldo (verschil tussen structurele baten en lasten) te delen door het totaal aan jaarlijkse baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Dit is voor alle gepresenteerde jaren het geval.
Grondexploitatie	Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie is (de totale waarde van de gronden in eigendom bij de provincie) in relatie tot het totaal aan jaarlijkse baten. De provincie kan namelijk risico's lopen inzake de waardeontwikkeling van gronden die op de balans staan.
Belastingcapaciteit	Met het vaststellen van het opcenten tarief bepalen PS hoeveel extra ruimte er is om eigen laste te dragen. Met het kengetal wordt het provinciale tarief gerelateerd aan het gemiddelde tarief van alle provincies tezamen. Dat is wat ander dan de feitelijke onbenutte belastingcapaciteit. Dit is namelijk het verschil tussen het tarief dat de provincie Zeeland heft en het door het Rijk wettelijk bepaalde maximum. Zeeland heft 82,3 opcenten in 2017 en zit ongeveer op het landelijk gemiddelde.

Suis Vissigen

2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op het beheer en onderhoud van provinciale kapitaalgoederen. Het gaat daarbij om de eigendommen van de provincie met een meerjarig nut, maar ook beheerkosten voor onze provincie (infrastructuur en gebouwen). Deze onderdelen lopen door de gehele begroting heen en zijn veelal financieel omvangrijk. We gaan hierbij in op het beleid ten aanzien van het onderhoudsniveau, de huidige onderhoudsstaat en de onderhoudsplannen (investeringen, groot onderhoud en dagelijks onderhoud). Tevens worden de geraamde kosten voor de kapitaalgoederen aangegeven.

Bovengenoemde onderdelen worden voor de volgende kapitaalgoederen hierna uiteengezet: (vaar)wegen, vaartuigen-materieel (incl. auto's) en gebouwen. Riolering is een onderdeel dat niet van toepassing is.

We werken aan de invoering van Asset management. De komende jaren zal daardoor het onderhoud aan wegen en vaarwegen doelmatiger kunnen worden georganiseerd.

Infrastructurele zaken

Wegen en vaarwegen

Dit betreffen de provinciale (vaar)wegen met bijbehorende bruggen, sluizen en groenonderhoud.

Tijdens de Zerobased exercitie die aan de basis ligt van deze begroting is het kwaliteitsniveau R- vastgesteld als het gewenste kwaliteitsniveau voor wegen conform de normkostensystematiek van het CROW. De vertaling naar een bijbehorend beleidskader moet echter nog gemaakt worden. Dit zal worden meegenomen in het in 2017 op te stellen Strategisch Assetmanagement Plan (SAMP). De benodigde middelen voor het uitvoeren van het jaarlijks en niet-jaarlijks onderhoud van de wegen op het niveau van R- zijn vastgelegd in de huidige meerjarenbegroting. Zie tabel 1.

Voor de droge kunstwerken is in 2015 een conditiemeting conform de NEN 2767 toegepast. Hieruit is gebleken dat er op de middellange termijn onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de droge kunstwerken aan het kwaliteitsniveau te laten voldoen.

Dit zal in 2017 nader onderbouwd worden. Vooruitlopend daarop zijn in de voorjaarsnota 2016 al extra middelen (€ 500.000 tot 2020) beschikbaar gesteld om de meest urgente maatregelen te kunnen uitvoeren.

Tabel 1

Bedragen in €	2017	2018	2019	2020
Totaal regulier onderhoud infra droog (incl. groen)	6.918.067	6.310.067	6.410.167	5.889.567
Totaal regulier onderhoud infra nat	1.236.200	1.313.900	1.236.300	1.257.800
Totaal dotatie voorziening groot onderhoud en geplande uitgaven	1.349.800	4.219.000	2.417.300	1.220.000
Totaal vervangingsinvesteringen infra	-	-	-	500.000

SPEERPUNTEN:

- Sober en doelmatig onderhoudsniveau: CROW R- en NEN 2767-4 niveau 5 (aanneمة dat niveau 5 gelijk is aan R-)
- Geen achterstallig onderhoud
- Groot onderhoud via voorziening groot onderhoud. Vooralsnog alleen voor het onderdeel kunstwerken nat.
- Invoeren Asset management

ACTIES:

- Opstellen Strategisch Assetmanagement Plan
- Onderhoud / vervanging kunstwerken
- Onderhoud / vervanging verhardingen
- Volledigheid en actualiteit integraal beheersysteem
- Monumentaal pand Abdijcomplex
- Aanpassingen in het kader van flexibel werken

BELEIDSKADER:

- Kwaliteitsvisie Infrastructuur 2006
- Integraal Beheerplan Provinciale Infrastructuur 2010

In 2017 wordt er voor groot onderhoud een voorziening groot onderhoud infrastructuur gecreëerd. Basis hiervoor zijn meerjarige onderhoudsplannen (periode van 10 jaar) zoals die in het integraal beheersysteem vastgelegd worden. Omdat niet voor alle infrastructuur al actuele meerjarige onderhoudsplannen aanwezig zijn, wordt in deze voorziening vooralsnog alleen het groot onderhoud op het gebied van natte kunstwerken opgenomen. Voor het opstellen van de begroting 2018 zal de voorziening ook uitgebreid zijn met het groot onderhoud voor de overige objecten zoals bijvoorbeeld verhardingen, droge kunstwerken, verkeersregelinstantaties enz.

Vaartuigen en voertuigen

Dit betreft de vaartuigen, inclusief SWATH met aanlandingsvoorzieningen en buitendienstauto's.

In 2004 zijn de twee SWATH-schepen, de aanlandingsvoorzieningen en de terminals voor het fietsvoetveer gekocht en in gebruik genomen en verhuurt ze aan de exploitant van het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens, de Westerschelde Ferry B.V. De aanlandingsvoorziening, gebouwen en terreinen zijn eigendom van de Provincie. Voor zowel de schepen als de aanlandingsvoorzieningen is de Provincie verantwoordelijk voor het onderhoud.

Voor het onderhoud van de Zeelandbrug en het Kanaal door Walcheren heeft de Provincie de drie vaartuigen (Roggenplaat, Koolmees en Buizer) in eigendom. Daarnaast heeft de Provincie 48 dienstauto's in eigendom en overig materieel waaronder actiewagens. Het onderhoud aan de aanlandingsvoorzieningen, terminals fietsvoetveer, voertuigen, vaartuigen en materieel is opgenomen in de meerjarenbegroting op basis van de inschattingen uit voorgaande jaren. Ook hier geldt dat nog niet voor alles actuele meerjarige onderhoudsplannen beschikbaar zijn. Deze komen in de loop van 2016/2017 gereed. Voor het fietsvoetveer zijn de onderhoudsplannen wel gereed. Deze maken deel uit van de voorziening groot onderhoud. Zie tabel 2.

Provinciale gebouwen

Bedrijfsgebouwen infrastructuur

De bedrijfsgebouwen infrastructuur zijn de wegsteunpunten en de bedieningsgebouwen voor het Kanaal door Walcheren en de Zeelandbrug. Het onderhoud aan de gebouwen wordt verricht op basis van inspectie door eigen technisch personeel. Het beheer en onderhoud aan deze gebouwen wordt gereguleerd in een meerjarig Beheerplan (BOS).

In 2017 wordt de laatste schakel in het uitvoeringsprogramma Beleidsvisie steunpunten, de nieuwbouw van steunpunt 's-Heer Arendskerke, gestart waarna het aantal steunpunten van achttien naar dertien zal zijn teruggebracht.

Voor het meerjarig groot onderhoud wordt in 2017 een aparte voorziening groot onderhoud gevormd, op basis van een geactualiseerde 10-jarige meerjarenplanning onderhoud provinciale gebouwen. In de huidige meerjarenbegroting zijn de volgende bedragen opgenomen voor het regulier en groot onderhoud van deze panden. Zie tabel 3.

Tabel 2

Bedragen in €	2017	2018	2019	2020
Totaal regulier onderhoud Fastferry	1.044.700	713.600	894.200	711.800
Totaal dotatie voorziening groot onderhoud (deel Fastferry)	30.000	-	-	-
Totaal regulier onderhoud Materieel/voertuigen/vaartuigen	779.700	779.700	779.700	779.700

Tabel 3

Bedragen in €	2017	2018	2019	2020
Totaal onderhoud bedrijfsgebouwen (programma 5 regionale bereikbaarheid)	238.259	238.259	238.259	238.259

Kantoorgebouwen, waaronder Provinciehuis

De provinciale kantoorgebouwen betreffen het Abdijcomplex, inclusief het deel van het Zeeuws Museum, het pand Schuytvlot (huisvesting SCEZ) en het pand Achter de Houttuinen in Middelburg. Het beheer en onderhoud aan deze gebouwen wordt gereguleerd in een meerjarig Beheerplan (BOS). Het onderhoud is opgebouwd uit bouwkundig onderhoud en installatietechnisch onderhoud.

Installatietechnisch onderhoud

- Installatietechnisch onderhoud is gebaseerd op de NEN 2767 (conditiemeting voor bouw- en installatiedelen).

- De inventarisatie en inspectie is uitgevoerd door een externe partij en is ook gebruikt voor de aanbesteding van het installatietechnisch onderhoud.
- De planning van dit onderhoud is waar nodig aangepast aan de planning van investeringen in de gebouwen en bouwkundige renovaties zodat deze werkzaamheden gelijktijdig uitgevoerd worden.

Bouwkundig onderhoud

- Planning bouwkundig onderhoud is gebaseerd op de inspectierapporten van de Monumentenwacht. Deze inspecties worden tweejaarlijks uitgevoerd. Het onderhoud wat geclassificeerd wordt als slecht (herstellen binnen 0-1 jaar) en matig (herstellen binnen 1-3 jaar) wordt opgenomen in de meerjarenraming
- Ook grotere renovaties van gebouwen, waarbij geen bouwkundige aanpassingen aan het gebouw worden uitgevoerd, zijn hierin opgenomen.

Voor het meerjarig groot onderhoud wordt in 2017 een aparte voorziening groot onderhoud gevormd, op basis van een geactualiseerde 10-jarige meerjarenplanning onderhoud provinciale gebouwen. In de huidige meerjarenbegroting zijn de volgende bedragen opgenomen voor het regulier en groot onderhoud van deze panden. Zie tabel 4.

De rapporten van de Monumentenwacht zijn gebruikt voor de aanvraag van de BRIM subsidie. Dit is een rijkssubsidie voor bouwkundig onderhoud aan monumentale panden. Wanneer deze subsidie wordt toegekend kan maximaal 50% van de geraamde bedragen gesubsidieerd. In afwachting van definitieve toekenning zijn hiervoor nog geen bedragen in de (meerjaren) begroting verwerkt.

Grote investeringen in onze panden in het kader van bijvoorbeeld flexibel werken zijn nog onvoldoende uitgewerkt en daarom nog niet financieel vertaald in de begroting. Zoals ook in de paragraaf bedrijfsvoering is aangegeven zullen deze via businesscases nader worden uitgewerkt.

Tabel 4

Bedragen in €	2017	2018	2019	2020
Totaal onderhoud ZM/SCEZ (programma 7 culturele infrastructuur)	199.374	199.374	199.374	199.374
Totaal onderhoud (programma overhead)	737.199	737.199	737.199	737.199

2.4 Financiering

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de uitvoering van de financieringsfunctie door Provincie Zeeland. Financiering houdt voor de Provincie in dat er voldoende liquide middelen in kas zijn om aan alle financiële verplichtingen te voldoen. Hiervoor worden kortlopende leningen aangetrokken waarbij het renterisico is afgedekt met een renteSWAP (voor uitleg zie Financieringsbehoefte). Daarnaast geven wij inzicht in de financieringsbehoefte, rentelasten, het renteresultaat en de rentoerekening.

Beleid

Naast de provinciale kaders gelden de wettelijke kaders die zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido);
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO);
- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV);

In deze kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verstrekken van leningen en garanties of afgeven van waarborgen uit hoofde van de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. In de ministeriële regeling staat wat minimaal onder prudente uitzettingen en een prudent gebruik van derivaten moet worden verstaan. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico).

De doelstellingen bij het uitvoeren van het treasurybeleid zijn vastgelegd in het Besluit Financieringsstatuut. De belangrijkste doelstellingen zijn:

- Zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen;
- Beheersen van financiële risico's;
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Wijzigingen ten opzichte van beleid 2016

Er zijn geen wijzigingen met betrekking tot financiering ten opzichte van het beleid van 2016.

Schatkistbankieren

Vanaf 2013 is de Wet verplicht Schatkistbankieren ingesteld. Dat houdt in dat de Provincie al haar overtollige liquide middelen moet aanhouden bij het Ministerie van Financiën. Dit kan in de vorm van een rekening courant of het plaatsen van (meerjarige) deposito's. Onder voorwaarden mogen er ook leningen verstrekt worden aan medeoverheden, het zogenaamde onderling uitlenen. Omdat de Provincie in een meerjarige leensituatie verkeert heeft het verplicht schatkistbankieren geen financieel effect. Er kan overigens niet geleend worden bij de schatkist.

Risicobeheer vlottende schuld

De zogeheten 'kasgeldlimiet' stelt een grens aan de korte financiering (7% van het begrotingstotaal). Dit betekent dat we investeringen tot deze kasgeldlimiet mogen financieren met kort geld (looptijd tot 1 jaar), waardoor het renterisico van korte financiering beperkt wordt.

SPEERPUNTEN:

- Zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen
- Beheersen van financiële risico's
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities

KENGETALLEN 2017:

- Kasgeldlimiet: € 17 miljoen
- Renterisiconorm: € 49 miljoen
- EMU-saldo: - € 4 miljoen (zie ook toelichting financiële positie, onderdeel 3.3)

BELEIDSKADER:

- Besluit Financieringsstatuut 2013 Provincie Zeeland
- Financiële verordening Provincie Zeeland 2017

De maximaal toegestane financiering met kort geld in 2017 bedraagt ongeveer € 17 miljoen (op basis van 7% van € 246 miljoen in 2017). Om onder andere aan de kasgeldlimiet te voldoen, is een swap (zie uitleg bij financieringsbehoefte) afgesloten tot en met 2029.

Risicobeheer vaste schuld, renterisiconorm

Voor de vaste schuld is in de Wet fido ook een norm beschreven, de zogenaamde 'renterisiconorm'. De renterisiconorm is het maximaal toegestane renterisico over langlopende schulden (looptijd > 1 jaar). Een langlopende schuld wordt ook wel vaste schuld genoemd. Het renterisico op deze leningen is afhankelijk van:

- het gedeelte van de vaste schuld waarvoor de geldnemer een wijziging van de rente op basis van de leningsvoorwaarden niet kan beïnvloeden (renteherziening);
- het gedeelte van de portefeuille aan vaste schuld dat in enig jaar geherfinancierd moet worden door het aangaan van nieuwe leningen (herfinanciering).

In de Wet fido, artikel 1 h, wordt de renterisiconorm gedefinieerd als een bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van het begrotingstotaal van het openbare lichaam bij aanvang van het jaar. Voor provincies is dit percentage 20% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal voor 2017 bedraagt € 246 miljoen (totale lasten voor toevoegingen aan reserves). De renterisiconorm voor de Provincie Zeeland bedraagt € 49 miljoen.

Vanaf 2012 is een leenfaciliteit afgesloten in combinatie met een renteproduct (swap) tot en met 2029. Deze swap zorgt ervoor dat de rente is gefixeerd gedurende de gehele looptijd en daarmee wordt voldaan aan de renterisiconorm.

Financieringsbehoefte en rentelasten

Provincie Zeeland is vanaf 2012 in een leensituatie terechtgekomen. Wij hebben in 2009 de aandelen van de Westerscheldetunnel overgenomen met als doel het rendement te gebruiken voor de realisatie van de Sluiskiltunnel. Hiervoor is langdurige financiering benodigd.

De benodigde financiering is aangetrokken in de vorm van een kasgeldfaciliteit bij de BNG en het renterisico is grotendeels afgedekt met een rente-instrument, een zogenaamde renteswap, afgesloten bij de Rabobank. De swap heeft een looptijd tot en met 2029. Door middel van de swap wordt een variabel rentetarief (driemaands Euribor) geruild tegen een vaste rente, waarbij de Provincie de vaste rente betaalt en de variabele rente ontvangt. Wanneer deze rentestromen met elkaar worden verrekend, resteert een structuur waarin we per saldo het vaste tarief van de swap betalen, verhoogd met de opslag op de leenfaciliteit. In feite ontstaat hierdoor een structuur die gelijk is aan een vastrentende lening. Deze swap zorgt er voor dat de rente is gefixeerd gedurende de gehele duur van de geschatte financieringsbehoefte. Deze constructie voldoet aan relevante wet- en regelgeving, waaronder de Wet fido, de Ruddo en het financieringsstatuut.

De BNG heeft de Provincie verplicht minimaal 20% van de faciliteit van € 150 miljoen (€ 30 miljoen) af te nemen tot en met april 2017. Het tarief voor de opgenomen financiering bedraagt het driemaands Euribortarief plus een opslag van 0,7% (70 basispunten). De Provincie kan momenteel veel voordeliger geld aantrekken op de geldmarkt zodat we alleen de minimale afnameverplichting van de faciliteit van de BNG afnemen, de rest van de leenbehoefte trekken we aan op de geldmarkt.

Omdat wij in een structurele leensituatie verkeren, verwachten wij op basis van de meest recente liquiditeitsprognose onderstaande financieringsbehoefte. De te lenen financieringsmiddelen betreft de te verwachten leenbehoefte aan het einde van het jaar, de gemiddelde financieringsbehoefte is het bedrag dat gemiddeld over dat jaar geleend wordt.

Huidige situatie SWAP

Wanneer er sprake is van een 'negatieve' marktwaarde van een financieel product als een SWAP en een deel van een dergelijk product

niet wordt gebruikt, schrijven de verslaggevingsvoorschriften voor dat er voor de negatieve marktwaarde van het ineffektieve deel een voorziening wordt gevormd. Dit wil zeggen dat een hogere hoofdsom middels een rente-instrument is afgedekt dan er daadwerkelijk aan financiering aangetrokken is. De laatst gemeten stand van de voorziening is per 31 december 2015 en bedraagt € 0,1 miljoen en is als zodanig verwerkt in de jaarrekening. Zolang Provincie Zeeland gebruik blijft maken van de swap om het renterisico af te dekken heeft deze negatieve marktwaarde geen invloed. Wanneer de looptijd wordt uitgediend zijn er geen extra kosten.

Volgens de meest recente meerjarige liquiditeitsprognose ontstaat er rond eind 2017 een moment waarop de Provincie aanvullende renteafdekking moet regelen om aan de kasgeldlimiet te voldoen. De kasgeldlimiet schrijft voor dat over maximaal 7% van het begrotingstotaal renterisico gelopen mag worden. De renteafdekking kan op meerdere manieren ingevuld worden zoals het aantrekken van een vaste geldlening (> 1 jaar) of het aanpassen aan de huidige SWAP.

Rentetoe rekening

Om er voor te zorgen dat in de begroting en verantwoording de totale rentelasten en de daar aan gekoppelde financieringsbehoefte inzichtelijk zijn, wordt in artikel 13 BBV voorgeschreven dat de paragraaf financiering voortaan (vanaf de begroting 2018) ook in ieder geval inzicht geeft in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties, en taakvelden wordt toegerekend.

De behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er derhalve toe geleid dat in het wijzigingsbesluit Besluit begroting en verantwoording (BBV) is opgenomen, dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. De commissie BBV adviseert het onderstaand renteschema in de paragraaf financiering van de begroting en jaarstukken op te nemen. Hoewel de verplichting geldt vanaf de begroting 2018 hebben wij onderstaand schema voor de begroting 2017 al opgenomen.

Overzicht verstrekte geldleningen

Door de langdurige leensituatie van Provincie Zeeland is slechts een geringe hoeveelheid aan middelen uitgezet voor de wachtgeldvoorziening van de voormalige Provinciale Stoombootdiensten (PSD). De middelen voor die voorziening zijn via een 'cash-flow swap' op lange termijn belegd. Rente en aflossingen op deze lening worden ieder kwartaal ontvangen tot en met 2029.

Tabel: Financieringsbehoefte

Financieringspositie en rentelasten	bedragen x € 1 miljoen				
	2016	2017	2018	2019	2020
Te lenen financieringsmiddelen	127	144	154	149	142
Gemiddeld financieringsbehoefte	104	136	149	152	146
Te verwachten rentelasten	3,3	3,4	3,4	3,5	3,6

Renteschema (bedragen x € 1.000)

a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		€	3.462
b. De externe rentebaten	-/-	€	158
Totaal door te rekenen externe rente		€	3.304
c. De rente die aan de grondexploitatie <i>moet</i> worden doorberekend	-/-	€	303
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld <i>moet</i> worden toegerekend	-/-	€	0

Saldo door te rekenen externe rente	-/-	€	303
Saldo door rekenen externe rente		€	3.001
d1. Rente over eigen vermogen		€	0
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		€	336
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente		€	3.337
e. De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-/-	€	2.710

f. Renteresultaat op het taakveld treasury	-/-	€	628

Deze middelen kunnen niet worden gebruikt voor financiering omdat ze meerjarig uitgezet zijn.

Aan de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN) is in totaal € 3 miljoen aan leningen verstrekt ten behoeve van stimulering duurzame woningverbetering. Deze leningen mochten tot en met 2013 worden uitgezet, daarna komen alle aflossingen ten gunste van de Provincie.

In eerste instantie is een 'lening' als subsidie verstrekt aan University

College Roosevelt. Het betreft hier een verstrekte subsidie van € 3 miljoen met een terugbetaal verplichting in 2018 van € 1 miljoen. In 2015 bleek uit nader onderzoek dat de verwerking van de terugbetaal verplichting van € 1 miljoen als subsidie niet de juiste verwerkingswijze is, waardoor deze € 1 miljoen nu als verstrekte lening verwerkt.

Hieronder staat het overzicht van de belangrijkste verstrekte geldleningen.

Tabel: verstrekte geldleningen

Verstrekte geldleningen (bedrag x € 1.000)	Stand ultimo				
	2016	2017	2018	2019	2020
Leningen uitgezet					
Wachtgeldvoorziening PSD	4.416	2.374	2.390	1.837	1.379
Lening Rooseveltfonds	1.000	1.000	-	-	-
Duurzaamheidslening woningverbetering aan SVN	2.508	2.358	2.208	2.058	1.908
Totaal	7.924	5.732	4.598	3.895	3.287

2.5 Bedrijfsvoering

De provinciale organisatie ontwikkelt zich naar een netwerkorganisatie, waarin het maatschappelijke resultaat centraal staat. Dat proces gaat op dit moment samen met het verbeteren van onze interne werkwijzen. Diverse onderzoeksrapporten naar het functioneren van de organisatie waren hiervoor de aanleiding.

Voor het realiseren van onze provinciale doelen zoeken we (intensiever) de samenwerking op met andere partijen. Daarnaast willen we een interne organisatie hebben die flexibel is, met een professionele bedrijfsvoering als basis; de basis op orde. Acties hiervoor voeren we voor een groot deel uit binnen het programma 'Doorontwikkeling provinciale organisatie 2015-2017' (Spoor 3) en de businesscase voor het moderniseren van de bedrijfsvoering.

Programma 'Doorontwikkeling provinciale organisatie 2015-2017'

Met het programma 'Doorontwikkeling provinciale organisatie 2015-2017' versterken we de interne organisatie en het samenspel tussen het bestuur en de ambtelijke organisatie. In 2017 leggen we de focus op het implementeren van het opgave gestuurde werken. De prioriteiten uit de voorjaarsnota en het rapport van de Commissie Structuurversterking en werkgelegenheid Zeeland zijn hierin leidend. We richten ons daarbij vooral op 'hoe' we ons werk doen en dat hangt af van de specifieke inhoud. Dat kan bijvoorbeeld zijn door uitvoeren van een project met een concreet resultaat, maar ook door ons samen met onze partners sterk te maken voor zaken die Zeeland beter maken.

Modernisering: werken met een business case

Omdat we meer digitaal werken, veranderen de interne processen, maar ook de inhoud van het werk. Moderniseren doen we via een businesscase. Dat betekent dat investeringen om te moderniseren zichzelf moeten terugverdienen.

Flexibel werken

De veranderingen in de organisatie vragen om een nieuwe werkstijl met flexibiliteit in tijd, plaats en duur van het werk. In 2017 ligt de focus op het realiseren van de benodigde arbeidsmiddelen, voorzieningen en aanpassing van de huisvesting.

Lean maken van processen

Werkprocessen worden nog meer lean gemaakt zodat ze efficiënt zijn ingericht om te digitaliseren, maar ook om samen te werken met andere partijen.

Eén-loket Bedrijfsvoering en Hospitality

De netwerkorganisatie die we willen zijn, vraagt ook om een andere ontvangst van onze samenwerkingspartners. Het hospitality-concept geeft hieraan invulling. Het gaat over de manier waarop mensen ontvangen worden op het provinciehuis, de uitstraling van het personeel en de voorzieningen die er voor handen zijn. Hiermee in samenhang werken we verder aan het 1-loket Bedrijfsvoering. Dit loket zorgt ervoor dat we capaciteit vrij kunnen maken voor het ontvangen van onze relaties.

SPEERPUNTEN:

- Basis op orde
- Digitalisering
- Modernisering
- Doorontwikkeling organisatie
- Businesscase
 - Flexibel werken
 - Hospitality
 - Één-loket
- Samenwerking

KENGETALLEN 2017:

Formatie ambtelijke organisatie

	FTE Toegewezen	FTE Bezet
Ambtelijke organisatie	463,3	455,1
Statengriffie	6,5	6,6
Rekenkamer	2,0	2,3

BELEIDSKADER:

- Norm voor externe inhuur is, conform de Rijksnorm, maximaal 10% van de totale personele uitgaven
- Inkoopbeleid*
- Strategisch personeelsbeleid *
- Visie op de communicatiefunctie *
- Informatiebeleid *

* Deze beleidskaders zijn een bevoegdheid van GS/Concerndirectie.

Personele ontwikkelingen

Optimale match tussen mens en resultaat

Werken aan opgave vraagt een flexibele organisatie en meer flexibiliteit van de medewerkers. We willen resultaatdoelstellingen maximaal matchen met de talenten van onze mensen. Medewerkers kunnen daarbij rekenen op ondersteuning bij het versterken van hun duurzame inzetbaarheid. Daarbij houden wij zoveel mogelijk rekening met individuele loopbaanwensen, maar ook met de veranderingen die er zijn binnen het werk als gevolg van bijvoorbeeld digitalisering. We hebben een intern opleidingsprogramma waarin mensen o.a. worden getraind op hun vaardigheden en we organiseren vakgerichte inhoudelijke workshops. Strategische personeelsplanning is van groot belang. Dit instrument zal in toenemende mate geïntegreerd worden in de bedrijfsvoering.

Vacaturestop

Halverwege 2016 is besloten tot een organisatie brede vacaturestop. Hiervan kan alleen worden afgeweken als onze wettelijke taken of de continuïteit van de bedrijfsvoering in gevaar komen.

Daarnaast gaan we terughoudend om met het inhuren van externen. Voor de inhuur van extern personeel sluiten we aan bij de rijksnorm van maximaal 10% van de totale personele uitgaven. Voor deze norm geldt 'pas toe of leg uit'.

Participatiewet

Voor het verbeteren van de positie van groepen op de arbeidsmarkt geeft de Provincie als werkgever het goede voorbeeld. We nemen mensen in dienst met een afstand tot de arbeidsmarkt en conformeren ons daarmee aan de afspraken uit de Participatiewet. Het aantal banen hiervoor zal in 2018 oplopen naar 9 banen tot uiteindelijk 18 extra banen in 2023. De banen hebben een omvang van minimaal 25,5 uur per week (dit mag ook door meerdere korte dienstverbanden worden ingevuld). Het mogen tijdelijke banen zijn, maar als zij eindigen, moeten weer nieuwe banen gecreëerd worden. Het aannemen van medewerkers op deze functies vraagt ook begeleiding van deze nieuwe collega's. Dat kost tijd en inzet van de organisatie. Er zijn financiële middelen gereserveerd om deze banen en inzet van een begeleider te kunnen creëren.

Controlfunctie

Gezien de conclusies en aanbevelingen van Necker van Naem in het onderzoek Sloeweg staat de organisatie voor grote uitdagingen. Daarom richten we ons allereerst op het versterken van het planning- en controlraamwerk. Dit raamwerk zal uitgroeien tot een consequent toegepaste en breed geaccepteerde Plan-Do-Check-Act-cyclus. Ook scherpen we het provinciaal risicomanagement aan. Hiervoor is de risicoanalysetool NARIS aangeschaft en worden trainingen risicomanagement aan de budgethouders gegeven. Bij projectcontrol focussen we ons in 2017 primair op het implementeren van het Kader Grote Projecten en het inrichten en doorlopen van de PDCA-cyclus bij de grote projecten die zich al in de realisatiefase bevinden.

Samenwerking: verkenning regionale samenwerking GEO-diensten

Binnen de tafel van 15 is afgesproken om samenwerking te verkennen rond GEO-diensten. De samenwerking moet zorgen voor vermindering van kwetsbaarheden, verbetering van kwaliteit of een efficiëntere werkwijze. In 2017 verkennen we hiervoor gezamenlijk de mogelijkheden met de regionale partners.

Digitaal zaken doen

In 2017 wordt verder invulling gegeven aan de doelstelling van de Digitale Overheid 2017. Dit betekent dat burgers en bedrijven de dienstverlening van de Provincie digitaal moeten kunnen afnemen. Er wordt hierbij rekening gehouden met de wettelijke verplichtingen die daarvoor gelden.

Archiefbewerking

De bewerking van de provinciale archieven over de periode 1940 – 2012 wordt afgerond. Daarna moet alleen nog het papieren archiefdeel vanaf 2012 tot het moment dat we volledig digitaal werken, worden bewerkt.

Inkoopbeleid

Onze ambities op het gebied van maatschappelijk verantwoord

inkopen, innovatie en het verduurzamen van inkoop worden in 2017 bij het inkopen en aanbesteden verder ingevuld. Dit gebeurt door circulair inkopen en stimuleren van biobased economy, kansen creëren voor MKB, eerlijke arbeidsvoorwaarden en social return. Verder wordt, daar waar mogelijk, ervaring opgedaan met nieuwe en innovatieve inkoopmethodieken (bijv. Best value procurement, geïntegreerde contracten, innovatiepartnerschap). Daarmee wordt inhoud gegeven aan nieuwe vormen van samenwerking.

Bestuurs- en communicatieondersteuning

In september 2015 hebben we besloten om de bestuurs- en communicatieondersteuning van de gedeputeerden te versterken, zoals verwoord in het coalitieakkoord. Elke gedeputeerde heeft een bestuurs- en communicatieadviseur die zijn of haar rol invult voor de duur van een collegeperiode. Afspraak was om de rollen van de bestuursadviseur en communicatieadviseur bij wijze van proef in te vullen voor een periode van zes maanden. Na een evaluatie is deze vorm van ondersteuning gecontinueerd.

Communicatie

In de veranderende wereld van nu is alles communicatie. Ook voor communicatie binnen Provincie Zeeland geldt dat we digitaliseren. We voeren het actiepoint uit van het coalitieakkoord dat we zoveel mogelijk digitale publicaties invoeren. Dat doen we met behulp van software waarmee we digitale, interactieve uitgaves kunnen maken zoals nota's, jaarverslagen in een magazine-achtige opzet.

2.6 Verbonden partijen

Inleiding

Als verbonden partijen voor de Provincie Zeeland worden aangemerkt publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke rechtspersonen (verenigingen, stichtingen, BV's en NV's) waarin we én een bestuurlijk én een financieel belang hebben. Een bestuurlijk belang houdt in dat er sprake is van zeggenschap, hetzij uit een provinciale vertegenwoordiging in het bestuur van de verbonden partij, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Een financieel belang betekent dat een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is, indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid voor de provincie bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Visie en beleid

De Provincie heeft diverse instrumenten tot haar beschikking om publieke doelen te bereiken. Het meest geëigende instrument is wet- en regelgeving. Wanneer de Provincie hieraan niet genoeg heeft, kunnen andere instrumenten, zoals subsidieverlening of verbonden partijen benut worden.

De Nota Verbonden Partijen is vastgesteld in door Provinciale Staten in haar vergadering van 15 juli 2016. Hierin zijn de volgende uitgangspunten vastgelegd:

- De Provincie Zeeland participeert uitsluitend in een verbonden partij wanneer hiermee een publiek belang wordt gediend en publieke doelen niet op een andere manier beter gerealiseerd kunnen worden.
- De Provincie Zeeland kiest voor die samenwerkingsvorm, publiekrechtelijk of privaatrechtelijk, die het best past bij het dienen van het publiek belang.

De Provincie Zeeland participeert in diverse verbonden partijen. In de volgende pagina's wordt hierover per verbonden partij informatie gegeven.

SPEERPUNTEN:

- Publiek belang op provinciaal niveau;
- Publiek belang duidelijk vertaald in een (beleids)doelstelling;
- Rendement vergoeding door vennootschappen in verhouding tot risico's en continuïteit.

KENGETALLEN 2017:

- Kapitaalparticipaties van deelnemingen opgenomen op de provinciale balans onder de Financiële vaste activa. Op 1 januari 2017 naar verwachting totaal € 125,9 mln.
- In 2017 staat de provincie voor verbonden partijen garant voor € 290 mln.

BELEIDSKADER:

- Nota Verbonden Partijen (PS 15-07-2016)

Overzicht verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen (GR)

- Zeeland Seaports
- Natuur- en recreatieschap De Grevelingen
- Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta
- Regionale uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)

Vennootschappen en coöperaties

- DELTA N.V.
- N.V. Zeeland Seaports
- N.V. Westerscheldetunnel
- N.V. Economische Impuls Zeeland
- Nederlandse Waterschapsbank N.V.
- Tractaatweg B.V.
- Perkpolder B.V.
- Westerschelde Ferry B.V.
- Zeeuws Participatiefonds B.V.

Stichtingen en verenigingen

- Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)
- Stichting Grootchalige Basiskaart Nederland voor Zeeland

Overige verbonden partijen

- Europese Gemeenschap voor Territoriale Samenwerking (EGTS) Linieland van Waas en Hulst

Op de volgende pagina's zal informatie per verbonden partij worden weergegeven.

Gemeenschappelijke regelingen (GR)

Naam	Zeeland Seaports (ZSP) GR	
Vestigingsplaats	Terneuzen	
Oprichting / deelname provincie	1 januari 2011 – zie ook Zeeland Seaports N.V.	
Publiek belang	Via indirecte aandeelhouderschap in GR ZSP streeft de provincie naar: De borging van nautisch beheer en toegankelijkheid van de Zeeuwse havens; Stimulering van economische bedrijvigheid en ontwikkeling in Zeeland; Bevordering van duurzame werkgelegenheid in de provincie Zeeland, zowel direct via ZSP als indirect via de aan de haveninfrastructuur verbonden ondernemingen.	
Programma begroting	Algemene dekkingsmiddelen	
Bestuurlijk belang	De Provincie Zeeland heeft voor 50% zeggenschap in de GR ZSP en daarmee indirect ook in de N.V. ZSP. De GR ZSP is enig aandeelhouder van de N.V. ZSP. In 2028 zullen de garanties tot nul teruggebracht worden en kan de GR opgeheven worden. Het lid dat namens Provincie Zeeland zitting heeft in het Dagelijks Bestuur (DB) en Algemeen Bestuur (AB) is voorzitter.	
Doelstelling	Het (doen) uitoefenen van het havenbedrijf en in dat kader de positie van het Zeeuwse haven- en industrie-complex in internationaal perspectief zowel op de korte als lange termijn te versterken.	
Bezoldiging	n.v.t. (de GR heeft geen personeel in dienst).	
Aandeelhoudersstrategie	n.v.t. (voor de GR ZSP)	
Verwacht financiële resultaat	€ 0 (er vinden geen activiteiten plaats in de GR)	
Verwachte dividenduitkering	n.v.t.	
Verwacht financieel belang	Kapitaalbelang is 50% in N.V. ZSP. Geen deelnemersbijdrage	
Eigen vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Schatting per 01-01-2017 € 160.637	Schatting per 31-12-2017 € 160.637
Vreemd vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Schatting per 01-01-2017 € 0	Schatting per 31-12-2017 € 0
Risico's	De Provincie Zeeland heeft, getrapd via de GR ZSP, een belang van 50% in de N.V. ZSP. Aangezien het eigen vermogen van de N.V. eind 2015 € 134,6 miljoen bedraagt, is het directe risico € 67,3 miljoen. Indien er in de toekomst verliezen worden geleden, kan de situatie ontstaan dat het eigen vermogen ontoereikend wordt. In dat geval kunnen garanties ingeroepen worden. Het totaal aan garanties bedraagt € 565 miljoen. Voor de Provincie Zeeland betekent dit dat er een bedrag van € 282,5 miljoen opgevraagd kan worden. De Provincie verwacht niet dat deze risico's zich zullen voordoen.	

Gemeenschappelijke regelingen (GR)

Naam	Natuur- en recreatieschap De Grevelingen GR (in liquidatie)	
Vestigingsplaats	Schiedam	
Oprichting / deelname provincie	Het opheffingsbesluit is bij PS-besluit SERV-135, d.d. 25-04-2014 genomen.	
Publiek belang	Het in onderlinge samenhang behartigen van de bovengemeentelijke belangen van de openluchtrecreatie, het behartigen van de belangen van de natuurbescherming en het bewaren en bevorderen van het natuur- en landschapsschoon binnen het gebied.	
Programma begroting		
Bestuurlijk belang	Fysieke omgeving	
	Het Natuur- en recreatieschap is opgericht als gemeenschappelijke regeling. Per 1 januari 2015 is De Grevelingen GR opgegaan in Zuidwestelijke Delta GR. De Grevelingen GR is nog niet formeel geliquideerd.	
Doelstelling	Beheer en ontwikkeling van het Grevelingenmeer.	
Bezoldiging	n.v.t.	
Aandeelhoudersstrategie	n.v.t.	
Verwacht financiële resultaat	n.v.t.	
Verwachte dividenduitkering	n.v.t.	
Verwacht financieel belang	Overgegaan naar Zuidwestelijke Delta GR.	
Eigen vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2015 (jaarrekening 2015) € 0	Schatting per 31-12-2017 € 0
Vreemd vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2015 (jaarrekening 2015) € 1.412	Schatting per 31-12-2017 € 0
Risico's	De Provincie Zeeland voorziet geen risico's.	

Gemeenschappelijke regelingen (GR)

Naam	Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta GR	
Vestigingsplaats	Schiedam	
Oprichting / deelname provincie	01-01-2015. De GR is bij PS-besluit SERV-135, d.d. 25-04-2014 vastgesteld.	
Publiek belang	Behartiging van de bovengemeentelijke belangen inzake het beheer en de ontwikkeling van water gerelateerde natuur- en recreatiegebieden binnen het werkgebied van het schap. Daaronder begrepen is het behoud en de versterking van de recreatieve watergebieden en vaarverbindingen, de landschappelijke kwaliteiten van en de biodiversiteit binnen de gebieden, alsmede de bevordering van de economische, recreatieve en toeristische aantrekkingskracht daarvan.	
Programma begroting	Fysieke omgeving	
Bestuurlijk belang	Deelnemer in de GR en vertegenwoordiging in het Dagelijks en Algemeen Bestuur van de GR. De andere deelnemers zijn de provincie Zuid-Holland en de gemeenten Cromstrijen, Nissewaard, Goeree-Overflakkee, Schouwen-Duiveland en Hellevoetsluis. Voor de goedkeuring van de begroting is de expliciete instemming van beide provinciale deelnemers nodig.	
Doelstelling	Het beheer en ontwikkeling van het Grevelingenmeer en het Haringvliet.	
Bezoldiging	De GR heeft geen eigen personeel in dienst. Werkzaamheden worden uitgevoerd door Groenservice Zuid-Holland.	
Aandeelhoudersstrategie	De Provincie Zeeland wil uit de GR treden miv 1/1/2018 (conform Provincie Zuid-Holland)	
Verwacht financiële resultaat	€ 0	
Verwachte dividenduitkering	n.v.t.	
Verwacht financieel belang	Deelnemersbijdrage voor 2017 is € 103.000	
Eigen vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	31/12/2015 (jaarrekening 2015) € 14.741	Schatting per 31-12-2017: Niet bekend
Vreemd vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Bedragen x € 1.000 31/12/2015 (jaarrekening 2015) € 1.588	Schatting per 31-12-2017: Niet bekend
Risico's	De provincie voorziet geen risico's.	

Gemeenschappelijke regelingen (GR)

Naam	Regionale uitvoeringsdienst Zeeland (RUD) GR	
Vestigingsplaats	Terneuzen	
Oprichting / deelname provincie	28 juni 2013. De GR is bij PS-besluit RUDT-005, d.d. 21-06-2013 vastgesteld.	
Publiek belang	De RUD Zeeland draagt sinds 1 januari 2014 zorg voor de uitvoering van de taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, evenals de taken op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.	
Programma begroting	Fysieke omgeving	
Bestuurlijk belang	De GR RUD is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten en Waterschap Scheldestromen. Het AB van RUD Zeeland bestaat uit vijftien personen, van wie er één is benoemd door PS uit het college van GS. Het DB bestaat uit vijf leden, allen afkomstig uit het AB. Eén DB lid is benoemd door PS uit het college van GS. De voorzitter van het AB is ook voorzitter van het DB. Het lid van het AB, aangewezen door GS van de Provincie heeft zeven stemmen. De leden van het AB, aangewezen door de colleges van B&W van de gemeenten en door het DB van het waterschap hebben ieder één stem. Voor belangrijke besluiten, waaronder de begroting, is een tweederde meerderheid nodig.	
Doelstelling	Uitvoering van de milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarnaast uitvoering van specialistische taken, zoals op het gebied van externe veiligheid, geluid, bodem, luchtkwaliteit en de handhaving van de groene wetten. Uitvoering van de taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, evenals taken op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.	
Bezoldiging	Bezoldiging bestuurder valt binnen de normen van de Wet Normering Topinkomens (WNT).	
Aandeelhoudersstrategie	n.v.t.	
Verwacht financiële resultaat	€ 0 (sluitende begroting)	
Verwachte dividenduitkering	n.v.t.	
Verwacht financieel belang	Deelnemersbijdrage is in 2017: € 4.554.000.	
Eigen vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Per 31-12-2015: € 710	Schatting per 31-12-2017: Niet bekend
Vreemd vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	per 31-12-2015: € 2.569	Schatting per 31-12-20 17: Niet bekend
Risico's	De Provincie Zeeland is als deelnemer mede aansprakelijk voor financiële tekorten. De RUD heeft voor 2017 een sluitende begroting. Financiële aansprakelijkheid voor de Provincie Zeeland kan pas ontstaan na besluitvorming daarover in het Dagelijks Bestuur (DB) en het Algemeen Bestuur (AB) van de RUD Zeeland. De Provincie Zeeland maakt onderdeel uit van de besluitvorming in het DB en AB. In het najaar van 2016 zal door PS een besluit kunnen worden genomen over de invoering per 2018 van een nieuwe verrekeningsystematiek bij RUD Zeeland.	

Vennootschappen en coöperaties

Naam	DELTA N.V.	
Vestigingsplaats	Middelburg	
Oprichting / deelname provincie	DELTA N.V. komt voort uit de fusie in 1991 tussen Watermaatschappij Zuid West Nederland (WMZ) en de Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij (PZEM).	
Publiek belang	Het waarborgen van wettelijk gedefinieerde publieke belangen (Evides, Delta Netwerkgroep, EPZ) en duurzame werkgelegenheid (in Zeeland). Daarbij geldt als uitgangspunt een risicoprofiel passend bij een publieke aandeelhouder en wordt van DELTA N.V. een marktconform financieel rendement verwacht dat in goede verhouding staat tot het risicoprofiel van de activiteiten.	
Programma begroting	Algemene dekkingsmiddelen	
Bestuurlijk belang	Het bestuurlijk belang bestaat uit 50% stemrecht in de AvA.	
Doelstelling	DELTA N.V. is een geïntegreerd energiebedrijf. Het is werkzaam op het gebied van de elektriciteits-, gas-, water- en warmtevoorziening en multimedia.	
Bezoldiging	Het uitgangspunt voor het beloningsbeleid is dat DELTA N.V. een zodanige beloning toekent dat de mensen die beschikken over de juiste kennis en ervaring uit de markt aangetrokken kunnen worden, en voor DELTA N.V. behouden kunnen worden.	
Aandeelhoudersstrategie	<p>Besluit PS d.d. 1 november 2013. De Provincie Zeeland geeft invulling aan het aandeelhouderschap door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het beogen om actief aandeelhouder te zijn binnen de grenzen van de wet en de statuten gegeven het grote financiële belang (dividend en risico's); • het streven naar frequente communicatie met DELTA N.V. via (informele) aandeelhoudersbijeenkomsten en bredere presentaties rond belangrijke besluitvormingstrajecten; • het streven naar handhaving van de 50-50 verdeling tussen de Provincie Zeeland enerzijds en de overige aandeelhouders van DELTA N.V. anderzijds; • een dividendbeleid waarbij het rendement van geregleerde activiteiten volledig aan de DELTA N.V. aandeelhouders wordt uitgekeerd en voor de commerciële activiteiten een rendement op eigen vermogen van 10% wordt nagestreefd met een 50% pay-out ratio. 	
Verwacht financiële resultaat	Over het jaar 2016 wordt een resultaat verwacht van € 2 mln. Over het jaar 2017 zijn nog geen gegevens bekend.	
Verwachte dividenduitkering	Het dividend is meerjarig geraamd op nihil.	
Verwacht financieel belang (kapitaalbelang)	Schatting per 1-1-2017: 50 %	Schatting per 31-12-2017: 50 %
Eigen vermogen Bedragen x € 1.000	Schatting per 1-1-2017: Niet bekend	Schatting per 31-12-2017: Niet bekend
Vreemd vermogen Bedragen x € 1.000	Schatting per 1-1-2017: Niet bekend	Schatting per 31-12-2017: Niet bekend
Risico's	Op de balans van de Provincie Zeeland zijn de aandelen DELTA gewaardeerd tegen een boekwaarde van € 568.000. Dit betekent dat de Provincie Zeeland over haar deelneming in DELTA een risico loopt tot dit bedrag. De Provincie Zeeland heeft geen garanties of leningen aan DELTA verstrekt. Als de energieprijzen aanhoudend laag blijven, is DELTA financieel niet langer in staat om de kerncentrale te financieren. Vanwege het nationaal belang van de kerncentrale hebben zowel de commissie Balkenende als ook de aandeelhouders aangegeven dat voor een oplossing van dit probleem het Rijk hier zijn verantwoordelijkheid moet nemen.	

Vennootschappen en coöperaties

Naam	N.V. Zeeland Seaports (ZSP)
Vestigingsplaats	Terneuzen
Oprichting / deelname provincie	1 januari 2011 – zie ook Zeeland Seaports GR
Publiek belang	Via indirect aandeelhouderschap in ZSP streeft de Provincie naar: <ul style="list-style-type: none"> • De borging van nautisch beheer en toegankelijkheid van de Zeeuwse havens; • Stimulering van economische bedrijvigheid en ontwikkeling in Zeeland; • Bevordering van duurzame werkgelegenheid in de provincie Zeeland, zowel direct via ZSP als indirect via de aan de haveninfrastructuur verbonden ondernemingen.
Programma begroting	Algemene dekkingsmiddelen
Bestuurlijk belang	De Provincie Zeeland heeft voor 50% zeggenschap in de GR ZSP en daarmee indirect ook in de N.V. ZSP. De GR ZSP is enig aandeelhouder van de N.V. ZSP. In 2028 zullen de garanties tot nul teruggebracht worden en kan de GR opgeheven worden. Het lid dat namens Provincie Zeeland zitting heeft in het DB en AB is voorzitter.
Doelstelling	Het (doen) uitoefenen van het havenbedrijf en in dat kader de positie van het Zeeuwse haven- en industriecomplex in internationaal perspectief zowel op de korte als lange termijn te versterken.
Bezoldiging	Voor de N.V. heeft het AB van de GR ten aanzien van de bezoldiging van het bestuur een aantal randvoorwaarden geformuleerd. Door de RvC is hiermee rekening gehouden bij de benoeming van de CEO.
Aandeelhoudersstrategie	Dienen van het publiek belang wat gemoeid is met de haven: <ul style="list-style-type: none"> • In stand houden van kwalitatief hoogstaande en veilige haveninfrastructuur; • Bevorderen duurzame werkgelegenheid; • Financieel gezond beleid en adequaat risicobeheer gericht op continuïteit en afbouwen van overheids garanties; • Doelstelling gemiddeld 8% op Eigen Vermogen.
Verwacht financiële resultaat	Over het jaar 2017 wordt een resultaat verwacht van € 2,19 mln.
Verwachte dividenduitkering	Zolang sprake is van garanties zal geen dividend uitgekeerd worden.
Verwacht financieel belang	Kapitaalbelang van 50 %
Eigen vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Per 31-12-2015: € 134.587 Per 31-12-2017: Niet bekend
Vreemd vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Per 31-12-2015: € 465.085 Per 31-12-2017: Niet bekend
Risico's	De Provincie Zeeland heeft, getrapd via de GR ZSP, een belang van 50% in de N.V. ZSP. Aangezien het eigen vermogen eind 2015 € 134,6 miljoen bedraagt is het directe risico € 67,3 miljoen. Indien er in de toekomst verliezen worden geleden, kan de situatie ontstaan dat het eigen vermogen ontoereikend wordt. In dat geval zullen de garanties ingeroepen worden. Het totaal aan garanties bedraagt € 565 miljoen. Voor de Provincie Zeeland betekent dit dat er een bedrag van € 282,5 miljoen opgevraagd kan worden. Op dit moment is dit niet aan de orde, er is sprake van een indirect risico. Indien ZSP geconfronteerd wordt met forse tegenvallers en hoge kosten, kan een dergelijke situatie ontstaan.

Vennootschappen en coöperaties

Naam	N.V. Westerscheldetunnel (WST)	
Vestigingsplaats	Borssele	
Oprichting / deelname provincie	18 maart 2009	
Publiek belang	<p>In de vastgestelde aandeelhoudersstrategie is opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mobiliteit: Een zo hoog mogelijke beschikbaarheid van het gehele tracé tussen Goes en Terneuzen; • Veiligheid: Verkeersveiligheid geldt als één van de hoogste prioriteiten; • Tarieven: Invloed op tarievenbeleid om een juiste balans te kunnen waarborgen tussen financiële belangen van de WST enerzijds en de financiële impact voor de burger anderzijds; • Dekking voor infrastructuur: Het dividend van de WST aanwenden om de aanleg en het onderhoud van de Sluiskiltunnel en de aankoop van de aandelen WST terug te verdienen; • Provincie Zeeland wil aandeelhouder blijven om invloed te houden op veiligheid, beschikbaarheid en tarieven. 	
Programma begroting	Algemene dekkingsmiddelen	
Bestuurlijk belang	<p>De Provincie Zeeland heeft 100% stemrecht in de AvA. De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment is er één algemeen directeur. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestond in 2015 uit vijf personen en gaat in 2016 terug naar drie personen. De leden van de RvC worden benoemd door de AvA.</p>	
Doelstelling	<p>De vennootschap heeft als doel een tunnel onder de Westerschelde – met aansluitende wegen en bijbehorende werken – tot stand te brengen en als rechthebbende te exploiteren of doen exploiteren, alsmede ter bevordering van dit doel het deelnemen in, het voeren van beheer over, het financieren van andere ondernemingen en vennootschappen en het stellen van zekerheid voor schulden van anderen en al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.</p>	
Bezoldiging	Bezoldiging bestuurder valt binnen de WNT.	
Aandeelhoudersstrategie	Vastgesteld op 13 februari 2015. Nadere uitwerking volgt in 4e kwartaal 2016.	
Verwacht financiële resultaat	Verwacht financieel resultaat 2016: € 10,9 miljoen (begroting "koers" 2016), uitkering in 2017	
Verwachte dividenduitkering	€ 10,9 miljoen (2016)	
Verwacht financieel belang (kapitaalbelang)	Schatting per 1-1-2017 100%	Schatting per 1-1-2017 100%
Eigen vermogen Bedragen x € 1.000	Schatting per 01-01-2017: € 86,5 miljoen	Schatting per 31-12-2017: € 86,5 miljoen
Vreemd vermogen Bedragen x € 1.000	Schatting per 01-01-2017: € 408,75 miljoen	Schatting per 31-12-2017: € 380 miljoen
Risico's	<p>Het risico is een lagere dividenduitkering, van invloed hierop zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verkeersprognose. In de meerjarenraming wordt over de gehele looptijd rekening gehouden met een jaarlijkse volumestijging van 2%. • Operationele risico's. Hieronder worden de risico's bedoeld die optreden bij de exploitatie van de tunnel zoals ongevallen, technische mankementen, rampen die tot stremming van en schade aan de tunnel kunnen leiden. De NV WST evalueert deze risico's regelmatig en houdt hiermee rekening in haar begroting. Er is een verzekering afgesloten met een uitgebreide schadedekking, een limiet van € 100 miljoen per jaar en een eigen risico van € 50.000 per aanspraak. Daarnaast is een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering afgesloten met een maximale dekking van € 20 miljoen per jaar en een eigen risico van € 10.000 per aanspraak. 	

Vennootschappen en coöperaties

Naam	N.V. Economische Impuls Zeeland (Impuls)	
Vestigingsplaats	Middelburg	
Oprichting / deelname provincie	9 november 2007	
Publiek belang	Impuls is voor de Provincie een partner bij het ontwikkelen en stimuleren van de Zeeuwse economie. Impuls moet het gat dichten tussen ideeën en eerste planontwikkeling en de daadwerkelijke uitvoering van projecten. De doelstellingen van de Provincie Zeeland voor Impuls zijn opgenomen in de Economische Agenda.	
Programma begroting	Regionale economie	
Bestuurlijk belang	De Provincie heeft 66% (98.977 aandelen) van het stemrecht in de AvA. De aandeelhouders bestaan naast de Provincie uit de dertien Zeeuwse gemeenten en de SER Zeeland. De vennootschap wordt bestuurd door één directeur. Het toezicht wordt uitgevoerd door de Raad van Commissarissen (RvC) van drie leden. De leden van de RvC worden aangesteld door de aandeelhouders. Geen van de leden van de directie of RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd.	
Doelstelling	Impuls stimuleert en faciliteert ontwikkeling op het gebied van de (kennis)economie in de meest brede zin van het woord. Het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis)economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete projecten en door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders. Daarnaast het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van, alsmede het financieren van andere ondernemingen.	
Bezoldiging	Bezoldiging bestuurder valt binnen de WNT.	
Aandeelhoudersstrategie	n.v.t.	
Verwacht financiële resultaat	€ 0 (gebaseerd op begroting 2016, laatst vastgesteld)	
Verwachte dividenduitkering	€ 0 (gebaseerd op begroting 2016, laatst vastgesteld)	
Verwacht financieel belang (kapitaalbelang)	Schatting per 1-1-2017 66%	Schatting per 31-12-2017 66%
Eigen vermogen Bedragen x € 1.000	Schatting per 1-1-2017 € 651	Schatting per 31-12-2017 € 651
Vreemd vermogen Bedragen x € 1.000	Schatting per 1-1-2017 € 1.631	Schatting per 31-12-2017 € 1.631
Risico's	Er zijn geen garanties verleend aan Impuls. De Provincie Zeeland verstrekt een integrale kostensubsidie aan Impuls. Indien de Provincie overgaat tot verkoop van de aandelen, dan is het wettelijk niet mogelijk om de integrale kostensubsidie in één keer stop te zetten. De subsidie aan Impuls is meerjarig in de provinciale begroting opgenomen.	

Vennootschappen en coöperaties

Naam	Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Oprichting / deelname provincie	5 mei 1954	
Publiek belang	Het verzorgen van rendabele financiële dienstverlening tegen lage tarieven voor overheden en instellingen uit de semipublieke sector zowel in goede als in slechte tijden.	
Programma begroting	Algemene dekkingsmiddelen	
Bestuurlijk belang	Het bestuurlijk belang bestaat uit 0,11% stemrecht in de AvA.	
Doelstelling	Zie publiek belang	
Bezoldiging	De NWB beoogt in haar beloningsbeleid haar maatschappelijke rol als bank van en voor de publieke sector te weerspiegelen. Dit uit zich in een gematigd en duurzaam beloningsbeleid dat past binnen de strategie, het risicoprofiel en de risk appetite van de NWB, dat eenduidig en transparant is en in lijn met nationale en internationale regelgeving. Daarnaast is het beleid van de NWB gericht op het aantrekken en behouden van gekwalificeerd en deskundig personeel.	
Aandeelhoudersstrategie	Door de Provincie Zeeland is geen aandeelhoudersstrategie vastgesteld.	
Verwacht financiële resultaat	De netto winst bedroeg in 2015 € 94,7 miljoen. De verwachtingen voor de Nederlandse economie in 2016 zijn gematigd positief. In de publieke sector blijven de investeringen onder druk staan. Volgens de huidige prognose zal het renteresultaat van de bank in 2016 op een vergelijkbaar niveau uitkomen als in 2015. Voor 2017 heeft de NWB nog geen verwacht resultaat bekend gemaakt.	
Verwachte dividenduitkering	In verband met de kapitaalisen onder Bazel III heeft de NWB begin 2011 besloten tot een maximale reservering van de jaarlijkse nettowinst. Vanwege de aangekondigde minimale eis voor de leverage ratio per 1 januari 2018 van vooralsnog 3%, zal geen dividend worden uitgekeerd tot de bank aan deze minimumeis voldoet.	
Verwacht financieel belang (kapitaalbelang)	Schatting per 1-1-2017 0,11 %	Schatting per 31-12-2017 0,11 %
Eigen vermogen Bedragen x € 1.000	Schatting per 1-1-2017 Niet bekend	Schatting per 31-12-2017 Niet bekend
Vreemd vermogen Bedragen x € 1.000	Schatting per 1-1-2017 Niet bekend	Schatting per 31-12-2017 Niet bekend
Risico's	De Provincie voorziet geen risico's.	

Vennootschappen en coöperaties

Naam	Tractaatweg B.V.
Vestigingsplaats	Terneuzen
Oprichting / deelname provincie	1 maart 2016
Publiek belang	Aanleg / verdubbeling Tractaatweg
Programma begroting	Investeringsagenda Maatschappelijke opgaven en grote projecten
Bestuurlijk belang	De Provincie Zeeland heeft 100% stemrecht in de AvA. De vennootschap wordt bestuurd door een directeur onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment is er één algemeen directeur. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestaat uit drie personen. De leden van de RvC worden benoemd door de AvA.
Doelstelling	Aanleg / verdubbeling Tractaatweg
Bezoldiging	Directeur wordt extern ingehuurd en voldoet aan WNT norm.
Aandeelhoudersstrategie	n.v.t.
Verwacht financiële resultaat	n.v.t.
Verwachte dividenduitkering	n.v.t.
Verwacht financieel belang	Kapitaalbelang 100%
Eigen vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Schatting per 1-1-2017 Schatting per 31-12-2017 Nog geen beginbalans
Vreemd vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Schatting per 1-1-2017 Schatting per 31-12-2017 Nog geen beginbalans
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Inschrijving aanbesteding hoger dan beschikbaar budget. • Om het project Tractaatweg volgens het huidige ontwerp en conform de gestelde eisen te kunnen realiseren, heeft PS in juni 2014 een budget van € 60 miljoen beschikbaar gesteld. GS hebben in maart 2016 besloten om optioneel ook het onderhoud van het project meerjarig (tot 2033) mee aan te besteden. Het budget voor onderhoud van € 8,2 miljoen is daarmee ook inzetbaar. • Infrastructuurprojecten staan bekend als zeer dynamische en risicovolle projecten. De kans op optreden van risico's die leiden tot budgetoverschrijding of langere doorlooptijd van de planning zijn aanwezig. Dit risico is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.

Vennootschappen en coöperaties

Naam	Perkpolder B.V.	
Vestigingsplaats	Kloosterzande	
Oprichting / deelname provincie	26 juni 2009	
Publiek belang	Met de ingebruikname van de Westerscheldetunnel is het veer Kruiningen-Perkpolder komen te vervallen. Dat heeft gevolgen gehad voor de economie, ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid van het gebied. Via het door Perkpolder Beheer B.V. getrokken project Perkpolder beoogt de Provincie door middel van ruimtelijke ontwikkelingen te zorgen voor economische vitaliteit en een hoge ruimtelijke kwaliteit, wat moet resulteren in een goede leefbaarheid.	
Programma begroting	Investeringsagenda, maatschappelijke opgaven en grote projecten	
Bestuurlijk belang	De Gemeente Hulst en de Provincie Zeeland zijn sinds 31 december 2013, elk voor 50%, aandeelhouder in de grondexploitatie maatschappij Perkpolder Beheer B.V. Beide aandeelhouders hebben 50% stemrecht. De vennootschap wordt bestuurd door één directeur. Het toezicht wordt uitgevoerd door de algemene vergadering van Aandeelhouders. De directeur is niet direct of op voordracht van Provincie Zeeland benoemd.	
Doelstelling	Het integrale ontwikkelen van het Plangebied tot een gebied bestaande uit het Hart (permanente woningen en een hotel op het voormalige veerplein), deeltijdwoningen en een golfbaan in de westelijke Perkpolder, een jachthaven, buitendijkse natuur (inclusief de primaire waterkeringen) en de aanpassing van de N689. In 2024 moet het plan gerealiseerd zijn.	
Bezoldiging	Perkpolder Beheer BV heeft geen personeel in dienst. Zij huurt een directeur in op basis van een managementovereenkomst en vastgesteld door de AvA voor 24 uur per week (60%).	
Aandeelhoudersstrategie	n.v.t.	
Verwacht financiële resultaat	€ 0	
Verwachte dividenduitkering	n.v.t.	
Verwacht financieel belang (kapitaalbelang)	Schatting per 1-1-2017 50%	Schatting per 31-12-2017 50%
Eigen vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2015 (concept jaarrekening 2015) € 97	Schatting per 31-12-2017 € 97
Vreemd vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2015 (concept jaarrekening 2015) € 7.184	Schatting per 31-12-2017 Nog niet bekend
Risico's	De Provincie Zeeland staat samen met de gemeente Hulst garant voor de door Perkpolder Beheer B.V. bij de BNG aangegane lening/ kredietfaciliteit. Indien het project niet zou worden uitgevoerd en de BNG de garantstelling uitoefent, kan de Provincie financieel worden aangesproken voor 50% zijnde € 7,5 miljoen.	

Vennootschappen en coöperaties

Naam	Westerschelde Ferry B.V.	
Vestigingsplaats	Vlissingen	
Oprichting / deelname provincie	1 januari 2015	
Publiek belang	Deze vennootschap heeft ten doel om vanaf 1 januari 2015 voor een periode van maximaal 4 jaar in opdracht van de Provincie Zeeland een fiets-voet-veerverbinding over de Westerschelde - met bijbehorende werken - tussen Vlissingen en Breskens vice versa in stand te houden en te exploiteren, inclusief het noodzakelijk alternatief busvervoer tussen Vlissingen en Breskens viceversa.	
Programma begroting	Regionale bereikbaarheid	
Bestuurlijk belang	De Provincie Zeeland is 100% aandeelhouder.	
Doelstelling	Zie publiek belang.	
Bezoldiging	Westerschelde Ferry B.V. heeft geen eigen directeur in loondienst. Er is sprake van inhuur van een directeur voor 1,5 dag in de week.	
Aandeelhoudersstrategie	n.v.t.	
Verwacht financiële resultaat	€ 0	
Verwachte dividenduitkering	n.v.t.	
Verwacht financieel belang	Exploitatiebijdrage 2017: € 5.031.000 Kapitaalbelang: 100%	
Eigen vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2015 (jaarrekening) € 250	Schatting per 31-12-2017 Niet bekend
Vreemd vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2015 (jaarrekening) € 995	Schatting per 31-12-2017 Niet bekend
Risico's	Er zijn risico's ten aanzien van het aantal gebruikers van het fietsvoetveer en ten aanzien van ongepland onderhoud. Deze risico's kunnen worden opgevangen door te variëren met de omvang van de dienstregeling en/of de hoogte van de reizigerstarieven. Verder kunnen meevallers in de opbrengst na een goed zomerseizoen worden opgespaard. Deze reserve kan vervolgens als buffer dienen in geval van een minder goed seizoen.	

Vennootschappen en coöperaties

Naam	Zeeuws Participatiefonds B.V. (ZPF)	
Vestigingsplaats	Middelburg	
Oprichting / deelname provincie	24 oktober 2007	
Publiek belang	Het ZPF is opgericht om aan startende en doorstartende ondernemers start-, ontwikkel- of groeikapitaal te verstrekken. Dit kan in de vorm van een achtergestelde lening, deelname in aandelenkapitaal of een combinatie van beide. Per participatie geldt een maximum van € 150.000.	
Programma begroting	Regionale economie	
Bestuurlijk belang	De Provincie heeft 49% (1.316) van de aandelen. De aandeelhouders bestaan naast de Provincie uit de ZLM verzekeringen (27%), ABN-AMRO jonge bedrijvenfonds (18%) en De Zeeuwse Verzekeringen (6%). De vennootschap heeft een zogenaamde one-tier-board.	
Doelstelling	Het ZPF is opgericht om aan startende en doorstartende ondernemers start-, ontwikkel- of groeikapitaal te verstrekken.	
Bezoldiging	Het ZPF heeft geen personeel in dienst, maar huurt de expertise van N.V. Economische Impuls Zeeland in. De directeur van Impuls is uitvoerend bestuurder van het ZPF.	
Aandeelhoudersstrategie	n.v.t.	
Verwacht financiële resultaat	€ 0	
Verwachte dividenduitkering	€ 0	
Verwacht financieel belang (kapitaalbelang)	Schatting per 1-1-2017 49 %	Schatting per 31-12-2017 49%
Eigen vermogen Bedragen x € 1.000	Schatting per 1-1-2017 € 1.273	Schatting per 31-12-2017 € 1.273
Vreemd vermogen Bedragen x € 1.000	Schatting per 1-1-2017 € 105	Schatting per 31-12-2017 € 105
Risico's	Het ZPF verstrekt risicodragend kapitaal. Risico hierbij is dat verstrekte leningen aan participaties in ondernemingen niet volledig terugvloeien naar het ZPF, waarmee het beschikbare kapitaal bij het ZPF in de loop van de tijd afneemt. Gevolg hiervan is dat er minder nieuwe leningen / participaties kunnen worden aangegaan. Het risico voor de Provincie Zeeland is beperkt tot de aandelenparticipatie in het ZPF. Voor hetzelfde bedrag aan provinciaal aandelenkapitaal is een risicovoorziening gevormd, als waarde correctie op de provinciale balans. Per saldo is de balanswaarde van onze deelneming in het ZPF nihil en worden geen additionele risico's gelopen.	

Stichtingen en verenigingen

Naam	Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Oprichting / deelname provincie	1986	
Publiek belang	Samenwerkings- en overlegorgaan van alle provincies. De gezamenlijke uitvoeringsorganisatie (BIJ12) maakt formeel onderdeel uit van IPO.	
Programma begroting	Bestuur	
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit twaalf leden, één gedeputeerde per provincie en een onafhankelijke voorzitter. Ieder bestuurslid heeft een eigen inhoudelijke portefeuille. De termijn van het bestuur is gelijk aan de termijn van de Provinciale Staten: vier jaar.	
Doelstelling	Het IPO heeft als doelstelling het behartigen van de belangen van provincies en het bieden van een platform voor overleg, uitwisseling en innovatie.	
Bezoldiging	n.v.t.	
Aandeelhoudersstrategie	n.v.t.	
Verwacht financiële resultaat	€ 0	
Verwachte dividenduitkering	€ 0	
Verwacht financieel belang	Provincie Zeeland draagt jaarlijks ruim € 400.000 bij in de kosten van het IPO-secretariaat. Dit bedrag is tot stand gekomen volgens de zogenaamde IPO-verdeelsleutel. Daarnaast worden programma gebonden en incidentele bijdragen verstrekt.	
Eigen vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Schatting per 1-1-2017 € 5	Schatting per 31-12-2017 € 5
Vreemd vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Schatting per 1-1-2017 € 1	Schatting per 31-12-2017 € 0,8
Risico's	De Provincie voorziet geen risico's.	

Stichtingen en verenigingen

Naam	Stichting Grootchalige Basiskaart Nederland voor Zeeland (GBKN)	
Vestigingsplaats	Zwolle	
Oprichting / deelname provincie	9 januari 2003 / opheffing en liquidatie verwacht eind 2016	
Publiek belang	Verplichte deelname in samenwerkingsverband voor het vervaardigen en bijhouden van de grootchalige basiskaart. Gezien de transitie van GBKN naar Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) wordt deze stichting opgeheven.	
Programma begroting	-	
Bestuurlijk belang	De deelnemende organisaties zijn alle Zeeuwse gemeenten, Delta N.V., KPN B.V., Kadaster, Waterschap Scheldestromen, Provincie Zeeland, Zeeland Seaports en Brabants Water. Elke sector is gerechtigd een bestuurslid te benoemen.	
Doelstelling	De instandhouding, bijhouding en exploitatie van de Grootchalige Basiskaart van Nederland voor Zeeland.	
Bezoldiging	n.v.t.	
Aandeelhoudersstrategie	n.v.t.	
Verwacht financiële resultaat	€ 0	
Verwachte dividenduitkering	€ 0	
Verwacht financieel belang	€ 0 (opheffing eind 2016)	
Eigen vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Schatting per 1-1-2017 n.v.t.	Schatting per 31-12-2017 n.v.t.
Vreemd vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Schatting per 1-1-2017 n.v.t.	Schatting per 31-12-2017 n.v.t.
Risico's	De Provincie voorziet geen risico's.	

Overige verbonden partijen

Naam	Europese Gemeenschap voor Territoriale Samenwerking (EGTS) Linieland van Waas en Hulst	
Vestigingsplaats	Sint-Gillis-Waas (B)	
Oprichting / deelname provincie	28 juni 2013	
Publiek belang	Europese gemeenschappelijke regeling voor de ontwikkeling van het betreffende grensgebied op het gebied van economie, mobiliteit, natuur, recreatie, cultuurhistorie en leefbaarheid.	
Programma begroting	Bestuur	
Bestuurlijk belang	Provincie Zeeland is deelnemer en heeft een belang van 12,5%. Andere deelnemers zijn: Provincie Oost-Vlaanderen (B), de gemeenten Hulst, Stekene (B), Beveren (B) en Sint-Gillis-Waas (B), Interwaas (B), Maatschappij Linkerschelde Oever (MLSO) (B).	
Doelstelling	De EGTS richt zich op het starten en uitvoeren van concrete samenwerkingsprojecten rond haven en economie, mobiliteit, natuur en recreatie, en wonen en leefbaarheid.	
Bezoldiging	n.v.t.	
Aandeelhoudersstrategie	n.v.t.	
Verwacht financiële resultaat	€ 0	
Verwachte dividenduitkering	€ 0	
Verwacht financieel belang	Provincie Zeeland draagt in 2016 bij in werkingskosten secretariaat EGTS zijnde € 17.000. Begroting 2017 is nog niet ontvangen.	
Eigen vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Schatting per 1-1-2017 Niet bekend.	Schatting per 31-12-2017 Niet bekend.
Vreemd vermogen <i>Bedragen x € 1.000</i>	Schatting per 1-1-2017 Niet bekend.	Schatting per 31-12-2017 Niet bekend.
Risico's	De Provincie voorziet geen risico's.	

Geraamde beheerlasten en -opbrengsten grondbeheer (bedragen in €)

Jaar	2017	2018	2019	2020
Baten	923.600	824.300	725.000	725.800
Lasten	823.900	823.900	823.900	823.900
Saldo	99.700	400	-98.900	-98.100

2.7 Grondbeleid

Provincie Zeeland gaat voor vrijwillige doelrealisatie in het landelijk gebied. Provinciale doelen zijn onder andere de afronding van het Natuur Netwerk Zeeland, waterdoelen, infrastructurele projecten en Natuurpakket Westerschelde. Om deze te realiseren, is het instrument kavelruilbureau van de Provincie in combinatie met een goed gevulde ruilgrondbank in het leven geroepen. De benodigde omvang van 1.200 hectare wordt voor 800 hectare gefinancierd met het door PS beschikbaar gesteld krediet. Voor de financiering van de overige 400 hectare worden andere mogelijkheden onderzocht. De gronden en gebouwen in de grondbank worden tijdelijk in pacht uitgegeven of verhuurd.

Beleid

Het integrale uitvoeringsbeleid op het gebied van vastgoed heeft PS op 30 september 2016 vastgesteld in de Nota Grondbeleid 2016. De doelen zijn vastgelegd in de diverse beleidsnota's en vertaald in de middellange en lange termijnplanning. Uitgangspunt is vrijwilligheid. Prijsstelling van verwerving, vervreemding en de uitgifte is marktconform. Hierbij is in het landelijk gebied samenwerking met en tussen overheden cruciaal. Op grond van de wet heeft de provincie een regisserende rol en is belast met de uitvoering. In het stedelijk gebied is de rol van de provincie passief en faciliterend.

Resultaten, winst en risico's

De grondbank is een ruilgrondvoorraad van 1.200 hectare waarvan 800 in de Grondbank Zeeland. Hiervoor is een krediet beschikbaar gesteld van € 66 miljoen. Dit krediet is vastgesteld op basis van de huidige agrarische marktwaarde in Zeeland. De ruilgronden worden tegen historische kostprijs op de balans gezet. Bij verkoop ontstaat er een resultaat. Voor 2017 wordt er een positief resultaat verwacht. Dit resultaat wordt aan de algemene middelen toegevoegd. Uitzondering op deze algemene regel zijn de resultaten van percelen uit het Natuurakkoord. Die resultaten worden aan de bestemmingsreserve natuur toegevoegd. Uit voorzichtigheidsoogpunt zijn geen positieve resultaten in de begroting geraamd. Gronden verworven op locatie komen direct ten laste van het betreffende projectbudget.

Via het Kavelruilbureau Zeeland worden kavelruilen opgezet waarbij naast verwerving van de doelen op locatie ook landbouwstructuurverbetering en verbetering van de verkeersveiligheid plaatsvinden. Het Kavelruilbureau is het medium waarin we samenwerken en de samenwerking verder bevordert wordt. Op dit moment is het risico op de grondportefeuille zeer klein omdat er nog een aanzienlijk verschil zit tussen de waardering van de grond op basis van de historische aankoopwaarde en de huidige marktwaarde. In de komende jaren zullen door aan- en verkoop van de huidige grondvoorraad de marktwaarde van de grondbank en de omvang van het krediet meer met elkaar in evenwicht komen. Jaarlijks wordt de kans op daling van de grondprijs ingeschat en wordt dit zo nodig in de begroting, bij de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, in beeld gebracht. Op basis van deze inventarisatie kunnen er tijdig maatregelen worden genomen. Er zijn momenteel geen projecten waarvoor we risico's betreffende grondaankopen opnemen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Natuurpakket Westerschelde (NPW)

In 2005 is besloten tot een derde verdieping van de Westerschelde. In dat kader zijn ook afspraken met het Rijk gemaakt over de aanleg van

SPEERPUNTEN:

- Vrijwilligheid, tenzij...
- Marktconforme prijsstelling
- Kavelruilbureau Zeeland in combinatie met een grondbank
- Incidentele boekwinsten en verliezen komen ten gunste dan wel ten laste van de algemene middelen (behoudens winst ILG percelen)

OPGAVEN 2017:

- 800 hectare grondbank Zeeland
- € 66 miljoen krediet grondbank Zeeland
- Opgaven 2017: 125 hectare: natuur, infra, water en overige doelen provincie
- 15 kavelruilen
- 500 hectare landbouwstructuurverbetering
- Saldo € 100.000 inkomsten tijdelijk beheer

BELEIDSKADER:

- Nota Grondbeleid 2016 (PS 30-09-2016)*
- Convenant Natuurpakket Westerschelde

Provinciale Beleidsnota's:

- Omgevingsplan 2012-2018
- PVVP 2015
- Economische Agenda 2012-2015
- Natuurvisie (in ontwikkeling)

* onder voorbehoud vaststelling PS 30 september 2016

zeshonderd hectare nieuwe natuur. Wij hebben een uitvoerende rol bij de verwerving van gronden voor de zeshonderd hectare estuariene natuurontwikkeling. Deze loopt via de overlopende passiva NPW. Zie ook de staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva in de bijlagen. Zie voor een nadere toelichting op NPW, programma 1 grote projecten.

Tijdelijk beheer

Agrarische gronden, (tijdelijk) in bezit bij de provincie, worden jaarlijks verpacht. Dit levert inkomsten op. Aan het hebben en beheren van vastgoed zijn ook een aantal structurele lasten verbonden, zoals de kosten van waterschaps- en gemeentelijke belastingen van provinciale gebouwen, tracés van provinciale wegen en de fluctuerende lasten die verbonden zijn aan het verhandelen van ruilgronden (o.a. notaris, kadaster, taxaties, bodemonderzoeken). Daarnaast zijn er kosten verbonden aan de uitgifte. Voor 2017 wordt een positief saldo van circa € 100.000 voorzien.

Overige projecten

De GREX Waterdunen en Perkpolder maken onderdeel uit van de grote projecten en worden in programma 1 toegelicht.

3. Financiële begroting

3.1 Lasten en baten en toelichting per programma

(bedragen x € 1.000)									
Programma	Lasten 2015	Baten 2015	Saldo 2015	Lasten 2016	Baten 2016	Saldo 2016	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo 2017
1 Investerings-, opgaven en grote projecten	52.901	49.985	2.916	132.820	117.216	15.604	58.007	39.264	18.743
2 Fysieke omgeving	24.709	7.417	17.292	29.788	3.234	26.554	16.849	327	16.522
3 Natuur en platteland	25.890	3.944	21.946	30.429	1.350	29.079	24.311	1.724	22.587
4 Regionale economie	15.013	1.971	13.042	18.650	513	18.137	4.991	190	4.801
5 Regionale bereikbaarheid	72.365	34.973	37.392	69.396	7.103	62.293	56.760	2.459	54.301
6 Culturele infrastructuur en monumenten	23.272	1.321	21.951	18.138	1.506	16.632	17.672	1.292	16.380
7 Bestuur	7.621	586	7.035	7.405	238	7.167	5.712	181	5.531
Totaal programma's	221.771	100.197	121.574	306.626	131.160	175.466	184.302	45.437	138.865
Algemene dekkingsmiddelen	5.281	132.323	-127.042	7.284	155.762	-148.478	7.014	156.459	-149.445
Overhead							23.327	53	23.274
Resultaat voor bestemming	227.052	232.520	-5.468	313.910	286.921	26.989	214.643	201.949	12.694
Toevoeging reserve	92.863		92.863	35.569		35.569	32.283		32.283
Onttrekking reserve		96.411	-96.411		62.558	-62.558		44.977	-44.977
Resultaat na bestemming	319.915	328.931	-9.016	349.479	349.479	0	246.926	246.926	0
(bedragen x € 1.000)									
Uitsplitsing per programma									
Programma	Lasten 2015	Baten 2015	Saldo 2015	Lasten 2016	Baten 2016	Saldo 2016	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo 2017
1 Investerings-, opgaven en grote projecten	52.901	49.985	2.916	132.820	117.216	15.604	58.007	39.264	18.743
Toevoeging reserve	44.482		44.482	11.464		11.464	10.238		10.238
Onttrekking reserve		3.801	-3.801		23.617	-23.617		8.622	-8.622
Totaal programma 1	97.383	53.786	43.597	144.284	140.833	3.451	68.245	47.886	20.359
(bedragen x € 1.000)									
Programma	Lasten 2015	Baten 2015	Saldo 2015	Lasten 2016	Baten 2016	Saldo 2016	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo 2017
2 Fysieke omgeving	24.709	7.417	17.292	29.788	3.234	26.554	16.849	327	16.522
Toevoeging reserve	4.410		4.410	685		685	740		740
Onttrekking reserve		803	-803		2.294	-2.294		2.305	-2.305
Totaal programma 2	29.119	8.220	20.899	30.473	5.528	24.945	17.589	2.632	14.957
(bedragen x € 1.000)									
Programma	Lasten 2015	Baten 2015	Saldo 2015	Lasten 2016	Baten 2016	Saldo 2016	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo 2017
3 Natuur en platteland	25.890	3.944	21.946	30.429	1.350	29.079	24.311	1.724	22.587
Toevoeging reserve	492		492	3.448		3.448			
Onttrekking reserve		10.086	-10.086		986	-986		355	-355
Totaal programma 3	26.382	14.030	12.352	33.877	2.336	31.541	24.311	2.079	22.232
(bedragen x € 1.000)									
Programma	Lasten 2015	Baten 2015	Saldo 2015	Lasten 2016	Baten 2016	Saldo 2016	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo 2017
4 Regionale economie	15.013	1.971	13.042	18.650	513	18.137	4.991	190	4.801
Toevoeging reserve	500		500			0			
Onttrekking reserve		2.694	-2.694		1.000	-1.000		228	-228
Totaal programma 4	15.513	4.665	10.848	18.650	1.513	17.137	4.991	418	4.573

(bedragen x € 1.000)									
Programma	Lasten 2015	Baten 2015	Saldo 2015	Lasten 2016	Baten 2016	Saldo 2016	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo 2017
5 Regionale bereikbaarheid	72.365	34.973	37.392	69.396	7.103	62.293	56.760	2.459	54.301
Toevoeging reserve	831		831	1.258		1.258	679		679
Onttrekking reserve		12.601	-12.601		874	-874		18.444	-18.444
Totaal programma 5	73.196	47.574	25.622	70.654	7.977	62.677	57.439	20.903	36.536
(bedragen x € 1.000)									
Programma	Lasten 2015	Baten 2015	Saldo 2015	Lasten 2016	Baten 2016	Saldo 2016	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo 2017
6 Culturele infrastructuur en monumenten	23.272	1.321	21.951	18.138	1.506	16.632	17.672	1.292	16.380
Toevoeging reserve	39		39	95		95			
Onttrekking reserve		200	-200		200	-200		200	-200
Totaal programma 6	23.311	1.521	21.790	18.233	1.706	16.527	17.672	1.492	16.180
(bedragen x € 1.000)									
Programma	Lasten 2015	Baten 2015	Saldo 2015	Lasten 2016	Baten 2016	Saldo 2016	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo 2017
7 Bestuur	7.621	586	7.035	7.405	238	7.167	5.712	181	5.531
Toevoeging reserve			0	87		87			
Onttrekking reserve		273	-273			0		100	-100
Totaal programma 7	7.621	859	6.762	7.492	238	7.254	5.712	281	5.431
(bedragen x € 1.000)									
Programma	Lasten 2015	Baten 2015	Saldo 2015	Lasten 2016	Baten 2016	Saldo 2016	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo 2017
Algemene dekkingsmiddelen	5.281	132.323	-127.042	7.284	155.762	-148.478	7.014	156.459	-149.445
Toevoeging reserve	42.109		42.109	18.532		18.532	20.626		20.626
Onttrekking reserve		65.953	-65.953		33.586	-33.586		14.723	-14.723
Totaal programma algemene dekkingsmiddelen	47.390	198.276	-150.886	25.816	189.348	-163.532	27.640	171.182	-143.542
(bedragen x € 1.000)									
Programma	Lasten 2015	Baten 2015	Saldo 2015	Lasten 2016	Baten 2016	Saldo 2016	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo 2017
Overhead							23.327	53	23.274
Totaal programma overhead							23.327	53	23.274
Totaal generaal	319.915	328.931	-9.016	349.479	349.479	0	246.926	246.926	0

3.1 Toelichting lasten en baten per programma

Voor het begrotingsjaar 2017 is een zerobased begrotingsopbouw gehanteerd. Bij het zerobased-keuzep proces zijn alle budgetten als het ware op nul gezet. Bij het opnieuw opbouwen van de begroting delen we de prioritaire investeringen en opgaven centraal toe. Vanuit het verleden vastliggende budgetten zijn in de begroting 2017 ongewijzigd gebleven. Het gaat hier om kapitaallasten en de onderwerpen die vanwege wettelijke verplichtingen of contracten vast of vrijwel vastliggen, zoals de concessie busvervoer of het natuurbeheer. De provinciale organisatie en de gesubsidieerde instellingen zijn voor het jaar 2017 als vast gegeven in de begroting meegenomen. In bijlage 5 is op hoofdlijnen een overzicht opgenomen van verschuivingen van onderwerpen als gevolg van de nieuwe begrotingsindeling.

Hierna worden de belangrijkste verschillen tussen de jaren 2015, 2016 en 2017 per programma nader toegelicht.

Programma 01 Investerings-opgaven-grote projecten

In dit, vanaf 2017 nieuwe, programma 1 zijn de investeringen en opgaven geraamd. Deze zijn nieuw en voor de genoemde investeringen worden in de toekomst vanuit de bestemmingsreserve investeringsagenda middelen onttrokken. De opgenomen lasten in 2017 zijn eerder toegekende investeringen op deze onderwerpen. De opgaven zijn ook nieuw en worden gedekt vanuit een gedeelte van het saldo wat de zerobased-operatie heeft opgeleverd.

De grote projecten zijn vanaf 2017 ondergebracht in dit programma 1. Voor de vergelijking zijn deze grote projecten - die in 2015 en 2016 onder verschillende andere programma's zijn opgenomen - nu ook qua lasten en baten gepresenteerd onder dit programma.

Programma 02 Fysieke omgeving

Dit programma is in grote lijnen een samenvoeging van de oude programma's Milieu, Ruimtelijke Omgeving en Water uit 2016. De betreffende budgetten van deze programma's zijn dan ook betrokken in dit programma ter vergelijking van de geraamde lasten en baten over 2015 t/m 2017.

Belangrijkste posten betreffende deelnemersbijdrage aan de RUD, de subsidieverplichtingen naar aanleiding van reeds verleende PIW-subsidies, de bijdrage aan de spoormaatsregelen bij Goes, de bijdrage aan de Roode Vaart en bodemsaneringsgelden.

Programma 03 Natuur en platteland

Dit programma is in grote lijnen een nieuwe benaming van het oude programma Natuur en landschap uit 2016. De betreffende budgetten van dit programma zijn dan ook betrokken in dit programma ter vergelijking van de geraamde lasten en baten over 2015 t/m 2017. Belangrijkste posten betreffen het Kavelruilbureau, uitvoering van het natuurnetwerk, het natuurbeheer, PAS-maatregelen inclusief terrein beherende organisaties.

Programma 04 Regionale economie

Dit programma is in grote lijnen een nieuwe benaming van het oude programma Economie uit 2016. De betreffende budgetten van dit programma zijn dan ook betrokken in dit programma ter vergelijking van de geraamde lasten en baten over 2015 t/m 2017.

Belangrijkste posten betreffen de bijdrage aan Impuls Zeeland, ontwikkelingen op het gebied van food en arbeidsmarkt.

Programma 05 Regionale bereikbaarheid

Dit programma is in grote lijnen een nieuwe benaming van het oude programma Mobiliteit uit 2016. De betreffende budgetten van dit programma zijn dan ook betrokken in dit programma ter vergelijking van de geraamde lasten en baten over 2015 t/m 2017.

Belangrijkste posten betreffen de kapitaal- en beheerlasten van de Kanaalkruising Sluiskil, de onderhouds- en renovatiebudgetten voor de infrastructuur, budgetten voor openbaar vervoer inclusief de fast ferry en de bijdrage aan de nieuwe zeesluis bij Terneuzen.

Programma 06 Culturele infrastructuur en monumenten

Dit programma is in grote lijnen een nieuwe benaming van het oude programma Cultuur & samenleving uit 2016. De betreffende budgetten van dit programma zijn dan ook betrokken in dit programma ter vergelijking van de geraamde lasten en baten over 2015 t/m 2017.

Belangrijkste posten betreffen de beschikbare budgetten voor gesubsidieerde instellingen op dit beleidsterrein en de restauratie van rijksmonumenten.

Programma 07 Bestuur

In 2017 loopt het programma Bestuur door.

Belangrijkste posten betreffen de budgetten voor de ondersteuning van Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten, Rekenkamer, uitvoering van de Rijkstaken van de CdK en voor samenwerkingsverbanden als de Scheldemondraad en het IPO en voor de lobby functie.

Algemene dekkingsmiddelen

Dit programma is ongewijzigd.

Belangrijkste posten betreffen de baten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting, het provinciefonds, dividend Westerscheldetunnel. Eveneens worden hier de financieringslasten begroot.

Kosten van Overhead

In dit, vanaf 2017 nieuwe en verplichte, overzicht worden de overheadkosten apart gepresenteerd. Deze kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, worden nu verantwoord in dit programma. In 2015 en 2016 zijn deze kosten nog toegerekend aan de diverse programma's. Hierdoor ontstaan aanzienlijke verschillen in de programma's met geraamde lasten en baten in 2015 en 2016 in vergelijking met de begroting 2017.

3.2 Meerjarenperspectief en toelichting

01 Investerings, opgaven en grote projecten

2017				
Doelstelling	Lasten	Baten	Totaal	Lasten
010102 Economische innovatie	951		951	1.145
010103 Zuidwestelijke Delta	2.210		2.210	2.340
010104 Infrastructuur	6.992	2.780	4.212	2.600
010201 Beleef Zeeland	2.320		2.320	1.315
010202 Zichtbaar Zeeland	1.802		1.802	2.052
010203 Aantrekkelijk Zeeland: Prettig wonen en werken	2.797		2.797	2.792
010204 Circulaire Economie en Energietransitie	1.043		1.043	937
010301 Sloeweg	1.227		1.227	1.227
010302 Tractaatweg	12.532	12.532		5.532
010303 Waterdunen	201	500	-299	
010304 Perkpolder	1.544	1.544		1.621
010305 NPW	21.308	21.308		17.131
010306 Marinierskazerne	1.100	600	500	1.100
010307 Thermphos				
019999 Ambtelijke inzet	1.980		1.980	1.985
Totaal	58.007	39.264	18.744	41.777

02 Fysieke omgeving

2017				
Doelstelling	Lasten	Baten	Totaal	Lasten
020101 Implementatie omgevingswet	313	24	289	238
020103 Goed woon- en werkklimaat	9.747	48	9.699	8.986
020104 Water en landelijk gebied met kwaliteit	3.563	256	3.307	1.920
029999 Ambtelijke inzet	3.226		3.226	3.235
Totaal	16.849	327	16.521	14.378

03 Natuur en platteland

2017				
Doelstelling	Lasten	Baten	Totaal	Lasten
030101 Natuurontwikkeling	4.980	924	4.056	2.875
030102 Natuurbeheer	10.708	800	9.908	10.568
030103 Natuurherstel	3.245		3.245	3.245
030104 Natuurbescherming	75		75	75
030105 Natuurverbreding/beleving	2.021		2.021	2.021
039999 Ambtelijke inzet	3.282		3.282	3.291
Totaal	24.311	1.724	22.587	22.075

04 Regionale economie

2017				
Doelstelling	Lasten	Baten	Totaal	Lasten
040101 Goed gekwalificeerde arbeidskrachten	411	150	261	636
040102 Concurrentiepositie logistiek, maintenance en food	735	13	722	735
040103 Acquisitie en regionale samenwerking	2.253	27	2.226	2.253
049999 Ambtelijke inzet	1.592		1.592	1.597
Totaal	4.991	190	4.801	5.221

05 Regionale bereikbaarheid

2017				
Doelstelling	Lasten	Baten	Totaal	Lasten
050101 Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen	24.106	240	23.866	26.756
050102 Vraaggericht basisnetwerk openbaar vervoer	22.461	2.219	20.242	22.147
050103 Verbetering verkeersgedrag verkeersdeelnemers	750		750	750
050104 Goede bereikbaarheid voor bedrijven en forenzen	3.140		3.140	630
059999 Ambtelijke inzet	6.303		6.303	6.320
Totaal	56.760	2.459	54.301	56.603

(bedragen x € 1.000)							
2018			2019			2020	
Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal
	1.145	750		750	813		813
	2.340	10		10			
2.600							
	1.315	1.315		1.315	1.315		1.315
	2.052	1.807		1.807	2.052		2.052
	2.792	2.792		2.792	2.792		2.792
	937	897		897	883		883
	1.227	1.227		1.227	1.227		1.227
4.524	1.008	1.008		1.008	1.008		1.008
		1.702	1.702		1.787	1.787	
1.621		17.184	17.184				
17.131		1.100	600	500	1.100	600	500
600	500						
	1.985	1.987		1.987	1.989		1.989
26.476	15.302	31.777	19.486	12.292	14.967	2.387	12.580

(bedragen x € 1.000)							
2018			2019			2020	
Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal
24	214	238	24	214	238	24	214
48	8.939	5.594	48	5.547	5.540	48	5.492
195	1.725	1.879	195	1.684	1.868	195	1.673
	3.235	3.237		3.237	3.241		3.241
267	14.112	10.948	267	10.681	10.887	267	10.620

(bedragen x € 1.000)							
2018			2019			2020	
Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal
824	2.051	3.231	725	2.506	3.231	726	2.505
800	9.768	10.568	800	9.768	10.566	800	9.766
	3.245	3.245		3.245	5.770		5.770
	75	75		75	75		75
	2.021	2.021		2.021	2.021		2.021
	3.291	3.293		3.293	3.297		3.297
1.624	20.451	22.432	1.525	20.907	24.960	1.526	23.435

(bedragen x € 1.000)							
2018			2019			2020	
Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal
150	486	363	150	213	358	150	208
13	723	735	13	723	735	13	723
27	2.226	2.253	27	2.226	2.253	27	2.226
	1.597	1.598		1.598	1.600		1.600
190	5.031	4.949	190	4.759	4.946	190	4.756

(bedragen x € 1.000)							
2018			2019			2020	
Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal
240	26.516	24.897	240	24.657	24.373	240	24.134
2.237	19.910	22.357	2.257	20.100	22.204	2.276	19.927
	750	750		750	750		750
	630	630		630	630		630
	6.320	6.324		6.324	6.332		6.332
2.477	54.125	54.957	2.496	52.461	54.289	2.516	51.773

3.2 Toelichting meerjarenperspectief

In het overzicht "Meerjarenperspectief" worden de geraamde lasten en baten en het saldo hiervan weergegeven voor 2017 t/m 2020. De cijfers zijn gepresenteerd per programma en per doelstelling. Dit betreft een nadere vertaling van de uitgangspunten zoals deze in de Voorjaarsnota zijn vastgesteld, rekening houdend met de circulaire provinciefonds van mei 2016. Voor een nadere toelichting op de mutaties per programma op de reserves wordt verwezen naar onderdeel 3.4.

06 Culturele infrastructuur en monumenten

2017				
Doelstelling	Lasten	Baten	Totaal	Lasten
060101 Toekomstbestendige culturele infrastructuur	13.105	1.292	11.813	13.105
060102 Behoud cultureel erfgoed	2.507		2.507	2.507
060103 Kunsten	403		403	403
060104 Talentontwikkeling jongeren	470		470	470
069999 Ambtelijke inzet	1.187		1.187	1.191
Totaal	17.672	1.292	16.380	17.675

07 Bestuur

2017				
Doelstelling	Lasten	Baten	Totaal	Lasten
070101 Sterk provinciaal bestuur	1.600	38	1.562	1.617
070102 Herkenbaar en samenwerkend bestuur	894	144	750	894
070103 Interbestuurlijk toezicht	65		65	
079999 Ambtelijke inzet	3.153		3.153	3.156
Totaal	5.712	181	5.530	5.667

90 Algemene dekkingsmiddelen

2017				
Doelstelling	Lasten	Baten	Totaal	Lasten
900101 Opcenten motorrijtuigenbelasting		38.640	-38.640	
900102 Provinciefonds	2.368	106.667	-104.299	3.000
900103 Dividend		10.975	-10.975	
900104 Saldo van de financieringsfunctie	3.475	178	3.297	3.463
900106 Onvoorzien incl. stelposten	803		803	1.305
909999 Ambtelijke inzet	368		368	369
Totaal	7.014	156.459	-149.446	8.137

96 Overhead

2017				
Doelstelling	Lasten	Baten	Totaal	Lasten
960101 Personeel	17.604		17.604	17.484
960102 Huisvesting en facilitaire zaken	2.238	48	2.190	2.238
960103 ICT	2.251	5	2.246	2.315
960104 Overige overhead	1.234		1.234	1.082
969999 Ambtelijke inzet				
Totaal	23.327	53	23.274	23.118

98 Mutatie reserves

2017				
Doelstelling	Lasten	Baten	Totaal	Lasten
980199 Bestemm.res.Pr.1	10.238	8.622	1.616	6.085
980298 Alg.reserve Pr.2	740	2.305	-1.565	
980398 Alg.reserve Pr.3		355	-355	355
980499 Bestemm.res.Pr.4		228	-228	
980599 Bestemm.res.Pr.5	679	18.444	-17.765	-2.160
980699 Bestemm.res.Pr.6		200	-200	
980799 Bestemm.res.Pr.7		100	-100	
989099 Bestemm.res. Alg.dekkingsmiddelen	20.626	14.723	5.903	16.286
Totaal	32.283	44.977	-12.694	20.566

Totaal generaal	246.926	246.926	215.217
------------------------	----------------	----------------	----------------

(bedragen x € 1.000)

2018			2019			2020	
Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal
1.292	11.813	13.105	1.292	11.813	13.105	1.292	11.813
	2.507	2.507		2.507	2.507		2.507
	403	403		403	403		403
	470	470		470	470		470
	1.191	1.191		1.191	1.193		1.193
1.292	16.383	17.676	1.292	16.384	17.678	1.292	16.386

(bedragen x € 1.000)

2018			2019			2020	
Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal
38	1.580	1.755	38	1.717	1.620	38	1.582
144	750	894	144	750	894	144	750
	3.156	3.157		3.157	3.158		3.158
182	5.486	5.805	182	5.624	5.671	182	5.490

(bedragen x € 1.000)

2018			2019			2020	
Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal
38.640	-38.640		38.640	-38.640		38.640	-38.640
104.829	-101.829	3.000	106.728	-103.728	3.000	109.296	-106.296
10.385	-10.385		12.601	-12.601		13.157	-13.157
137	3.327	3.494	101	3.392	3.628	81	3.547
	1.305	2.137		2.137	4.615		4.615
	369	370		370	370		370
153.990	-145.853	9.000	158.069	-149.070	11.613	161.173	-149.562

(bedragen x € 1.000)

2018			2019			2020	
Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal
	17.484	17.363		17.363	17.387		17.387
48	2.190	2.205	48	2.157	2.190	48	2.142
5	2.310	2.471	5	2.466	2.309	5	2.304
	1.082	1.082		1.082	1.082		1.082
53	23.065	23.122	53	23.069	22.967	53	22.914

(bedragen x € 1.000)

2018			2019			2020	
Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal	Lasten	Baten	Totaal
17	6.068	13.308	389	12.919	11.585	900	10.685
3.059	-3.059		2.117	-2.117		89	-89
	355					1.600	-1.600
151	-151						
13.906	-16.066	-215	14.469	-14.684	-360	14.249	-14.609
200	-200		200	-200	0	200	-200
100	-100	0	100	-100			
11.234	5.052	13.266	6.191	7.075	13.517	6.096	7.421
28.666	-8.101	26.359	23.465	2.893	24.742	23.134	1.608

215.217 **207.025** **207.025** **-** **192.720** **192.720**

3.3 Uiteenzetting van de financiële positie

Toelichting op de ramingen uit de begroting en de meerjarenraming

De ramingen van de posten uit zowel de begroting als uit het meerjarenperspectief zijn gebaseerd op:

- Ervaringscijfers uit eerdere begrotingen en jaarrekeningen
- Lopende beleidsnota's
- Separate statenvoorstellen inclusief de bijlagen
- Geactualiseerde grondexploitaties (GREX)
- Circulaires van de rijksoverheid

Voor het begrotingsjaar 2017 is een zerobased begrotingsopbouw gehanteerd. Bij het zerobased-keuzeprocess zijn alle budgetten als het ware op nul gezet. Bij het opnieuw opbouwen van de begroting stellen we de prioritaire investeringen en opgaven centraal. Historisch vastliggende budgetten zijn in de begroting 2017 ongewijzigd gebleven. Het gaat hier om kapitaallasten en de onderwerpen die vanwege wettelijke verplichtingen of contracten vast of vrijwel vastliggen, zoals het busvervoer of het natuurbeheer. De provinciale organisatie en de gesubsidieerde instellingen zijn voor het jaar 2017 als vast gegeven in de begroting meegenomen.

Nieuw en bestaand beleid

Deze keuzes vanuit de zerobased heroverweging in de voorjaarsnota 2016 leiden er bovendien toe dat de programma-indeling van de begroting 2017 is gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. In programma 1 worden de grote projecten, investeringen en de opgaven apart zichtbaar, waar ze in het vorig begrotingsjaar nog in verschillende programma's waren opgenomen. Vanaf 2017 werkt Provincie Zeeland met een investeringsagenda en vormt zij een specifieke bestemmingsreserve om investeringen voor Zeeland te kunnen realiseren.

Tot en met 2016 bestond de provinciale begroting uit 8 beleidsprogramma's en een aantal (wettelijk verplichte) paragrafen. Met de afzonderlijke positionering van de investeringen, opgaven en grote projecten in programma 1 wordt het financiële belang van de resterende beleidsprogramma's relatief kleiner. Echter, in deze programma's zijn deze wettelijke taken, structurele werkzaamheden en voorbereidende beleidsprocessen opgenomen, voor zover zij niet kwalificeren als groot project, een opgave of investeringsagenda. Zie bijlage 5 voor een toelichting op de gewijzigde programmastructuur ten opzichte van de begroting 2016. Tevens is met ingang van dit begrotingsjaar het afzonderlijk voorgeschreven programma bedrijfsvoering opgenomen.

In hoofdstuk 3.1 wordt het gerealiseerde bedrag van het begrotingsjaar 2015 gepresenteerd, het geraamde bedrag van het begrotingsjaar 2016 tot en met de 13e begrotingswijziging en het geraamde bedrag voor het begrotingsjaar 2017, waar ook een toelichting op de belangrijkste mutaties wordt gegeven.

EMU Saldo

Het kabinet wil met de Wet Hof realiseren dat decentrale overheden evenredig bijdragen aan de Europese afspraken over het bereiken van evenwicht op de Rijksbegroting. Provincies hebben echter altijd een bepaalde tekortruimte nodig voor investeringen in bijvoorbeeld regionale infrastructuur. Dergelijke investeringen komen niet jaarlijks voor en kunnen uit de inkomsten van het betreffende jaar worden gefinancierd.

Het EMU-saldo is een saldo op kasbasis. Voor provincies (en gemeenten en waterschappen) is het van belang om te weten of de individuele referentiewaarden van het EMU-saldo die voor de individuele provincies berekend zijn, meerjarig overschreden worden. Omdat het consequenties heeft als de norm macro overschreden wordt, is het voor individuele overheden van belang om meerjarig op de individuele referentiewaarden te sturen.

In het bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv) van 14 september 2015 is afgesproken de EMU-tekortnorm voor 2016 vast te stellen op -0,4% van het bruto binnenlands product (bbp). Tevens is afgesproken dat de EMU-tekortruimte niet nader wordt verdeeld over de provincies, gemeenten en waterschappen. Hierdoor zijn voor 2016 geen individuele referentiewaarden beschikbaar. Op moment van schrijven is de referentiewaarde voor 2017 nog niet bekend. In het Bofv op 28 september 2016 is de bepaling van de EMU-norm voor 2017 geagendeerd. In het Bofv van september 2015 is de EMU-norm conform het financieel akkoord verlaagd naar -0,4% bbp. De dalende trend van het EMU-saldo lijkt echter vanaf 2015 doorbroken te worden. Het EMU-saldo van de decentrale overheden is in 2015 uitgekomen op -0,38 % bbp. De investeringen van de decentrale overheden lijken weer aan te trekken. De tabel op de volgende pagina geeft inzicht in het EMU-saldo voor deze meerjarenbegroting.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Met ingang van de CAO 2012-2015 voor provincieambtenaren is een einde gekomen aan de vakantiegeldregeling die jaarlijks in mei voor de afgelopen twaalf maanden tot uitbetaling kwam. Hieruit volgt daarom niet langer een "jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume".

Hoewel voor de zittende en toekomstige gedeputeerden een nieuwe pensioenregeling (APPA / Algemene Pensioenvoorziening Politiek Ambtsdragers) in werking is getreden die wordt ondergebracht bij het ABP (Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds) wordt aan een aantal oud gedeputeerden en hun nabestaanden nog steeds een maandelijks (pensioen)uitkering verstrekt. Het gaat hierbij om een jaarlijks bedrag van rond de € 0,3 miljoen. Dit bedrag is opgenomen in de begroting en de meerjarenraming.

(bedragen x € 1 mln.)

Emu saldo begroting	basisjaar: 2017					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Het exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	5,00	-26,00	13,00	8,00	-3,00	-2,00
De afschrijvingen ten laste van de exploitatie	14,00	14,00	14,00	15,00	15,00	15,00
De bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	4,00	1,00	2,00	5,00	3,00	1,00
De uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-14,00	-22,00	0,00	-7,00	0,00	0,00
	-42,00	-52,00	-33,00	-24,00	-14,00	0,00
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4						
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa						
Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord						
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-14,00	-3,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Baten bouwgrondexploitatie						
Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	12,00	0,00	9,00	2,00	2,00	2,00
Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	-15,00	-10,00	-9,00	-9,00	-5,00	-3,00
Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten						
Verkoop van effecten						
Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?						
Het maximaal toegestane tekort voor de Provincie						er is geen individuele referentiewaarde voor 2017
Emu saldo voor de provincie	-50,00	-98,00	-4,00	-10,00	-2,00	13,00

Investerings

De investeringen van de Provincie die geactiveerd worden beperken zich in principe tot materiële vaste activa met economisch nut, omdat dit volgens het BBV verplicht is, en financiële vaste activa. Met ingang van 2017 is activering eveneens verplicht voor investeringen in materiële vaste activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Indien mogelijk wordt direct een bestemmingsreserve gevormd voor de toekomstige afschrijvingslasten, zodat ook hier geen sprake is van langdurig beslag op middelen.

Op basis van de Financiële verordening worden investeringen in materiële vaste activa met een gebruiksduur van minder dan 5 jaar niet geactiveerd en direct ten laste van de exploitatie gebracht. Investerings in materiële vaste activa met economisch nut en materiële vaste activa in de openbare ruimte met een meerjarig maatschappelijke nut, bedoeld in artikel 35 van het BBV, met een verkrijgings- of vervaardigingsprijs per object van minder dan € 250.000 worden niet geactiveerd en direct ten laste van de exploitatie gebracht. Bij activering wordt geen gebruik gemaakt van de componentenmethode.

De financiële vaste activa bevatten de geactiveerde aandelenkapitalen van de provinciale deelnemingen en verstrekte langlopende leningen.

Voor verdere specificatie en toelichting wordt verwezen naar de bijlage 1 'Staat van vaste activa en voorraden' en bijlage 2 'Staat van verloop van de investeringskredieten'.

Financiering

De Provincie heeft onvoldoende liquide middelen voor de uitvoering van de provinciale taken. Daardoor bevindt de Provincie zich vanaf 2012 in een leensituatie. Dit wordt met name veroorzaakt door twee onderdelen.

- Enerzijds de verwerving van de aandelen in de Westerscheldetunnel (WST),
- Anderzijds de investering in de bouw van de Sluiskiltunnel (KKS).

De investering in de Sluiskiltunnel wordt gedekt uit het rendement van de Westerscheldetunnel, maar doordat het kasritme van de uitgaven eerder is dan de ontvangsten is hiervoor financiering benodigd. De benodigde financiering is aangetrokken in de vorm van een kasgeldfaciliteit, waarbij het renterisico grotendeels afgedekt wordt met een rente-instrument (renteswap). De rente over de middelen die hiervoor aangetrokken wordt, wordt cumulatief ten laste gebracht van het project KKS en WST, waardoor de investeringen en rentelasten exploitatieneutraal verloopt. Voor meer informatie over de financiering wordt verwezen naar 2.4 Paragraaf financiering.

Alle reeds ontvangen doeluitkeringen van het Rijk en uit Europa zijn geboekt als balanspost, omdat de ontvangsten voorlopen op de uitgaven. De stand van deze OP-balanspost (overlopende passiva) bedraagt € 125 miljoen ultimo 2015. De daadwerkelijke uitgave van deze middelen is voorzien voor de jaren 2016 tot 2020. Zie voor een nadere specificatie de bijlage 3 'Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva'.

Stand en het verloop van de reserves

De reserves vormen het eigen vermogen. Voor de vorming en besteding van de reserves is een besluit van Provinciale Staten noodzakelijk. In bijlage 3 'Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva' is het verloop weergegeven en wordt een toelichting per reserve gegeven.

De algemene reserve is de laatste jaren sterk afgenomen in verband met het besluit om de algemene reserve in te zetten voor het sluitend maken van de begroting bij de voor- en najaarsnota's in de afgelopen jaren en de vorming van de voorziening NAR in 2012.

Zoals in paragraaf 2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing is uiteengezet maakt de algemene reserve onderdeel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit. Op basis van het coalitieakkoord wordt de benodigde risicobuffer, niet langer uitgedrukt in een bedrag (€ 25 miljoen ondergrens Algemene reserve), maar in een weerstandsratio van 1,5. Deze ratio wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit op basis van een risico-inventarisatie en -simulatie.

Stand en het verloop van voorzieningen

De voorzieningen vormen een onderdeel van het vreemd vermogen, waarvoor de besteding volledig is vastgelegd. De bestedingsverplichtingen zijn actueel geraamd per voorziening in de komende jaren. Voor de uitgangspunten van de voorzieningen als ook het verloop ervan wordt verwezen naar de bijlage 3 'Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva'.

De sterke daling van het saldo voorzieningen wordt met name veroorzaakt door de uitbetalingen die ten laste van de betreffende voorzieningen worden gebracht aan de oud-PSD-ers en de medewerkers die gebruik maken van de Non-activiteitsregeling 57+ (NAR). Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage 3 'Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva'.

Geprognosticeerde balans

In hoofdstuk 3.5 is de geprognosticeerde balans opgenomen voor de jaren 2015 tot en met 2020.

3.4 Mutaties reserves per programma

01 Investerings, opgaven en grote projecten (bedragen x € 1.000)						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bestemmingsreserves investeringsagenda						
Totaal Toevoeging			8.798	6.427	13.275	11.498
Totaal Onttrekking						
Bestemmingsreserve-Meerjarige projecten						
Totaal Toevoeging	44.482	6.057	1.440	-342	33	87
Totaal Onttrekking	3.801	14.956	4.175	5	132	900
Bestemmingsreserve-Incidentele doelstellingen						
Totaal Toevoeging		5.406				
Totaal Onttrekking		8.663	4.447	12	257	
Totalen 01 Investerings, opgaven en grote projecten						
Toevoeging	44.482	11.463	10.238	6.085	13.308	11.585
Onttrekking	3.801	23.619	8.622	17	389	900
02 Fysieke omgeving (bedragen x € 1.000)						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bestemmingsreserve-Meerjarige projecten						
Totaal Toevoeging			740			
Totaal Onttrekking			2.304	3.059	2.117	89
Algemene reserve-Pr.2						
Totaal Toevoeging	4.410	685				
Totaal Onttrekking	803	2.294				
Totalen 02 Fysieke omgeving						
Toevoeging	4.410	685	740			
Onttrekking	803	2.294	2.304	3.059	2.117	89
03 Natuur en platteland (bedragen x € 1.000)						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bestemmingsreserve ILG						
Totaal Toevoeging	492					
Totaal Onttrekking		492				
Algemene reserve-Pr.2						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	10.086	494				
Bestemmingsreserve-Meerjarige projecten						
Totaal Toevoeging				355		
Totaal Onttrekking			355			1.600

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bestemmingsreserve-Natuur						
Totaal Toevoeging		3.448				
Totaal Onttrekking						
Totalen 03 Natuur en platteland						
Toevoeging	492	3.448		355		
Onttrekking	10.086	986	355			1.600
04 Regionale economie					(bedragen x € 1.000)	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Algemene reserve-Pr.4						
Totaal Toevoeging	500					
Totaal Onttrekking	2.694	1.000				
Bestemmingsreserves-Meerjarige projecten						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking			217	140		
Bestemmingsreserves-Incidentele doelstellingen						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking			11	11		
Totalen 04 Regionale economie						
Toevoeging	500					
Onttrekking	2.694	1.000	228	151		
05 Regionale bereikbaarheid					(bedragen x € 1.000)	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Algemene reserve-Pr.5						
Totaal Toevoeging	831	1.258				
Totaal Onttrekking	1.231	468				
Bestemmingsreserves-Meerjarige projecten						
Totaal Toevoeging				52		
Totaal Onttrekking	58		5.127	-14	553	287
Bestemmingsreserves-Sluisliltunnel						
Totaal Toevoeging			679	-2.212	-215	-360
Totaal Onttrekking	10972	12.223	12.911	13.514	13.510	13.556
Dekkingsreserve wegsteunpunt Mauritsfort						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	95	95	95	95	95	95
Dekkingsreserve wegsteunpunt 's Heer Arendskerke						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking		67	67	67	67	67

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dekkingsreserves Fast ferry aanlandingsvoorzieningen						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	152	152	152	152	152	152
Dekkingsreserves Fast ferry gebouwen en terreinen						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	92	92	92	92	92	92
Totalen 05 Regionale bereikbaarheid						
Toevoeging	831	1.258	679	-2.160	-215	-360
Onttrekking	12.600	13.097	18.444	13.906	14.469	14.249
06 Culturele infrastructuur en monumenten					(bedragen x € 1.000)	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Algemene reserve-Pr.6						
Totaal Toevoeging	39	95				
Totaal Onttrekking						
Dekkingsreserve verbouwing Zeeuws Museum						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	200	200	200	200	200	200
Totalen 06 Culturele infrastructuur en monumenten						
Toevoeging	39	95				
Onttrekking	200	200	200	200	200	200
07 Bestuur					(bedragen x € 1.000)	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Algemene reserve-Pr.7						
Totaal Toevoeging		87				
Totaal Onttrekking	273					
Bestemmingsreserves-Incidentele doelstellingen						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking			100	100	100	
Totalen 07 Bestuur						
Toevoeging		87				
Onttrekking	273		100	100	100	

90 Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Algemene reserve-algemene dekkingsmiddelen						
Totaal Toevoeging		8.557	10.330	3.689	450	
Totaal Onttrekking	26.650	15.254	8.681	5.286	166	
Dekkingsreserve Gistpoortgebouw						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	102	102	102	102	102	102
Dekkingsreserve verbouwing pand Schuytvlot						
Totaal Toevoeging		80				
Totaal Onttrekking	155	155	155	155	155	155
Bestemmingsreserve Sluiskiltunnel						
Totaal Toevoeging	42.110	9.895	10.296	12.597	12.816	13.517
Totaal Onttrekking	39.046	5.852	5.785	5.691	5.768	5.839
Totalen 90 Algemene dekkingsmiddelen						
Toevoeging	42.110	18.532	20.626	16.286	13.266	13.517
Onttrekking	65.953	21.363	14.723	11.234	6.191	6.096
Totaal (bedragen x € 1.000)						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Totaal Toevoeging	92.863	35.569	32.283	20.566	26.359	24.742
Totaal Onttrekking	96.411	62.558	44.977	28.667	23.465	23.134

3.5 Geprognosticeerde balans

(bedragen x € 1.000)						
Activa	Ultimo 2015	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020
Investerings met een economisch nut	40.908	46.869	44.484	42.101	39.764	37.427
Investerings openbare ruimte met een maatschappelijk nut	88.546	90.289	78.532	73.226	61.008	48.790
financiële vaste activa	135.460	133.832	131.540	130.506	129.803	129.195
voorraden	63.339	55.505	53.961	52.340	50.638	48.851
uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar	28.839	28.800	28.800	28.800	28.800	28.800
overlopende activa	3.149	3.095	3.000	3.000	3.000	3.000
liquide middelen	81.734	40.720	20.610	2.590	398	5.825
Totaal activa	441.976	399.110	360.927	332.563	313.411	301.888
(bedragen x € 1.000)						
Passiva	Ultimo 2015	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020
algemene reserve	23.571	23.651	25.300	23.703	23.987	23.987
bestemmingsreserves	112.572	94.519	80.177	73.673	76.282	77.890
resultaat na bestemming	9.017					
voorzieningen	30.234	21.059	14.120	9.711	7.324	6.193
vaste schulden rentetypische looptijd >= 1 jaar	5					
netto vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar	112.402	158.300	172.300	183.300	175.300	163.300
overlopende passiva	154.175	101.581	69.030	42.176	30.518	30.518
Totaal passiva	441.976	399.110	360.927	332.563	313.411	301.888

3.6 Incidentele en structurele lasten en baten per programma

		2017			2018	
Lasten						
Programma	Specificatie incidenteel	Totaal	Incidenteel	Structureel	Totaal	Incidenteel
Investerings, opgaven en grote projecten		58.007	56.027	1.980	41.777	39.792
	<i>NPW</i>		21.308			17.131
	<i>Tractaatweg</i>		12.532			5.532
	<i>Perkpolder</i>		1.544			1.621
	<i>Marinierskazerne Zeeland</i>		1.100			1.100
	<i>Waterdunen</i>		201			
	<i>Sloeweg</i>		1.227			1.227
	<i>Circulaire Economie en Energietransitie</i>		1.043			937
	<i>Zuidwestelijke Delta</i>		2.210			2.340
	<i>Aantrekkelijk Zeeland</i>		2.797			2.792
	<i>Beleef Zeeland</i>		2.320			1.315
	<i>Zichtbaar Zeeland</i>		1.802			2.052
	<i>Economische innovatie</i>		951			1.145
	<i>Overig</i>		6.992	1.980		2.600
Fysieke omgeving		16.849		16.849	14.378	
Natuur en platteland		24.311	585	23.726	22.075	
	<i>Commissie Jansen</i>		585			
Regionale economie		4.991		4.991	5.221	
Regionale bereikbaarheid		56.760		56.760	56.603	
Culturele infrastructuur en monumenten		17.672		17.672	17.675	
Bestuur		5.712		5.712	5.667	
Algemene dekkingsmiddelen		7.014		7.014	8.137	
Overhead		23.327		23.327	23.118	
Totaal lasten		214.643	56.612	158.031	194.651	39.792
		2017			2018	
Baten						
Programma	Specificatie incidenteel	Totaal	Incidenteel	Structureel	Totaal	Incidenteel
Investerings, opgaven en grote projecten		39.264	39.264		26.475	26.475
	<i>NPW</i>		21.308			17.131
	<i>Tractaatweg</i>		12.532			4.524
	<i>Perkpolder</i>		1.544			1.621
	<i>Marinierskazerne Zeeland</i>		600			600
	<i>Waterdunen</i>		500			
	<i>Overig</i>		2.780			2.600
Fysieke omgeving		327		327	267	
Natuur en platteland		1.724		1.724	1.624	
Regionale economie		190		190	190	
Regionale bereikbaarheid		2.459		2.459	2.477	
Culturele infrastructuur en monumenten		1.292		1.292	1.292	
Bestuur		181		181	181	
Algemene dekkingsmiddelen		156.459		156.459	153.991	
Overhead		53		53	53	
Totaal baten		201.949	39.264	162.685	186.550	26.475
Totaal saldo lasten en baten		12.694			8.101	
Toevoeging reserve		32.283	32.283		20.566	20.566
Onttrekking reserve		-44.977	-44.977		-28.668	-28.668
Totaal saldo toevoegingen en onttrekkingen		-12.694			-8.103	
Totaal structurele Lasten				158.031		
Totaal structurele Baten				162.685		
				-4.654		

(bedragen x € 1.000)

2019			2020			
Structureel	Totaal	Incidenteel	Structureel	Totaal	Incidenteel	Structureel
1.985	31.777	29.791	1.986	14.967	12.978	1.989
		17.184				
		1.008			1.008	
		1.702			1.787	
		1.100			1.100	
		1.227			1.227	
		897			883	
		10				
		2.792			2.792	
		1.315			1.315	
		1.807			2.052	
		750			813	
1.985			1.986			1.989
14.378	10.948		10.948	10.887		10.887
22.075	22.432		22.432	24.960		24.960
5.221	4.949		4.949	4.946		4.946
56.603	54.957		54.957	54.289		54.289
17.675	17.676		17.676	17.678		17.678
5.667	5.805		5.805	5.671		5.671
8.137	9.000		9.000	11.613		11.613
23.118	23.122		23.122	22.967		22.967
154.859	180.667	29.791	150.875	167.978	12.978	155.000
2019			2020			
Structureel	Totaal	Incidenteel	Structureel	Totaal	Incidenteel	Structureel
	19.486	19.486		2.387	2.387	
		17.184				
		1.702			1.787	
		600			600	
267	267		267	267		267
1.624	1.525		1.525	1.526		1.526
190	190		190	190		190
2.477	2.496		2.496	2.516		2.516
1.292	1.292		1.292	1.292		1.292
181	181		181	181		181
153.991	158.070		158.070	161.174		161.174
53	53		53	53		53
160.075	183.560	19.486	164.075	169.586	2.387	167.199
	-2.893			-1.608		
	26.359	26.359		24.742	24.742	
	-23.465	-23.465		-23.134	-23.134	
	2.893			1.608		
154.859			150.875			155.000
160.075			164.075			167.199
-5.217			-13.199			-12.199

Bijlagen

The background of the page is a complex, abstract pattern of curved lines. The lines are primarily in shades of blue, ranging from a light, airy blue to a deep, dark navy blue. The pattern consists of numerous overlapping, curved bands that create a sense of depth and movement, resembling a stylized, layered landscape or a series of concentric, wavy lines. The overall effect is modern and dynamic.

Bijlage 1 Staat van vaste activa en voorraden

Toelichting

Op de volgende pagina is het meerjarige verloop van de vaste activa en voorraden opgenomen. De belangrijkste activa worden hierna kort toegelicht.

- **Activiteiten 00001, 00002, 00036, 00037, 00038, 00048 en 00062.**
Voor de kapitaallasten van deze activa is een bestemmingsreserve gevormd.
- **Activiteit 00067 MAR-kazerne Vlissingen**
De investeringen in de MAR-kazerne (€ 15 miljoen) worden opgenomen op de balans. Op de kosten van de bouwrijp maken en infrastructuur wordt afgeschreven in 30 jaar. Over de verwerking van de gronden volgt nog een apart statenvoorstel.
- **Activiteit 00069 Sloeweg**
Vanaf 2016 wordt er voor de N62 Sloeweg € 13,5 miljoen geactiveerd, welke in 11 jaar wordt afgeschreven.
- **Activiteit 00070 Tractaatweg**
In 2018 wordt er voor de N62 Tractaatweg € 6,9 miljoen geactiveerd, welke in 11 jaar wordt afgeschreven.
- **Activiteit 00059 Sluiskiltunnel**
De investeringen in de Sluiskiltunnel zijn tot en met 2010

direct ten laste gebracht van de exploitatie (€ 7 miljoen). Toen was de prognose dat deze investering direct gebracht kon worden. Van 2011 tot en met 2015 zijn de investeringen (€ 98 miljoen) geactiveerd. Van 2015 tot en met 2024 wordt jaarlijks en bedrag van € 10 miljoen afgeschreven ten laste van de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel, zodat geen meerjarig beslag gelegd wordt op de middelen in de meerjarenraming.

- **Activiteit 00055 en 00053 Grondexploitatie Waterdunen en Perkpolder rode zone**
Aan het eind van de grondexploitaties wordt de vlottende activa overgedragen aan de eindgebruikers conform de verkoopovereenkomsten. Na levering van een project aan de eindgebruiker is de stand op de balans weer € 0 voor dat project.
- **Financiële vaste activa; kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen:**
Bij deelnemingen die niet in deze staat zijn opgenomen, zijn de aandelen in het verleden voor het inwerking treden van het BBV volledig gedekt uit de exploitatie, zoals onder andere de Nederlandse Waterschapsbank N.V. en het Zeeuws Participatiefonds B.V. De boekwaarde is gelijk aan de verkrijgingprijs.

1 Staat van vaste activa en voorraden

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Wijze van afschrijving	Boekwaarde per 31-12-2015	Mutaties 2016	Afschrijving of aflossing in 2016	Boekwaarde per 31-12-2016	Mutaties 2017
investerings met een economisch nut							
gronden en terreinen							
00004	herherinrichting abdijplein	30 jr	112		22	90	
00067	marinierskazerne vlissingen	30 jr	8.641	6.357	500	14.498	
gebouwen							
00008	pand achter de houttuinen 8	30 jr	715		55	660	
00036	gistpoortgebouw	30 jr	2.241		102	2.139	
00037	verbouwing zeeuws museum	30 jr	4.203		200	4.003	
00038	verbouwing pand schuytvlot	30 jr	3.734		155	3.579	
00048	wegsteunpunt mauritsfort	30 jr	475		95	380	
00062	wegsteunpunt s heerarendskerke	30 jr	10	1.990	67	1.933	
grond- weg en waterbouwkundige werken							
00001	aanlandingsvoorzieningen	30 jr	2.740		152	2.588	
00002	infrastructurele voorzien fast ferry	30 jr	1.746		92	1.654	
vervoermiddelen							
00018	swath boten	30 jr	16.148		897	15.251	
machines apparaten installaties							
00014	nieuwe telefooncentrale	10 jr	142		48	94	
totaal investeringen met een economisch nut			40.907	8.347	2.385	46.869	
investerings openbare ruimte met een maatschappelijk nut							
grond- weg en waterbouwkundige werken							
00059	sluiskiltunnel	10 jr	88.546		10.530	78.016	
00069	sloeweg	11 jr		13.500	1.227	12.273	
00070	tractaatweg	11 jr					
totaal investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut			88.546	13.500	11.757	90.289	
financiële vaste activa							
kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen							
00019	aandelenkapitaal westerscheldetunnel		125.257			125.257	
00020	aandelenkapitaal delta nv		568			568	
00046	aandelenkap. economische impuls zld		99			99	
00051	perkpolder beheer bv		5			5	
00063	aandelenkap.zeeuws participatiefonds		200			200	
00064	risicodekking zws participatiefonds		-200			-200	
overige langlopende geldleningen							
00023	geldleningen zws studiefonds		1		1		
00044	duurzaamheidlening woningverbet		2.637		150	2.487	
00077	lening rooseveltfonds		1.000			1.000	
overige uitzettingen rentetypische looptijd >of gelijk 1 jr							
10016	fortis 241878918 belegging		5.892		1.476	4.416	
totaal financiële vaste activa			135.459		1.627	133.832	0
totaal vaste activa			264.912	21.847	15.769	270.990	0
vlottende activa							
voorraden							
00035	grondbank zeeland		34.847			34.847	
00053	grondexpl perkpolder rode zone		10.494			10.494	-1.544
00055	grondexpl waterdunen rode zone		7.833	-7.833			
00061	NPW grondb landb flankerend beleid		7.324			7.324	
00065	Voorraad vastgoedobjecten		2.840			2.840	
totaal voorraden			63.338	-7.833		55.505	-1.544
totaal generaal			328.250	14.014	15.769	326.495	-1.544

Afschrijving of aflossing in 2017	Boekwaarde per 31-12-2017	Mutaties 2018	Afschrijving of aflossing in 2018	Boekwaarde per 31-12-2018	Mutaties 2019	Afschrijving of aflossing in 2019	Boekwaarde per 31-12-2019	Mutaties 2020	Afschrijving of aflossing in 2020	Boekwaarde per 31-12-2020
22	68		22	46		22	24		22	2
500	13.998		500	13.498		500	12.998		500	12.498
55	605		55	550		55	495		55	440
102	2.037		102	1.935		102	1.833		102	1.731
200	3.803		200	3.603		200	3.403		200	3.203
155	3.424		155	3.269		155	3.114		155	2.959
95	285		95	190		95	95		95	0
67	1.866		67	1.799		67	1.732		67	1.665
152	2.436		152	2.284		152	2.132		152	1.980
92	1.562		92	1.470		92	1.378		92	1.286
897	14.354		897	13.457		897	12.560		897	11.663
48	46		46	0			0			0
2.385	44.484		2.383	42.101		2.337	39.764		2.337	37.427
10.530	67.486		10.530	56.956		10.530	46.426		10.530	35.896
1.227	11.046		1.227	9.819		1.227	8.592		1.227	7.365
		6.912	461	6.451		461	5.990		461	5.529
11.757	78.532	6.912	12.218	73.226		12.218	61.008		12.218	48.790
	125.257			125.257			125.257			125.257
	568			568			568			568
	99			99			99			99
	5			5			5			5
	200			200			200			200
	-200			-200			-200			-200
150	2.337		150	2.187		150	2.037		150	1.887
1.000	0									
1.142	3.274		884	2.390		553	1.837		458	1.379
2.292	131.540		1.034	130.506		703	129.803		608	129.195
16.434	254.556	6.912	15.635	245.833		15.258	230.575		15.163	215.412
	34.847			34.847			34.847			34.847
	8.950	-1.621		7.329	-1.702		5.627	-1.787		3.840
	7.324			7.324			7.324			7.324
	2.840			2.840			2.840			2.840
	53.961	-1.621		52.340	-1.702		50.638	-1.787		48.851
16.434	308.517	5.291	15.635	298.173	-1.702	15.258	281.213	-1.787	15.163	264.263

2 Staat van verloop investeringskredieten

Activiteit code	Omschrijving	Totaal krediet	Uitgaven tm 2015	Restant krediet per 31-12-2015	Uitgaven 2016	Restant krediet per 31-12-2016
investerings met een economisch nut						
gronden en terreinen						
00067	marinierskazerne vlissingen	15.000	8.641	6.359	6.359	
gebouwen						
00062	wegsteunpunt s heerarendskerke	2.000	10	1.990	1.990	
totaal investerings met een economisch nut		17.000	8.651	8.349	8.349	
investerings openbare ruimte met een maatschappelijk nut						
grond- weg en waterbouwkundige werken						
00069	sloeweg	13.500		13.500	13.500	
00070	tractaatweg	6.912		6.912		6.912
totaal investerings openbare ruimte met een maatschappelijk nut		113.937		22.185	15.273	6.912
totaal generaal		130.937	8.651	30.534	23.622	6.912

Toelichting

In de tabel hierboven is het meerjarige verloop van de openstaande investeringskredieten opgenomen.

- **Activiteit 00067 Marinierskazerne Vlissingen**

De investeringen in de marinierskazerne (€ 15 miljoen) worden opgenomen op de balans. Op de kosten van de bouwrijp maken en infrastructuur wordt afgeschreven in 30 jaar. Over de verwerking van de gronden volgt nog een apart statenvoorstel.

- **Activiteit 00069 Sloeweg**

In 2016 is er voor de Sloeweg € 13,5 miljoen geactiveerd, welke in 11 jaar wordt afgeschreven.

- **Activiteit 00070 Tractaatweg**

Vanaf 2018 wordt er voor de Tractaatweg € 6,9 miljoen geactiveerd, welke in 11 jaar wordt afgeschreven.

(bedragen x € 1.000)

Uitgaven 2017	Restant krediet per 31-12-2017	Uitgaven 2018	Restant krediet per 31-12-2018	Uitgaven 2019	Restant krediet per 31-12-2019	Uitgaven 2020	Restant krediet per 31-12-2020
	6.912	6.912					
	6.912						
	6.912						

3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva

Totaal generaal		(bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
A Algemene reserve	Begin	-32.587	-23.651	-25.300	-23.703	-23.987
	Af	19.619	8.681	5.286	166	
	Bij	-10.683	-10.330	-3.689	-450	
	Eind	-23.651	-25.300	-23.703	-23.987	-23.987
B Bestemmingsreserve	Begin	-112.572	-94.519	-80.177	-73.673	-76.282
	Af	42.939	36.297	23.382	23.299	23.134
	Bij	-24.887	-22.150	-16.878	-25.908	-24.742
	Eind	-94.519	-80.177	-73.673	-76.282	-77.890
C Voorzieningen	Begin	-30.234	-21.059	-14.120	-9.711	-7.324
	Af	10.136	8.914	9.001	5.071	2.569
	Bij	-961	-1.975	-4.592	-2.685	-1.437
	Eind	-21.059	-14.120	-9.711	-7.324	-6.193
D Overlopende passiva	Begin	-124.652	-72.581	-40.030	-15.776	-1.518
	Af	91.897	36.828	24.402	14.406	148
	Bij	-39.826	-4.278	-148	-148	-148
	Eind	-72.581	-40.030	-15.776	-1.518	-1.518
Totaal reserves, voorzieningen en overlopende passiva		(bedragen x € 1.000)				
	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
	Begin	-300.045	-211.810	-159.627	-122.862	-108.913
	Af	164.592	90.719	62.071	42.942	25.850
	Bij	-76.357	-38.536	-25.306	-28.994	-26.327
	Eind	-211.810	-159.627	-122.862	-108.913	-109.390
A. Algemene reserve		(bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
00100 algemene reserve	Begin	-23.571	-23.651	-25.300	-23.703	-23.987
	Af	10.603	8.681	5.286	166	
	Bij	-10.683	-10.330	-3.689	-450	
	Eind	-23.651	-25.300	-23.703	-23.987	-23.987
00110 alg reserve resultaat na bestemming	Begin	-9.016				
	Af	9.016				
	Bij					
	Eind					
B. Bestemmingsreserve		(bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
00200 bestemmingsreserve sluisvaarttunnel	Begin	-54.037	-45.858	-38.136	-29.317	-22.640
	Af	18.074	18.696	19.205	19.277	19.395
	Bij	-9.895	-10.975	-10.385	-12.601	-13.157
	Eind	-45.858	-38.136	-29.317	-22.640	-16.402

B. Bestemmingsreserve		(bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
00207 dekk res verbouwing zeeuws museum	Begin	-4.204	-4.004	-3.804	-3.604	-3.404
	Af	200	200	200	200	200
	Eind	-4.004	-3.804	-3.604	-3.404	-3.204
00208 dekk res gistpoortgebouw	Begin	-2.241	-2.140	-2.038	-1.936	-1.834
	Af	102	102	102	102	102
	Eind	-2.140	-2.038	-1.936	-1.834	-1.732
00210 dekk res verbouwing pand schuytvlot	Begin	-3.654	-3.579	-3.424	-3.268	-3.113
	Af	155	155	155	155	155
	Bij	-80				
	Eind	-3.579	-3.424	-3.268	-3.113	-2.958
00211 dekk res wegsteunpunt mauritsfort	Begin	-475	-380	-285	-190	-95
	Af	95	95	95	95	95
	Eind	-380	-285	-190	-95	
00214 dekk res fast ferry aanlandingsvoorz.	Begin	-2.740	-2.588	-2.436	-2.283	-2.131
	Af	152	152	152	152	152
	Eind	-2.588	-2.436	-2.283	-2.131	-1.979
00215 dekk res fast ferry gebouwen en terr.	Begin	-1.745	-1.653	-1.561	-1.469	-1.376
	Af	92	92	92	92	92
	Eind	-1.653	-1.561	-1.469	-1.376	-1.284
00216 dekk res wegstp 's Heerarendskerke	Begin	-2.000	-1.933	-1.867	-1.800	-1.734
	Af	67	67	67	67	67
	Eind	-1.933	-1.867	-1.800	-1.734	-1.667
00218 best reserve meerjarige projecten	Begin	-32.062	-23.273	-13.480	-10.485	-7.716
	Af	14.847	11.973	3.061	2.802	2.876
	Bij	-6.057	-2.180	-66	-33	-87
	Eind	-23.273	-13.480	-10.485	-7.716	-4.927
00219 best reserve incid doelst 2015/2019	Begin	-8.630	-5.374	-609	-357	
	Af	8.663	4.764	252	357	
	Bij	-5.406				
	Eind	-5.374	-609	-357		
00220 best reserve natuur	Begin		-3.448	-3.448	-3.448	-3.448
	Bij	-3.448				
	Eind	-3.448	-3.448	-3.448	-3.448	-3.448
00221 bestemmingsres. investeringsagenda	Begin			-8.798	-15.225	-28.500
	Bij		-8.798	-6.427	-13.275	-11.498
	Eind		-8.798	-15.225	-28.500	-39.998
00423 best reserve afwikkeling ILG	Begin	-783	-291	-291	-291	-291
	Af	492				
	Bij					
	Eind	-291	-291	-291	-291	-291
Totaal reserves		(bedragen x € 1.000)				
	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
	Begin	-145.159	-118.170	-105.476	-97.375	-100.269
	Af	62.558	44.977	28.668	23.465	23.134
	Bij	-35.569	-32.283	-20.566	-26.359	-24.742
	Eind	-118.170	-105.476	-97.375	-100.269	-101.877

C. Voorzieningen		(bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
00300 voorziening waterbeheer	Begin	-475	-495	-515	-535	-555
	Af	160	160	160	160	160
	Bij	-180	-180	-180	-180	-180
	Eind	-495	-515	-535	-555	-575
00308 voorziening wachtgelden psd	Begin	-5.106	-3.609	-2.478	-1.541	-920
	Af	1.638	1.236	1.012	649	499
	Bij	-141	-105	-76	-28	-19
	Eind	-3.609	-2.478	-1.541	-920	-441
00314 voorziening nme: natuurcomp braakman	Begin	-205				
	Af	205				
	Eind					
00411 voorziening non activiteitsregeling	Begin	-22.019	-14.376	-8.545	-4.924	-3.065
	Af	8.134	6.117	3.763	1.918	842
	Bij	-490	-286	-142	-59	-18
	Eind	-14.376	-8.545	-4.924	-3.065	-2.241
00420 Voorziening financiële derivaten	Begin	-100	-100	-100	-100	-100
	Af					
	Eind	-100	-100	-100	-100	-100
00424 Voorziening waardeoverdr.GS Pensioen	Begin	-1.002	-1.152	-1.152	-1.152	-1.152
	Bij	-150				
	Eind	-1.152	-1.152	-1.152	-1.152	-1.152
00428 Voorziening Thermphos	Begin	-1.327	-1.327	-1.327	-1.327	-1.327
	Af					
	Bij					
	Eind	-1.327	-1.327	-1.327	-1.327	-1.327
00439 Voorz.gr. onderhoud kunstwerken nat	Begin			-4	-131	-205
	Af		1.401	4.067	2.344	1.068
	Bij		-1.405	-4.194	-2.417	-1.220
	Eind		-4	-131	-205	-357
Totaal voorzieningen						
		(bedragen x € 1.000)				
	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
	Begin	-30.234	-21.059	-14.120	-9.711	-7.324
	Af	10.136	8.914	9.001	5.071	2.569
	Bij	-961	-1.975	-4.592	-2.685	-1.437
	Eind	-21.059	-14.120	-9.711	-7.324	-6.193
D. Overlopende passiva		(bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
00307 OP jeugdzorg	Begin	-1.328	-1.328	-1.328	-1.328	-1.328
	Af					
	Eind	-1.328	-1.328	-1.328	-1.328	-1.328
00313 OP Natuur Compensatie Westerschelde	Begin	-530				
	Af	530				
	Eind					

D. Overlopende passiva		(bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
00327 OP BDU brede doeluitkering	Begin	-8.633	-5.380	-2.600		
	Af	3.253	2.780	2.600		
	Bij					
	Eind	-5.380	-2.600			
00337 OP implem OV-chipkaart	Begin	-779				
	Af	779				
	Bij					
	Eind					
00342 OP Natuur Pakket Westerschelde	Begin	-74.767	-48.602	-31.389	-14.258	
	Af	39.664	21.308	17.131	14.258	
	Bij	-13.500	-4.094			
	Eind	-48.602	-31.389	-14.258		
00357 OP Stimuleringsregeling voordeltaE&M	Begin	-195				
	Af	195				
	Eind					
00359 OP Actief bodembeheer	Begin	-23				
	Af	47	24	24	24	24
	Bij	-24	-24	-24	-24	-24
	Eind					
00360 OP Platform diffuse bronnen	Begin	-11				
	Af	26	15	15	15	15
	Bij	-15	-15	-15	-15	-15
	Eind					
00363 OP Vitaal Sloe/Kanaalzone 2012-2014	Begin	-81				
	Af	106				
	Bij	-25				
	Eind					
00372 OP KKS Rijk	Begin	-3.832				
	Af	3.832				
	Bij					
	Eind					
00375 OP N2000 beheerplan Voordelta	Begin	-217				
	Af	217				
	Eind					
00384 OP Leren voor duurzame ontwikkeling	Begin		-25			
	Af	75	25			
	Bij	-100				
	Eind	-25				
00398 OP Natuurlijk Vitaal	Begin	-24				
	Af	24				
	Eind					
00399 OP Grenzeloze Kanaalzone	Begin	-76				
	Af	76				
	Eind					
00400 OP Delta Water Award	Begin	-59				
	Af	59				
	Eind					

D. Overlopende passiva		(bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
00402 Op kerend tij	Begin	-65				
	Af	65				
	Bij					
	Eind					
00403 OP n62 sloeweg	Begin	6.380				
	Af	8.652				
	Bij	-15.031				
	Eind					
00406 OP World War II Heritage	Begin	-227				
	Af	227				
	Bij					
	Eind					
00407 OP Veerse Dam	Begin	-33				
	Af	33				
	Bij					
	Eind					
00414 OP Prio Tidal Test Centre Interreg	Begin	-55				
	Af	55				
	Bij					
	Eind					
00416 OP Green Deal Biodiversiteit	Begin	-5				
	Af	5				
	Bij					
	Eind					
00419 OP grond voor grond	Begin	-159				
	Af	159				
	Bij					
	Eind					
00422 OP n62 tractaatweg	Begin	-36.843	-17.056	-4.524		
	Af	30.187	12.532	4.524		
	Bij	-10.400				
	Eind	-17.056	-4.524			
00425 OP lobbyist Den Haag	Begin	-62				
	Af	171	109	109	109	109
	Bij	-109	-109	-109	-109	-109
	Eind					
00426 OP Zuid	Begin	-21				
	Af	21				
	Bij					
	Eind					
00430 OP Zout-zoet	Begin	-136				
	Af	469				
	Bij	-333				
	Eind					
00431 OP Sanering Thermphos	Begin	-2.625				
	Af	2.625				
	Bij					
	Eind					

D. Overlopende passiva		(bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
00432 OP Zandsuppletie Roggenplaat	Begin	-18				
	Af	18				
	Bij					
	Eind					
00433 Op campus zeeland	Begin	-51				
	Af	51				
	Bij					
	Eind					
00434 OP Go Fresh II	Begin	54				
	Af	46	36			
	Bij	-99	-36			
	Eind					
00435 OP kanaalpolder	Begin		-190	-190	-190	-190
	Bij	-190				
	Eind	-190	-190	-190	-190	-190
00436 OP Impuls omgevingsbeleid	Begin	-155				
	Af	155				
	Bij					
	Eind					
00437 OP BSB Milieusubsidie	Begin	-75				
	Af	75				
	Bij					
	Eind					
Totaal overlopende passiva	Saldo	2016	2017	2018	2019	2020
	Begin	4.652	-72.581	-40.030	-15.776	-1.518
	Af	1.897	36.828	24.402	14.406	148
	Bij	9.826	-4.278	-148	-148	-148
	Eind	2.581	-40.030	-15.776	-1.518	-1.518

Toelichting staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva

Inleiding

Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dienen de reserves, voorzieningen en overlopende passiva toegelicht te worden, naar de aard en reden enerzijds en de wijzigingen in de stand anderzijds. De toelichting wordt hierna per balanspost op het meerjarige verloop gegeven.

In de regels af (onttrekking) en bij (toevoeging) is een opsomming gegeven van verplichtingen ten laste van de balansposten, waartoe Provinciale Staten reeds besloten hebben of welke in deze begroting vastgesteld worden.

Algemene toelichting

Hieronder volgt eerst een algemene toelichting op reserves, voorzieningen en overlopende passiva. Daarna volgt er een toelichting per balanspost.

A en B. Algemene reserve en Bestemmingsreserves

Een reserve is een vermogensbestanddeel dat als eigen vermogen wordt aangemerkt. Reserves zijn vrij te besteden, tenzij de politiek aan een reserve een bestemming heeft gegeven. De bevoegdheid om te beschikken over de reserves ligt bij Provinciale Staten. De Provincie Zeeland heeft in de financiële verordening vastgelegd geen rente aan reserves toe te rekenen.

Het BBV schrijft voor dat mutaties in reserves uitsluitend via resultaatbestemming mogen plaatsvinden. Dit betekent dat elk voorstel tot wijziging van de lasten van een programma, dat gedekt wordt middels een beschikking over een (bestemmings)reserve ter goedkeuring wordt voorgelegd aan Provinciale Staten. Op deze manier is de bevoegdheid over de bestemming van de reserves door Provinciale Staten geborgd.

Onder het eigen vermogen zijn de algemene reserve en de bestemmingsreserves opgenomen. Voor de algemene reserve kan het provinciaal bestuur nog een nadere bestemming bepalen. Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan Provinciale Staten al een bestemming hebben gegeven.

Als besloten wordt dat projecten later in de tijd uitgevoerd worden of eerder in uitvoering komen dan oorspronkelijk begroot en daarbij verschuiven over de jaargrens, dan worden deze budgetten via een begrotingswijziging, met instemming van Provinciale Staten, van het ene naar het andere jaar budgetneutraal overgeboekt via de bestemmingsreserve meerjarige projecten (de toevoeging en onttrekking zijn per saldo van gelijke omvang).

C. Voorzieningen

Een voorziening is een vermogensbestanddeel dat als vreemd vermogen wordt aangemerkt. Voorzieningen zijn niet vrij te besteden. Op grond van artikel 44 van het BBV moeten – en in enkele gevallen mogen – voorzieningen gevormd worden door Gedeputeerde Staten volgens bepaalde criteria:

- 1 Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten;
- 2 Op de balansdatum bestaande risico's voor verplichtingen en verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;

- 3 Gelijkmatiger verdelen van de lasten;
- 4 Niet bestede bijdragen van derden voor een specifiek doel (derde is niet een Europees of Nederlands overheidslichaam).

Aan een voorziening mag geen rente worden toegerekend, tenzij de berekening van een voorziening gebaseerd is op contante waarde, dan wordt er jaarlijks wel rente toegevoegd aan de voorziening.

Het kenmerkende van een voorziening is dat de omvang van een voorziening altijd even groot moet zijn als de verplichting of het ingeschatte risico. Beleidsuitgangspunt met betrekking tot voorzieningen is dat jaarlijks de hoogte en de noodzaak van handhaving van de voorzieningen worden beoordeeld en eventueel middels een toevoeging of onttrekking aangepast via een begrotingswijziging in de exploitatie.

D. Overlopende passiva

Overlopende passiva zijn verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen. Tevens bevatten deze de van een Europese of Nederlandse overheidslichamen ontvangen maar nog niet bestede voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Het BBV schrijft voor dat baten en lasten slechts eenmaal op een programma mogen worden gepresenteerd op basis van het uitgavenpatroon. Dit betekent dat lasten (uitgaven) en wijzigingen in de lasten (uitgaven) uit de overlopende passiva in de exploitatie worden voorgelegd ter goedkeuring aan Provinciale Staten met direct ook een baten mutatie van gelijke omvang.

Aan een overlopende passiva mag geen rente worden toegerekend, tenzij dit in de subsidiebeschikking door het Rijk voorgeschreven is.

Toelichting per balanspost

Alle reservemutaties per programma worden cijfermatig toegelicht in de financiële begroting (zie 3.4).

A. Algemene reserve

• 00100 Algemene Reserve

In de algemene reserve wordt al het eigen vermogen verantwoord waaraan nog geen bestemming is gegeven. De algemene reserve maakt deel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit (zie paragraaf 2.2 Weerstandvermogen en risicobeheersing).

Zoals aangegeven in onderstaand schema bedraagt de algemene reserve op 1 januari 2016 € 33 miljoen, waarna deze daalt naar € 24 miljoen in 2020. Deze daling ontstaat voor het grootste deel in 2016 omdat in dit jaar de budgettaire ruimte is aangevuld met € 13 miljoen.

• 00110 Algemene Reserve rekeningresultaat na bestemming

Het rekeningresultaat van het vorige rekeningjaar is het beginsaldo. Bij het vaststellen door Provinciale Staten van de bestemming van het rekeningresultaat in mei van het daaropvolgende jaar wordt het afgeboekt en aan de gegeven bestemming toegevoegd.

B. Bestemmingsreserves

• 00200 Bestemmingsreserve Sluiskiltunnel

In het kader van de investeringen in de Sluiskiltunnel is, uit de voor de aanleg van de tunnel beschikbaar gestelde middelen, een bestemmingsreserve gevormd. In eerste instantie werden de investeringen in de Sluiskiltunnel rechtstreeks onttrokken aan deze reserve. Per 1 januari 2014 is besloten de investeringen in de tunnel niet langer rechtstreeks te onttrekken aan deze reserve, maar deze te activeren op de balans en in 10 jaar (bij gereedkomen van de tunnel) af te schrijven.

Aan de reserve wordt jaarlijks het ontvangen dividend van de NV Westerscheldetunnel toegevoegd. De onttrekkingen aan deze reserve bestaan uit afschrijvings- en rentelasten en de onderhouds- en verzekeringslasten van de Sluiskiltunnel. Daarnaast is in 2015 besloten tot een extra onttrekking ten gunste van het krediet voor de aanleg van de Sloeweg.

• 00218 Bestemmingsreserve meerjarige projecten

Op basis van besluitvorming in het kader van overboeken kredieten waren in de afgelopen jaren toevoegingen en onttrekkingen opgenomen in het saldo van de algemene reserve. Om de presentatie en rubricering van deze toevoegingen en onttrekkingen te verbeteren is met de zomernota 2015 de bestemmingsreserve meerjarige projecten gevormd. Het overboeken van kredieten geschiedt nu door het onttrekken en toevoegen aan de bestemmingsreserve meerjarige projecten, zodat een juist beeld blijft bestaan over het verloop van de algemene reserve.

• 00219 Bestemmingsreserve incidentele doelstellingen

In de bestemmingsreserve Incidentele doelstellingen 2015-2019 zijn de financiële middelen voor de concreet geformuleerde ambities uit het coalitieakkoord gereserveerd. Deze reserve is gevormd door de besluitvorming in de zomernota 2015 en wordt volledig aangewend in deze coalitieperiode.

• 00220 Bestemmingsreserve natuur

Bij het behandelen van de bestemming van het rekeningssaldo 2015 is besloten om van de incidentele boekwinst op de grondtransacties van € 3,4 miljoen een bestemmingsreserve natuur te vormen omdat dit transacties betroffen waarop afspraken uit het Natuurakkoord en de Bestuursovereenkomst Grond (december 2013) van toepassing zijn. Om invulling te kunnen geven aan deze afspraken is het nodig om het saldo van deze transacties te reserveren en deze verwerkingswijze te blijven hanteren tot alle hectares volledig zijn verkocht/geruild tot uiterlijk 2027.

• 00221 Bestemmingsreserve investeringsagenda

In de voorjaarsnota 2016 is besloten om een bestemmingsreserve te vormen om ruimte te maken voor een aantal grotere investeringen die voor Zeeland nodig zijn. Het realiseren van voldoende investeringsruimte is nodig om (co)financiering te kunnen leveren voor grootse kansen die zich voordoen, ook als we nog niet precies weten hoe groot de provinciale moet zijn en wat de bijdrage van anderen is. Primair voor Campus Zeeland, de investeringen in de Zuidwestelijke delta, economische innovatie, impuls bedrijventerreinen en wegeninvesteringen. Voor dergelijke investeringen is voor de periode 2017-2019 € 28,5 miljoen gereserveerd in de bestemmingsreserve investeringsagenda.

Bestedingen ten laste van deze investeringsruimte wordt gedaan in overleg met Provinciale Staten.

• 00423 Bestemmingsreserve afwikkeling ILG

In 2014 is vanuit het positieve rekeningresultaat een bestemmingsreserve voor de afwikkeling van de regeling Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) gevormd. Jaarlijks worden aan deze bestemmingsreserve de lasten van de afwikkeling van de ontvangen ILG-gelden gebracht.

• 00207 Bestemmingsreserve verbouwing Zeeuws Museum

De verbouwing van het Zeeuws Museum is in 2007 afgerond (zie bijlage 1 activiteit 00037). Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten van deze investering.

• 00208 Bestemmingsreserve Gistpoortgebouw

De verbouwing van het Gistpoortgebouw is in 2009 afgerond (zie bijlage 1 activiteit 00036). Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten van deze investering.

• 00210 Bestemmingsreserve verbouwing pand Schuytvlot

De verbouwing van het pand Schuytvlot is in 2010 afgerond (zie bijlage 1 activiteit 00038). Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten van deze investering.

• 00211 Bestemmingsreserve wegsteunpunt Mauritsfort

Vanuit de wegeoverdracht is in 2008 deze bestemmingsreserve ter dekking van de afschrijvingslasten gevormd (zie bijlage 1 activiteit 00048).

• 00214 Bestemmingsreserve Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen

In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding (WOV) is voor de investering van de Fast Ferry aanlandingsvoorziening een Bestemmingsreserve gevormd uit de WOV-reserve (4e begrotingswijziging 2009) (zie bijlage 1 activiteit 00001).

• 00215 Bestemmingsreserve Fast Ferry gebouwen en terreinen

In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding is voor de investering van de Fast Ferry gebouwen en terreinen een Bestemmingsreserve gevormd uit de WOV-reserve (4e begrotingswijziging 2009) (zie bijlage 1 activiteit 00002).

• 00216 Bestemmingsreserve wegsteunpunt 's-Heerarendskerke

In verband met de investering in 2015 van een nieuw te bouwen wegsteunpunt 's-Heer Arendskerke/Eindewege is een bestemmingsreserve gevormd.

C. Voorzieningen

• 00300 Voorziening waterbeheer

De voorziening is gevormd conform BBV art. 44 1c; Gelijkmatiger verdeling van de lasten.

De leges voor de waterheffing worden jaarlijks toegevoegd en de uitgaven in verband met de compensatie van de negatieve effecten van deze wateronttrekkingen en die geen gelijkmatig patroon vertonen per jaar worden hieruit betaald. In de meerjarenbegroting worden de uitgaven voor de op handen zijnde gerelateerde projecten onttrokken aan de voorziening.

- **00308 Voorziening wachtgeld PSD**

De voorziening is gevormd voor de (wachtgeld)verplichtingen van ex-PSD-ers na de opheffing van de PSD in 2003, conform BBV art. 44 lid 1a. Verplichtingen (en verliezen) waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten. Bij het beëindigen van de PSD heeft het Rijk de sanering afgekocht en zijn voor de wachtgeldten deze middelen, aangevuld met provinciale middelen, op contante waarde toegevoegd aan deze voorziening. De voorziening komt voort uit het sociaal plan waarin de provincie garant staat voor een aanvulling op het inkomen tot een bepaald niveau.

Voor het bepalen van de wachtgeldrechten is gebruik gemaakt van de basisgegevens per wachtgelder. Uitgangspunten daarbij zijn de sterfte index, indexeringen, rekenrente en de verwachte neveninkomsten. De rechten zijn gebaseerd op de opheffingsdatum PSD van 18 maart 2003. De uitkering wachtgeldten als aanvulling op andere inkomsten wordt jaarlijks onttrokken en om de voorziening op peil te houden wordt er jaarlijks rente toegevoegd aan de voorziening. Deze is gelijk aan de renteopbrengst van de uitgezette middelen.

- **00314 Voorziening nme: natuurcompensatie Braakman**

De voorziening is gevormd conform BBV art. 44 lid 2 Niet bestede bijdragen van derden voor een specifiek doel. De gelden zijn verstrekt door Zeeland Seaports als compensatiegelden in verband met de aanleg van een logistiek park. De middelen zijn nagenoeg volledig ingezet in 2011 voor de versnelling van de bos- en natuurontwikkeling in de Braakman. In 2016 wordt het resterende budget ingezet voor de ontwikkelopgave natuurnetwerk in de Braakman Zuid.

- **00411 Voorziening non activiteitsregeling 2013**

In 2012 is besloten om in het kader van de organisatieontwikkeling een Non-activiteitsregeling 2013 (NAR) in te stellen voor werknemers die op 1 januari 2013 ouder zijn dan 57 jaar. Voor de kosten van niet actief personeel in de komende jaren is een voorziening gevormd overeenkomstig BBV art. 44 lid 1a Verplichtingen (en verliezen) waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten.

De hoogte van deze voorziening is bepaald door de basisgegevens van alle deelnemers te bepalen en deze te waarderen tegen de netto contante waarde. De salarisbetalingen worden jaarlijks onttrokken aan de voorziening en om de voorziening op peil te houden wordt er jaarlijks rente toegevoegd aan de voorziening met dezelfde uitgangspunten als bij de voorziening wachtgeldten PSD.

- **00420 Voorziening financiële derivaten**

In 2012 is een zogenaamde SWAP (financieel derivaat) afgesloten. Op basis van de verslaggevingsvoorschriften van de Raad voor de Jaarverslaggeving is deze voorziening in 2012 gevormd. In de paragraaf financiering (zie 2.4) wordt hier nader op ingegaan.

- **00424 Voorziening waardeoverdracht GS-pensioen**

Voor de wachtgeld- en pensioenverplichtingen aan oud-leden Gedeputeerde Staten en hun echtgenotes en kinderen, is in 2013 een voorziening aangelegd. Eventuele afkoopsommen van voormalige bestuurders die verschuldigd zijn bij de overdracht van de pensioenafspraken naar pensioenfondsen of andere overheden, worden ten laste van deze voorziening gebracht.

- **00428 Voorziening Thermphos**

Provinciale Staten hebben op 26 september 2014 ingestemd met het voorstel om voor de kosten van de sanerings-BV een bedrag van € 4,0 mln beschikbaar te stellen ten laste van de algemene reserve. In 2014 is, conform de voorschriften BBV een voorziening gevormd van € 3,0 mln. Gebleken is dat eerdere voorziene risico's voor BTW en rechtszaken (€ 1 mln) zich niet voordoen en daarom kan worden volstaan met een voorziening van € 3,0 mln. Het restant van deze voorziening zal in 2016 worden aangewend.

- **00428 Voorziening groot onderhoud kunstwerken nat**

Bij de behandeling van de Zomernota 2016 is besloten om voor het groot onderhoud aan natte kunstwerken een onderhoudsvoorziening te vormen zodat de onderhoudslasten gelijkmatig over de jaren verdeeld worden. Jaarlijks wordt aan deze voorziening gedoteerd en de lasten van het groot onderhoud worden direct ten laste van deze voorziening gebracht.

D. Overlopende passiva

Voor iedere specifieke doeluitkering (subsidie) van een Europees of Nederlands overheidslichaam wordt een overlopende passiva aangelegd. De ontvangsten worden direct aan deze balanspost toegevoegd. De onttrekkingen vinden plaats aan de hand van de uitgavenraming van de provincie binnen de projectperiode en lopen via de lasten en baten in de exploitatie. Aan het eind van de projectperiode is het saldo van de overlopende passiva nul.

De belangrijkste specifieke doeluitkeringen betreffen:

- **00327 Brede Doel Uitkering (BDU)**

Vanaf 2016 is de BDU verkeer en vervoer gedecentraliseerd is overgeheveld naar de provincie- en gemeentefondsen. Het resterende saldo van de BDU blijft beschikbaar voor de provincie voor toekomstige uitgaven ten behoeve van infrastructuur projecten.

- **00342 Natuurpakket Westerschelde (NPW)**

Voor de uitvoering van het project Natuurpakket Westerschelde (NPW) hebben we een bijdrage van het Rijk ontvangen. De uitgaven voor de uitvoering van dit project worden ten laste van deze post gebracht.

- **00422 N62 Tractaatweg**

Vanuit de overlopende passiva N62 Tractaatweg wordt de aanleg van deze weg gefinancierd. Oplevering van de Tractaatweg staat gepland in 2019.

Het totaal saldo van de overlopende passiva gaat van € 124 miljoen eind 2015 naar ongeveer € 2 miljoen eind 2020.

4 Lasten en baten per taakveld

Op basis artikel 7 lid 3c van het BBV is onderstaand overzicht met ingang van 2017 verplicht. Dit betreffen de door het Rijk voorgeschreven taakvelden volgens de standaard IV-3 rapportage. Iedere Provincie heeft zijn eigen programma structuur. Door de verschillende programmastructuren zijn de Provincies niet met elkaar te vergelijken. Vanaf 2017 is het verplicht om gebruik te maken van deze taakvelden. Door gebruik van taakvelden kunnen Provincies wel met elkaar vergeleken worden.

(bedragen in € 1.000)			
Taakveld 0 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Uitkering provinciefonds		106.667	-106.667
0.2 Opbrengst Provinciale belastingen		38.640	-38.640
0.3 Geldleningen en uitzettingen	3.554	158	3.396
0.4 Deelnemingen	289	10.995	-10.706
0.5 Algemene dekkingsmiddelen, overirige baten en lasten	3.262		3.262
0.6 Overhead	23.087	53	23.034
0.8 Mutatie reserves	32.283	44.977	-12.694
0.9 Resultaat	-91		-91
Totaal Taakveld 0	62.384	201.489	-139.106
(bedragen in € 1.000)			
Taakveld 1 BESTUUR	Lasten	Baten	Saldo
1.1 Provinciale Staten	2.077		2.077
1.2 Gedeputeerde Staten	1.281	37	1.244
1.3 Kabinetszaken	720		720
1.4 Bestuurlijke organisatie	401	109	293
1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regio	214		214
1.6 Openbare orde en veiligheid	41		41
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	1.261	35	1.226
Totaal Taakveld 1	5.995	181	5.815
(bedragen in € 1.000)			
Taakveld 2 VERKEER EN VERVOER	Lasten	Baten	Saldo
2.1 Landwegen	47.716	15.460	32.256
2.2 Waterwegen	1.002	27	975
2.3 Openbaar vervoer	23.321	2.219	21.102
2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	1.778	65	1.714
Totaal Taakveld 2	73.817	17.771	56.047
(bedragen in € 1.000)			
Taakveld 3 WATER	Lasten	Baten	Saldo
3.1 Waterkeringen	112		112
3.2 Kwantiteit oppervlaktewater	695		695
3.3 Kwantiteit grondwater	4.235	180	4.055
3.4 Kwaliteit oppervlaktewater			
3.5 Kwaliteit grondwater	866	36	830
3.9 Water, overige baten en lasten	1.339	15	1.324
Totaal Taakveld 3	7.247	231	7.016

(bedragen in € 1.000)			
Taakveld 4 MILIEU	Lasten	Baten	Saldo
4.1 Bodembescherming	1.946	24	1.922
4.2 Luchtverontreiniging	54		54
4.3 Geluidhinder	3		3
4.4 Vergunningverlening en handhaving	4.670	48	4.622
4.5 Ontgrondingen			
4.6 Duurzaamheid	847	25	822
4.9 Milieu, overige baten en lasten	118		118
Totaal Taakveld 4	7.638	97	7.541
(bedragen in € 1.000)			
Taakveld 5 NATUUR	Lasten	Baten	Saldo
5.1 Natuurontwikkeling	30.908	21.808	9.100
5.2 Beheer natuurgebieden	15.645		15.645
5.3 Beheer flora en fauna	1.544		1.544
5.9 Natuur, overige baten en lasten	3.285	800	2.485
Totaal Taakveld 5	51.383	22.608	28.774
(bedragen in € 1.000)			
Taakveld 6 REGIONALE ECONOMIE	Lasten	Baten	Saldo
6.1 Agrarische aangelegenheden	1.076	936	140
6.2 Logistiek	3.017		3.017
6.3 Kennis en innovatie	2.506	27	2.479
6.4 Recreatie en toerisme	3.146	1.544	1.602
6.9 Regionale economie, overige baten en lasten	2.724	150	2.574
Totaal Taakveld 6	12.469	2.657	9.812
(bedragen in € 1.000)			
Taakveld 7 CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ	Lasten	Baten	Saldo
7.1 Cultuur	10.148	1.292	8.855
7.2 Maatschappij	7.811		7.811
7.9 Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten			
Totaal Taakveld 7	17.959	1.292	16.666
(bedragen in € 1.000)			
Taakveld 8 RUIMTE	Lasten	Baten	Saldo
8.1 Ruimtelijke ordening	7.446	600	6.846
8.2 Volkshuisvesting	103		103
8.3 Stedelijke vernieuwing	485		485
8.9 Ruimte, overige baten en lasten			
Totaal Taakveld 8	8.034	600	7.434
Totaal Taakvelden	246.926	246.926	

5 Toelichting gewijzigde programmastructuur

Begroting 2016	Wat is gewijzigd?	Waar in begroting 2017?
Programma 1 Bestuur	Reikwijdte ongewijzigd	Programma 1.7 Bestuur
Programma 2 Cultuur en Samenleving	Grote festivals	Onderdeel van 1.1.2 Opgaven – Zichtbaar Zeeland
	Leefbaarheid	Onderdeel van 1.1.2 Opgaven – Aantrekkelijk Zeeland: Leefbaarheidsagenda
Programma 3 Milieu	Samengevoegd	Samengevoegd in Programma 1.2 Fysieke omgeving
	Thermphos	Onderdeel 1.1.3 Grote Projecten
Programma 4 Ruimtelijke Omgeving	Samengevoegd	Samengevoegd in Programma 1.2 Fysieke omgeving
	Waterdunen	Onderdeel 1.1.3 Grote Projecten
	Perkpolder	Onderdeel 1.1.3 Grote Projecten
	Marinierskazerne	Onderdeel 1.1.3 Grote Projecten
	Zuidwestelijke Delta	Onderdeel 1.1.1 Investerings
	Kwaliteit en aantallen woningen	Onderdeel van 1.1.2 Opgaven – Aantrekkelijk Zeeland: Leefbaarheidsagenda
	Bevorderen realisering van voldoende voorzieningen per regio	Onderdeel van 1.1.2 Opgaven – Aantrekkelijk Zeeland: Leefbaarheidsagenda
Programma 5 Water	Samengevoegd	Samengevoegd in Programma 1.2 Fysieke omgeving
Programma 6 Natuur en Landschap	Verbreding Natuur	Onderdeel van 1.1.2 Opgaven – Beleef Zeeland
	Natuurpakket Westerschelde	Onderdeel van 1.1.3 Grote Projecten
Programma 7 Economie	Campus Zeeland	Onderdeel 1.1.1 Investerings
	Innovatiestimulering	Onderdeel 1.1.1 Investerings
	Herstructurering Bedrijventerreinen	Onderdeel 1.1.1 Investerings
	Digitale Agenda	Onderdeel van 1.1.2 Opgaven – Aantrekkelijk Zeeland: Leefbaarheidsagenda
	Biobased Economy	Onderdeel van 1.1.2 Opgaven – Circulaire Economie en Energietransitie
	Energiebesparing en energietransitie	Onderdeel van 1.1.2 Opgaven – Circulaire Economie en Energietransitie
	Vrijtijdseconomie	Onderdeel van 1.1.2 Opgaven – Beleef Zeeland
	Topsport	Onderdeel van 1.1.2 Opgaven – Zichtbaar Zeeland
Programma 8 Mobiliteit	Haltetaxi	Onderdeel van 1.1.2 Opgaven – Aantrekkelijk Zeeland: Leefbaarheidsagenda
	Investerings wegnennetwerk	Onderdeel 1.1.1 Investerings
	Sloeweg	Onderdeel van 1.1.3 Grote Projecten
	Tractaatweg	Onderdeel van 1.1.3 Grote Projecten

COLOFON

Uitgave

Provincie Zeeland

Fotografie en illustraties

- Provincie Zeeland
- DNA-Beeldbank www.laatzeelandzien.nl

Bezoekadres

Provinciehuis, Abdij 6
4331 BK Middelburg

Contact

provincie@zeeland.nl

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 27 september 2016

September 2016

